

OBSAH.....	1
1. Směrnice pro výrobní štáby BBC.....	5
2. <u>Poctivé jednání v pořadech.....</u>	6
OBECNĚ	
POCTIVÉ JEDNÁNÍ PŘI VÝROBĚ POŘADU	
JEDNÁNÍ S PŘISPĚVATELI	
PRÁZDNÉ KŘESLO	
TVRZENÍ PROTI JEDNOTLIVCI NEBO INSTITUCI	
PRÁVO NA ODPOVĚĎ	
POCTIVÝ PŘÍSTUP A NEZÁVISLOST	
3. <u>Přesnost (Accuracy - přesnost, správnost, preciznost).....</u>	8
OBECNĚ	
DOSAHOVÁNÍ PŘESNOSTI	
OPRAVENÍ OMYLŮ	
PŘESNÝ JAZYK	
UVÁDĚNÍ STATISTIK	
PODÁVÁNÍ ZPRÁV O NEHODÁCH A KATASTROFÁCH	
PRÁCE V ZAHRANIČÍ	
REKONSTRUKCE A UŽÍVÁNÍ ARCHÍVNÍCH MATERIÁLŮ	
EMBARGA	
KONTROLA ZAZNAMENANÝCH NEBO OPAKOVANÝCH POŘADŮ	
ANONYMITA	
4. <u>Nestrannost: představování reality.....</u>	11
OBECNĚ	
ZÁKLADNÍ POSTAVENÍ	
ZPRAVODAJSTVÍ, POLITICKÁ PUBLICISTIKA A DALŠÍ FAKTOGRAFICKÉ	
POŘADY; KONTROVERZNÍ PROBLÉMY A ZÁLEŽITOSTI VEŘEJNÉ POLITIKY	
FAKTOGRAFICKÉ POŘADY, KTERÉ SE NEZABÝVAJÍ BEZPROSTŘEDNĚ	
KONTROVERZNÍMI TÉMATY	
NE-FAKTOGRAFICKÉ POŘADY	
5. <u>Soukromí a shromažďování informací.....</u>	16
OBECNĚ	
FILMOVÁNÍ A NAHRÁVÁNÍ VEŘEJNOSTI	
ZÁZNAM TELEFONICKÝCH HOVORŮ	
SKRYTÉ MIKROFONY A KAMERY	
SCÉNY UTRPENÍ A NOUZE	
ROZHOVORY S DĚTMI	
ZÁKON O BEZDRÁTOVÉ TELEGRAFII Z ROKU 1949	
6. <u>Politika a politikové.....</u>	19
PARLAMENTNÍ VYSÍLÁNÍ	
VYSÍLÁNÍ POLITICKÝCH STRAN A "MINISTERSKÉ" VYSÍLÁNÍ	
VYSÍLÁNÍ V PRŮBĚHU VOLEB	
VYSTOUPENÍ POLITIKŮ	
POLITICKÉ OZNAČOVÁNÍ (IDENTIFIKACE)	
VÝZKUMY VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ	
7. <u>Policie a informování o zločinu.....</u>	22
VZTAHY K POLICII	
ÚNOSY DOPRAVNÍCH PROSTŘEDKŮ, ÚNOSY OSOB, VZETÍ RUKOJMÍ	
VZTAHY KE ZLOČINCŮM	
PŘÍTOMNOST KAMER NA DEMONSTRACÍCH APOD.	

	ZPRÁVY O MLADISTVÝCH ŽÁDOSTI O NEVYSÍLANÝ MATERIÁL
8.	<u>Vysílání a terorismus</u>.....26
	OBECNĚ
	ROZMANITOST INCIDENTŮ
	DŮLEŽITOST PŘESNOSTI A PERSPEKTIVY
	PODROBNÉ ÚVAHY
	SPOLEHLIVOST
9.	<u>Severní Irsko</u>.....29
	OBECNĚ
	DENNÍ ŽURNALISTIKA
	DLOUHODOBĚJŠÍ PROGRAMOVÉ NÁVRHY
	OMEZENÍ VYPLÝVAJÍCÍ Z OZNÁMENÍ MINISTRA VNITRA O SEVERNÍM
	IRSKU
	SPECIÁLNÍ PRÁVNÍ OHLEDY
10.	<u>Právní záležitosti</u>.....32
	OBECNĚ
	PRÁVNÍ KONZULTACE
	POMLUVA
	POHRDÁNÍ SOUDEM
	SOUDNÍ PŘÍKAZY
	REHABILITACE PROVINILCŮ
	IDENTIFIKACE OBĚTÍ ZLOČINU A SVĚDKŮ
	DĚTI A ZÁKON
	POMLUVA V DRAMATU
	NEGATIVNÍ OVĚŘOVÁNÍ
	ZÁKON O OBSCÉNNÍCH PUBLIKACÍCH
	RASOVÁ DISKRIMINACE
	VYUŽÍVÁNÍ ZVÍŘAT
	PRÁVNÍ VZDĚLÁVÁNÍ
11.	<u>Bezpečnostní otázky</u>.....38
	OBECNĚ
	ZÁKON O ÚŘEDNÍM TAJEMSTVÍ
	SYSTÉM D-POZNÁMEK
12.	<u>Násilí v pořadech</u>.....39
	OBECNĚ
	NÁSILÍ V REÁLNÉM ŽIVOTĚ
	NÁSILÍ V UMĚLECKÉ TVORBĚ
	PODROBNÉ SMĚRNICE
13.	<u>Dobrý vkus a slušnost</u>.....42
	OBECNĚ
	VKUS
	JAZYK
	BLASFÉMIE (ROUHÁNÍ SE)
	PŘEDSTAVOVÁNÍ SEXU
	ŠPATNÝ VKUS U HUMORU
	PODROBNÉ SMĚRNICE
14.	<u>Citlivost vůči ostatním</u>.....44
	OBECNĚ
	FALEŠNÉ SPOLEČENSKÉ NORMY

	VĚCI OBECNÉHO ZNEPOKOJENÍ	
	MENŠINOVÁ SPOLEČENSTVÍ	
	ŽENY	
	STARŠÍ LIDÉ	
	POSTIŽENÍ LIDÉ	
15.	<u>Napodobivé a asociální chování</u>	47
	OBECNĚ	
	ZLOČIN A VANDALISMUS	
	NAPODOBOVÁNÍ A DĚTI	
	DROGY	
	SOCIÁLNÍ A ASOCIÁLNÍ CHOVÁNÍ	
	BEZPEČNOSTNÍ PÁSY	
	HYPNÓZA	
16.	<u>Plánování programu (Scheduling)</u>	49
	OBECNĚ	
	PROGRAMOVÝ PŘEDĚL	
	ROZHLAS	
	VAROVÁNÍ, UPOZORNĚNÍ	
	TRAGICKÉ UDÁLOSTI	
17.	<u>Náboženské vysílání</u>	51
	OBECNĚ	
	VKUS	
	NÁBOŽENSTVÍ A POLITICKÉ KONTROVERZE	
18.	<u>Sponzorství a reklama</u>	52
	OBECNĚ	
	SPONZOROVANÉ POŘADY, SPONZOROVANÉ UDÁLOSTI, KOPRODUKCE	
	A FINANČNÍ PŘÍSPĚVEK	
	PUBLICITA PRO SPONZORY UDÁLOSTÍ	
	REKLAMA	
	NÁRODNÍ REGIONÁLNÍ ROZHLAS A LOKÁLNÍ ROZHLAS	
	SVĚTOVÁ SLUŽBA (WORLD SERVICE)	
	NEZÁVISLÍ PRODUCENTI	
	DETAILNÍ SMĚRNICE	
19.	<u>Informace z vnějších zdrojů</u>	57
	OBECNĚ	
	TÍSŇOVÁ OZNÁMENÍ	
	POLICEJNÍ SDĚLENÍ	
	VLÁDNÍ INFORMACE	
	MINISTERSKÉ INICIATIVY A DALŠÍ INICIATIVY "DOBRÉHO DŮVODU"	
	VYSÍLÁNÍ SOCIÁLNÍ AKCE	
	FINANCOVÁNÍ Z VNĚJŠÍCH ZDROJŮ	
	PROGRAMOVÝ MATERIÁL DODANÝ JINÝMI SUBJEKTY	
20.	<u>Výzvy k dobročinné činnosti (Charity Appeals)</u>	60
	OBECNĚ	
	DĚTI V NOUZI	
	VELKÉ EXTERNÍ AKCE	
	POŘADY A ŠOTY O CHARITATIVNÍ PRÁCI	
	SPOLEČNÉ INICIATIVY	
	TÍSŇOVÉ VÝZVY	
	LOKÁLNÍ ROZHLAS	

VYSÍLÁNÍ SOCIÁLNÍ AKCE**21. Vztahy k publiku.....63****OBECNĚ****PRŮZKUM VYSÍLÁNÍ****DOPISY****TELEFONÁTY****NEZÁVISLÍ PRODUCENTI****ÚČAST PUBLIKA****VYDÁNÍ MATERIÁLU****STÍŽNOSTNÍ KOMISE PRO VYSÍLÁNÍ****22. Vztahy s tiskem.....68****OBECNĚ****PRÁCE S PROPAGAČNÍMI ODDĚLENÍMI****KONTROVERZNÍ OTÁZKY****DOPISY A ČLÁNKY K PUBLIKACI**

Produkční směrnice BBC

1. Směrnice pro výrobní štáby BBC

Redakční zásady, ať už jde o slušnost, přesnost nebo nestrannost, zůstávají v průběhu času neměnné. Politická rozhodnutí, která z nich vyplývají, se musejí přizpůsobovat okolnostem a měnit se potřebám. Tyto směrnice shrnují a kodifikují zásady, kterých bylo dosaženo ve sporných redakčních otázkách v průběhu řady let. Mnohé z nich budou pro nás důvěrně známé, některé jsou určeny novým problémům nebo proměňujícímu se vnímání veřejnosti.

Směrnice nabízejí přístupný souhrn redakční zkušenosti v oblastech, ve kterých se producenti mohou setkat s obtížemi. Jejich účel je praktický, ale jsou také vyjádřením hodnot - takových, jako je například čestné, poctivé jednání - které jsou nezbytné pro vytváření dobrých pořadů. Soustředují velké množství zkušeností, jak s problémy vznikajícími při reflektování pluralistické společnosti, tak s problémy obtížného sladování veřejných a soukromých zájmů, obecné a individuální vnímavosti, pocitu odpovědnosti s angažovaností ve prospěch svobody informací a projevu. Jejich správné řešení je důležité nejen pro pořady, kterých se to týká, ale pro důvěryhodnost Korporace jako celku. Tyto otázky jsou jádrem a podstatou vztahu BBC k publiku.

Směrnice nejsou předpisem. Měly by provokovat k přemýšlení a poskytovat rady; nesmějí nařizovat producentům, co mají v určitých situacích přesně dělat. Jejich účelem je vymezit sporné otázky, upozornit na ně a navrhnout, kde lze získat další poradenskou službu. Tam, kde sumarizují jiné dokumenty, je obsažen příslušný odkaz. Jestliže tyto publikace či příslušné redakční dokumenty nejsou k dispozici v kancelářích, je možné požádat o ně prostřednictvím příručních knihoven a registrů nebo prostřednictvím šéfredaktorů a vedoucích oddělení.

V některých otázkách je porada s nadřízenými pracovníky povinná. Jejich seznam je společně s popisem příslušných konzultačních procedur obsažen v dodatku č.II. Systém odkazů a konzultací umožňuje BBC věnovat sporným otázkám co možná největší pozornost. Jestliže ten, kdo vyrábí pořad, si není jist, zda jeho program není v rozporu s vyhlášenými zásadami, nebo má pocit, že existující směrnice mu nemohou pomoci, musí využít tento systém, a to dostatečně včas.

Tento souhrn byl připravován jako praktický zdroj informací pro programové pracovníky a jako pomůcka pro udržení vysokých redakčních standardů. Úspěch pořadů BBC ve všech oblastech tvorby je závislý na úsilí o co možná nejvyšší standardy ve všech ohledech

MICHAEL CHECKLAND

2. Poctivé jednání v pořadech

(Straight dealing - přímé, čestné, slušné, poctivé, charakterní jednání a zacházení, přístup k věcem)

1. OBECNĚ

Výroba pořadů pro BBC musí být založena na poctivém jednání.

To, co je dále uvedeno, se proto týká převážně většiny pořadů. V několika málo případech může dojít k výjimkám oprávněným vzhledem k výraznému veřejnému zájmu. Tyto výjimky jsou zohledněny v odstavcích s příslušnými titulky jinde v těchto směrnicích.

Poctivý přístup a čestné jednání je třístrannou záležitostí: reflektuje a bere v úvahu zájmy pořadu, zájmy lidí, kteří se v něm objevují, a zájmy publika. Žádný z těchto zájmů není automaticky převládající či hlavní, důležité jsou všechny.

Tyto úvahy se vztahují na všechny programové útvary a oddělení. Kompromisy a ústupky v zájmu jednotlivých specifických pořadů mohou být lákavé. Je třeba jim však odolat, protože vytvářejí precedenty, které ovlivní postavení všech programových pracovníků.

2. POCTIVÉ JEDNÁNÍ PŘI VÝROBĚ POŘADU

Požadavek poctivého jednání se týká všech činností zahrnutých do výroby pořadu. Od samého počátku by měli mít programoví pracovníci - v maximální možné míře - jasno o charakteru pořadu a jeho záměru. Pokud zde nejsou nějaké zvláštní ohledy týkající se důvěrnosti informace, měli by být zcela otevření, pokud jde o jejich plány.

Je velice důležité být čestný a otevřený při jednání s lidmi, kteří se mají stát součástí pořadu nebo jsou v něm nějakým způsobem ukazováni, při vědomí toho, že jestliže tito lidé nejsou obeznámeni s výrobou pořadů, protože v nich ještě nikdy nevystupovali, nevědí o mnohém, co profesionálové pokládají za jasné a samozřejmé.

3. JEDNÁNÍ S PŘÍSPĚVATELI (contributors - těmi, kteří se podílejí na výrobě pořadu)

Příspěvatelé musejí být přesvědčeni - bez jakýchkoli pochybností - o tom, že se s nimi bude zacházet poctivě (férově - in a fair way). Neměli by mít pocit, že jsou před, v průběhu a po vysílání pořadu klamáni, podváděni nebo zkresleně interpretováni, ať už se to týká veřejných osobností nebo řadových občanů.

- I. Mělo by jim být řečeno, o jaký pořad jde.
- II. Mělo by jim být řečeno, jaký druh příspěvku se od nich očekává - například rozhovor, účast v diskusi apod.
- III. Mělo by jim být řečeno, zda jejich příspěvek bude vysílán živě nebo bude zaznamenáván; jestliže půjde o záznam, jestli bude stříhán, a že možná vůbec nebude využit.
- IV. Měl by jim být vysvětlen celkový záměr pořadu a účel a umístění jejich příspěvku, včetně jeho odhadované délky.
- V. Příspěvatelům by měla být poskytnuta určitá představa o druhu otázek, které jim budou kladeny - jejich rámeček a zaměření, důraz.
- VI. Jestliže jde o rozhovor, mělo by jim být řečeno, kdo s nimi tento rozhovor povede.
- VII. Jakékoliv podmínky, které bude příspěvatel požadovat, by měly být přímo a otevřeně projednány. Jestliže je BBC nemůže přijmout, mělo by to být jasně a nevyhýbavě sděleno. Příspěvatelé nesmějí mít pocit, že byli vlákáni do pořadu za podmínek, které neočekávali.

4. PRÁZDNÉ KŘESLO

Odmítnutí nějaké organizace nebo jednotlivce účastnit se diskuse by nemělo působit jako veto pro pořad, i když v menším počtu případů tento důsledek může mít, např. ve volebním období (viz oddíl o politice a politicích). Právo na odmítnutí je absolutní. Právo vysílatele podat zprávu o odmítnutí by mělo být uplatněno jenom tehdy, jestliže je to nezbytné a mělo by se tak stát za podmínek, které jsou vůči nepřítomné osobě poctivé (fair). Je možné, že předsedající bude muset interpretovat stanovisko nepřítomné osoby nebo organizace v zájmu logiky diskuse. Toto by mělo být učiněno s odkazem na publikovaná prohlášení nebo na obecně známá stanoviska nepřítomné strany.

5. TVRZENÍ PROTI JEDNOTLIVCI NEBO INSTITUCI

Tam, kde pořad odhaluje důkazy nesprávného jednání nebo nezpůsobilosti, nebo tam, kde je uváděna silná, kompromitující kritika jednotlivce nebo organizace, by měla být dána dotčeným stranám rovnocenná (fair) příležitost odpovědět na důkazy a argumenty v pořadu předložené. Jestliže to není možné nebo jestliže to programový pracovník pokládá za nežádoucí, musí být provedena konzultace na nejvyšší úrovni oddělení, kterého se to týká.

6. PRÁVO NA ODPOVĚĎ

Odpovědi na kritiku jsou nejrůznějšího druhu. Jisté bezprostřední stížnosti mohou být často pojednány v dopisech k pořadu, který dal podnět k této stížnosti (viz oddíl Vztahy k publiku.). Tato forma odpovědi se ve vysílání nejsnadněji začlení do denních nebo týdenních zpravodajských a publicistických pořadů, i když při výběru citátů pro vysílání a hlasů, které je budou číst, je třeba opatrnosti, aby se zamezilo obviněním ze zlehčování odpovědi nebo za povýšené chování k publiku.

Nejvážnější stížnosti vznikají při obvinění z nesprávného (lživého, mylného) prohlášení a ze zkreslení skutečnosti v některé z důležitých oblastí, která je součástí veřejné diskuse. V některých případech může být vhodné reagovat omluvou ve vysílání nebo dokonce celým dalším pořadem vyvracejícím důkazy nebo odpovídajícím na kritiku. Takové případy jsou vzácné a rozhodnutí zde může být přijato až po informování výkonných ředitelů (viz také pasáž Oprava údajů v oddíle Přesnost, paragraf o Stížnostní komisi v oddíle Vztah k publiku a poznámka ve *Směrnících k pořadům faktů [Index zpravodajství a publicistiky]*).

Ke všem stížnostem se musí přistupovat seriózně a uvážlivě.

7. POCTIVÝ PŘÍSTUP A NEZÁVISLOST

Výše popsaná přímota a čestnost posílí pozici programových pracovníků při jednání s tvrdohlavými nebo problémovými lidmi, často i veřejnými osobnostmi, které vyvolávají potíže buď krátce před nebo po vysílání pořadu (ex post facto). Programoví pracovníci, kteří byli v minulosti poctiví (fair), jsou oprávněni dát jim pádnou a pevnou odpověď - a BBC je bude podporovat.

3. Přesnost (Accuracy - přesnost, správnost, preciznost)

1. OBECNĚ

Fakta jsou posvátná, komentář je svobodný. Pověst BBC závisí na přesnosti jejího zpravodajství a na pocitu veřejnosti, že její pořady usilují o to, aby odrážely pravdu. Producenti ve všech oblastech musejí být neustále připraveni vše kontrolovat, křížově prověřovat a vyhledávat odbornou pomoc tak, aby jejich dobrá pověst nedoznala úhony.

2. DOSAHOVÁNÍ PŘESNOSTI

Přesnosti se nedosahuje snadno. Je důležité rozlišovat mezi zdroji zpráv z první a z druhé ruky. Chyba v jedné zprávě se často promítne do zprávy jiné. Již vysílaný materiál nebo výstřižky z novin mohou velice rychle zastarat nebo nevyhovují jiným způsobem. Pořady by se proto neměly spoléhat pouze na jeden jediný zdroj, třeba i jen pro podkladová fakta. U jednoduchých záležitostí jako jsou data nebo názvy by se mělo vyžadovat nezávislé potvrzení jejich správnosti.

Přesnost je často něčím více než otázkou správného podání faktů. Přesnost znamená ujištění, že všechna podstatná fakta byla zvažována. Přesnost je úsilí dopátrat se pravdy o tom, co je popisováno nebo o čem je podávána zpráva. Jestliže nějaká otázka je sporná, kontroverzní, musejí být brány v úvahu podstatné názory, jakož i podstatná fakta. Jestliže nějaká část pořadu by mohla být právně sporná, její přesnost by měla úspěšně přestát přezkoumání při soudním líčení. Právníci BBC by měli být konzultováni vždy co možná nejdříve a tak často, jak je to nutné.

3. OPRAVENÍ OMYLŮ

Jestliže dojde k chybám, je lepší je jasně a otevřeně přiznat, nežli je přehlížet nebo bagatelizovat. Sdělit to, co bylo chybné, je důležitým prvkem účinné opravy.

Nepřesnost může vést ke stížnosti adresované Stížnostní komisi pro vysílání (viz oddíl Vztahy k publiku). Tam, kde je chyba uznána, může její včasná oprava odvrátit poškozenou stranu od podání stížnosti Komisi anebo zmenšit pravděpodobnost, že Komise se bude stížností zabývat.

4. PŘESNÝ JAZYK

Jazyk by měl být vždy přiměřený účelu pořadu nebo příspěvku (šotu). Například vysoce emotivní, přibarvený jazyk ve zpravodajském příspěvku může zprávu zkreslit, i když samotná fakta budou přesná. Je velký rozdíl mezi tím, jestliže někdo opustí zaměstnání nebo praští s místem (v originále: difference between leaving a job and quitting it).

Jazyk se neustále mění. Jistá slova či fráze mají v různých dobách různé konotace, různá vyznění. Některé ztrácejí veškerý svůj význam, jiné jsou naopak zatěžovány hodnotícími úsudky. Při bezprostřední reportáži a v částech uvádějících fakta je důležité vyhybat se výrazům, které by mohly být důvodně interpretovány jako oslavné nebo hanlivé (viz také odstavec Politické označování v oddíle Politika a Politikové a odstavec o stereotypech v oddíle Citlivost vůči ostatním).

5. UVÁDĚNÍ STATISTIK

Statistiky by vždy měly být používány obezřetně a v kontextu. Je mimořádně obtížné vyjádřit kontext a účel statistického svědectví v několika málo slovech a proto pořady musejí být připraveny poskytnout čas k vysvětlení širších perspektiv. U pravidelně publikovaných statistických souborů to bude znamenat uvedení trendů projevujících se v údajích za příslušné údobí. I v takových případech by nemělo být přikládáno statistickým údajům více důležitosti nežli by mohlo obstát při podrobnějším zkoumání. Zdroje by vždy měly být uvedeny tak, aby si

publikum mohlo vytvořit vlastní úsudek o statutu tohoto svědectví. (Viz příloha III o Výzkumech veřejného mínění.)

6. PODÁVÁNÍ ZPRÁV O NEHODÁCH A KATASTROFÁCH

Při zpravodajském krytí nehod, katastrof a nepokojů je třeba, aby zpravodajství žurnalistů BBC bylo vyvážené, úplné a přesné vzhledem k nezbytnosti zabránit zbytečným nesnázím nebo strachu. Tento přístup by měl být zevrubný a energický (thorough and enterprising) a také citlivý. (Viz odstavec o zpravodajství v oddíle Násilí.)

Důraz by měl být kladen na rychlé a přesné zaopatření základního faktického materiálu podstatného pro daný článek - jako je doba, místo, trasa a číslo letu apod. Tato fakta slouží k tomu, aby uvedla události do souvislosti, aby přiměřeně zprostředkovala vědomí jejího dosahu a aby snížila na nejmenší míru obavy diváků a posluchačů. Denní publicistické pořady, které chtějí podávat aktuální bleskové zprávy (flash reports), musejí být ve spojení se zpravodajskou redakcí; jinak musejí být bleskové zprávy připravovány zpravodajskou redakcí. Jestliže v průběhu přímého přenosu dojde k nějakým incidentům, zpravodajská redakce musí být informována co možná nejdříve poté, co se incident přihodí.

Zkušenosti ukázaly, že v případě velkých neštěstí a katastrof, zvláště těch, které se přihodily mimo Británii, jsou první odhady počtu obětí pravděpodobně chybné. Ovšem vzdálenost nějaké události činí přesnost dokonce mnohem důležitější pro ty, kteří zprávy v Británii očekávají. Z toho důvodu je třeba být vždy obezřetný při uvádění počtů: pokud je to nezbytné, je třeba údaje opravit, aniž by docházelo k pokusům zatajovat předchozí chyby. Je také nezbytné zajistit, aby byl brán ohled na pocity nejbližších příbuzných. Jména obětí by neměla být uváděna, pokud to není v rozporu s legitimními potřebami informovanosti zbytku publika nebo - v některých případech - s potřebou jeho uklidnění. Falešné zprávy (kachny, švindly) nejsou ničím neobvyklým a jakákoli zpravodajství o nehodách nebo velkých neštěstích by měla být pečlivě před vysíláním zkontrolována.

7. PRÁCE V ZAHRANIČÍ

Producenti, kteří vyrábějí pořady o cizích zemích, by měli vědět, že World Service jim může nabídnout důležité informace o podmínkách a kontaktech v zahraničí. V tom je zahrnuta poradenská služba o závažných politicky citlivých bodech v příslušné části světa. World Service rovněž pomáhá informovat ty, kteří pravidelně jednají s nějakou zemí o plánech na jednotlivý pořad nebo seriál.

Mnohé země vyhláší závažná omezení týkající se zpravodajského krytí událostí. Je třeba vyvinout veškeré úsilí, aby o významných událostech v těchto zemích byly podávány zprávy tak úplné, objektivní a přesné, jak je to jenom možné. Jestliže není poskytnuto povolení ke zpravodajskému krytí nějaké události nebo je materiál cenzurován, tento fakt by měl být obsažen v příslušných zprávách.

Obecně by měly být místní zákony vždy zachovávány. Výrobní štáby, které hodlají operovat v nějaké zemi způsobem, jenž by mohl porušovat místní předpisy nebo zákony, svůj postup musejí konzultovat prostřednictvím vedoucích svých oddělení. Měl by být informován šéf programu a odbor Redakční politiky (Editorial Policy). V takových případech je nezbytné zvažovat veřejný zájem na této jednotlivé vyžadované informaci ve vztahu k důležitosti toho, aby i nadále pokračovala žurnalistická přítomnost BBC v dotyčné oblasti. Místní dopisovatelé musejí být vždy předem upozorněni, jestliže vysílání ve Velké Británii by jim mohlo způsobit potíže. Měli by být též informováni o zamýšlených návštěvách jiných výrobních štábů či osobností BBC v jejich oblasti.

8. REKONSTRUKCE A UŽÍVÁNÍ ARCHÍVNÍCH MATERIÁLŮ

Rekonstrukce nebo inscenování minulých událostí může být cennou metodou, jak ilustrovat aktuální problém, zvláště když aktuální materiál není k dispozici. Rekonstrukce takového typu musejí být vždy patřičným způsobem označeny tak, aby jejich charakter byl zřetelně rozeznatelný. Archivní materiál používaný pro podobné účely by měl být rovněž jasně identifikován. (Viz paragraf o rekonstrukci v oddíle Fakta a fikce v dramatických a dokumentárních dílech.) Ve zpravodajství by se rekonstrukce neměly využívat.

9. EMBARGA

Při některých příležitostech porušení embarga jinými masmédií učiní z toho, co BBC o daném předmětu říká, zjevný nesmysl. V takových případech rozhodnutí o tom, zda BBC má či nemá porušit embargo, závisí na povaze záruky, kterou BBC pro užití materiálu dala, v kontrastu k potřebě udržet si důvěryhodnost před publikem. Jestliže embargo již bylo jinými subjekty porušeno, nedá se od BBC očekávat, že je jako jediná bude i nadále dodržovat. (Podrobné směrnice zacházení s embargovaným materiálem viz *Směrnice k pořadům faktů [Index zpravodajství a publicistiky]*).

10. KONTROLA ZAZNAMENANÝCH NEBO OPAKOVANÝCH POŘADŮ

Pořady zaznamenané nějakou dobu před vysíláním nebo pořady reprízované musejí být kontrolovány, aby bylo zajištěno, že neobsahují nic, co by se následně mohlo stát přestupkem nebo příčinou nesnázi: například smrt příspěvatele, obžalování přestupníka, rezignace ministra nebo časově nesprávný odkaz leteckého neštěstí ke dni, kdy se událost stala. V některých případech může být nezbytné zvláštní ohlášení pořadu, v jiných případech změna nebo vystřížení nějakého materiálu. Programoví pracovníci nejlépe znají své vlastní materiály a lze od nich očekávat, že citlivě posoudí možné následky a dopady pořadu, na kterém pracovali. Je důležité informovat vedoucí oddělení a nespolehat na druhé, že tuto informaci zprostředkují (viz *Tragické události v oddíle Plánování programu*).

Jestliže ne-zpravodajské pořady chtějí využít nedávný nebo starší zpravodajský materiál, měly by jej vždy zkontrolovat, porovnat se zprávami a ujistit se, že materiál je stále platný.

11. ANONYMITA

Přesnost pořadů je ohrožována využíváním anonymních příspěvatelů, jejichž důvěryhodnost si publikum nemůže ověřit. Nicméně existují takové okolnosti, při nichž lze anonymitu jako podmínku vystupování v pořadu akceptovat. Například - východoevropští disidenti nebo oběti zločinu, jakým je znásilnění, mohou důvodně požadovat, aby nebyli identifikováni. Anonymita pro někoho, kdo se snaží uniknout britské justici, může být povolena jen za mimořádných okolností. (Viz *Rozhovory s teroristy v oddíle Severní Irsko* a paragraf *Identifikace obětí zločinu a svědků v oddíle Právní záležitosti*.)

4. Neutrannost: představování reality

(Impartiality - nestrannost, nezaújatost, spravedlivost)

1. OBECNĚ

BBC velice záleží na tom, aby byla spojována s nestranností. Z požadavku nestrannosti nelze vyjmout žádnou oblast programové práce.

BBC slouží národu jako celku uznávajíc navzájem se odlišující vkus, názory a stanoviska v miliónech domácností, které platí licenční poplatek. Programoví pracovníci usilují o to, aby reflektovali, informovali a podněcovali tuto mnohočetnost zájmů programy širokého žánrového rozpětí, kvality a rozmanitosti - programy, které budou připravovány pro lidi různého věku, víry, rasy nebo pohlaví.

Vhodného rozsahu pořadů nelze dosáhnout náhodně. Každý odpovědný činitel BBC, každý vedoucí oddělení a programový pracovník zaměstnaný kdekoli - v oblasti uměleckých, hudebních, sportovních, dramatických, zábavných, církevních, dokumentárních, zpravodajských, publicistických a faktografických pořadů - by se měl snažit, aby byly zobrazeny všechny podstatné aktivity a trendy v jeho oblasti, měl by se snažit podat o nich zprávu a všechny tyto pohledy harmonicky sladovat podle jejich závažnosti.

To však není snadné. Je třeba, aby zaneprázdnění programoví pracovníci byli opatrní, když sahají po zdánlivě jasných a dobře známých faktech a když veřejnosti takto získaná mínění a názory prezentují. Musejí se vyvarovat stereotypů a předběžné zaujatosti a musejí dávat pozor, aby nepokládali své vlastní pohledy a zájmy nebo pohledy a zájmy svého úzkého okruhu za názory reprezentativní pro celou zemi. Programoví pracovníci BBC by měli být informováni o tom, co se děje v oblasti jejich aktivity, měli by být citliví na posuny a proudy, měli by znát směry pokroku a inovací. To vše by mělo být zárukou, že pořady BBC budou reflektovat probíhající změny a rozvíjet se s těmito změnami v souladu.

Jestliže individuální diváci a posluchači budou vnímat čestnost úmyslů BBC, její úsilí vyhýbat se dílčím zájmům a její snahu o vytvoření celkového, detailního a strukturovaného obrazu reality, programoví pracovníci BBC tím získají jejich důvěru. Jestliže toho programoví pracovníci dosáhnou tvůrčím přístupem a představivostí, konečný výsledek jim získá u publika vážnost a úctu. A právě tato důvěra a vážnost umožňuje programovým pracovníkům - jestliže je to nutné - napadnout či zpochybnit všeobecně přijímanou moudrost a ukazovat též nepohodlné či nepřijemné věci.

2. ZÁKLADNÍ POSTAVENÍ

V dokumentu Licence a Dohoda (Licence and Agreement), který je uveden v příloze, BBC přijala povinnost "zajistit zachování vysokého obecného standardu pořadů ve všech ohledech (obzvláště pak s ohledem na obsah a kvalitu) a poskytovat vhodně vyváženou programovou službu, jež uvádí široký rejstřík předmětných látek... (a) pojednávat sporné látky s nezbytnou nestranností... jak ve zpravodajských službách BBC, tak v obecnější oblasti pořadů, které pojednávají o záležitostech veřejné politiky (matters of public policy)." (Viz příloha I, Charta a Licence).

BBC je zakázáno článkem 13(7) Licence vysílat vlastní názory na aktuální politické otázky a na záležitosti veřejné politiky.

Existuje však jedna výjimka. BBC *smí* vyjadřovat svoje vlastní stanoviska na otázky týkající se vysílání. Taková stanoviska by však neměla být nabízena bez konzultace s Tiskovým oddělením BBC (Press Office).

Závazky vyplývající z Licence se týkají všech pořadů, ale prostředky jejich realizace jsou proměnlivé.

3. ZPRAVODAJSTVÍ, POLITICKÁ PUBLICISTIKA A DALŠÍ FAKTOGRAFICKÉ POŘADY; KONTROVERZNÍ PROBLÉMY A ZÁLEŽITOSTI VEŘEJNÉ POLITIKY

A) INFORMOVANÁ A OBJEKTIVNÍ PROGRAMOVÁ POLITIKA

Ve faktografických oblastech by měli být programoví pracovníci nejsvědomitější, nejužkostlivější. Posuzování zpráv by mělo být informované, vycházející z nejlepších expertíz, které jsou k dispozici. Výběr by měl být činěn na základě rozšíření idejí a myšlenek ve společnosti, na základě argumentu, co je a co není podstatné, a proč tomu tak je. Při zpravodajském krytí události musí úsilí směřovat k hloubkovému zkoumání (push towards depth of inquiry). Předpoklady či domněnky musejí být testovány racionální skepsí, která posunuje hranice vědění a pochopení a omezuje oblasti nevědomosti.

Podávání zpráv by mělo být střízlivé (*dispassionate* má ještě tyto další významy: nevzrušený, klidný, nezaujatý, věcný, chladný, objektivní). Výklad by měl být podroben kontrole. Stanoviska by měla být testována tím, že se poskytne patřičný prostor rozmanité kritice. Často je nezbytné podat zprávu o názorech institucí a důležitých účastníků ve formě diskuse nebo zprávy, ale dobré zpravodajství by mělo jít dále. Mělo by nabídnout publiku inteligentní a informovaný souhrn stanovisek (account), který mu umožní vytvořit si názor. Reportér může vyjádřit úsudek, ale ten nesmí být normativní, nařizující (prescriptive) a musí brát v úvahu také další stanoviska. Úsudek je nejvhodnější, pokud je uveden zkušeným komentátorem s autoritou a věrohodností a jestliže je podložen jasně formulovanými důkazy. Musí být uznáván jako poctivý (fair). Diváci a posluchači by neměli rozeznávat v pořadech BBC osobní názory hlasatelů a reportérů. Dobrý žurnalismus by měl pomáhat divákům a posluchačům všech přesvědčení k lepšímu vytváření jejich *vlastních* názorů.

B) JEDNÁNÍ S MOCNÝMI (Dealing with the powerful)

Jestliže se bude vysílat zpravodajský nebo publicistický pořad o problému týkajícího se mocných - včetně vlády - účastníci často chtějí vyjednávat o charakteru a postavení svého příspěvku. V takových případech musejí být struktura a forma pořadu určovány žurnalistickými hledisky a nesmějí být odezvou na nátlak. Je třeba dbát na to, aby argumentům všech stran byl dán patřičný důraz a aby byly rovnocenně prověřovány .

Jak s ministry tak s jejich kritiky by se mělo jednat věcně a s odstupem (doslova "at arm's-length" - držet si je od těla). Kladení otázek by mělo být pevné, ale zdvořilé. Reportéři by měli vysílat veškeré výhrady a stížnosti, neměli by však být nepřátelští. Měl by zde existovat jednotný tón při dotazování u všech stran. (Viz také Jednání s příspěvateli v oddíle Poctivé jednání v pořadech.)

C) CITLIVÝ PŘÍSTUP K URÁŽCE A K POBOUŘENÍ (Sensitivity to offence and outrage)

BBC se snaží podávat zprávy nestranně za všech okolností. Ale ve snaze zaznamenat veškeré příslušné události a názory - například při krytí událostí v Jižní Africe nebo v Severním Irsku - žurnalisté budou příležitostně chtít informovat o někom nebo hovořit s někým, jehož stanoviska se dotknou mnohých lidí v publiku a v některých případech mohou vyvolat i pobouření.

V takových podmínkách žurnalisté a odpovědní pracovníci BBC -- po patřičné konzultaci - musejí být přesvědčeni o tom, že materiál poslouží veřejného zájmu, tj. že by mohl pomoci lepšímu porozumění dané události nebo danému problému, a že tento přínos převáží nad rizikem přestupku.

Takové zpravodajství, jestliže se k němu přistoupí, je třeba realizovat s patřičnou citlivostí ve vztahu k náladě veřejnosti. Otázky by neměly být kladeny poručnickým tónem, jejich kladení by však mělo pevně a zřetelně vyjadřovat přesvědčení a výhrady těch, kterých by

se to mohlo urážlivě dotknout. Odpovědi by měly být podrobeny patřičnému soudu veřejnosti. Není vhodné, aby reportér vyjádřil pohoršení nebo morální pobouření za sebe nebo za BBC; ale pořady by měly podat zprávy o stanoviscích těch, kteří se cítí být pobouřeni a vyjadřují to.

Stane se, že nějaké konkrétní události podnítkem velkou vlnu emocí a pro publikum je obtížnější přijmout nestranný pořad, který by v jiné době byl shledán názorným a poučným. Nicméně takový obtížný materiál může být v daných okolnostech důležitým přínosem a programoví pracovníci by se neměli nechat odradit od jeho vysílání. Načasování a tón těchto pořadů by se však měly vždy pečlivě zvažovat.

D) ZPRAVODAJSTVÍ V DOBÁCH CELOSTÁTNÍHO VYJÍMEČNÉHO STAVU A VOJENSKÉ AKCE (Reporting in times of national emergency and military action)

V době výjimečného stavu nebo v době vojenské akce může být žurnalismus omezen otázkami národní bezpečnosti. Taková období jsou obzvláštní prověrkou schopností žurnalistů, jakož i ostatních lidí. Látky obsahující riziko ztráty života vyžadují nejvyšší citlivost ve vztahu k pocitům a náladě národa.

V této době má veřejnost obzvláštní potřebu důvěryhodných zpráv a uvážlivých hodnocení. Dobrý žurnalismus by měl být založen na všech dostupných faktech. Koncept nestrannosti je i nadále platný. Všechna stanoviska a názory by měly být ukazovány v patřičných proporcích a měly by se zaměřit na hloubku názorů a na jejich rozšiřování mezi lidmi.

E) NESTRANNOST V ČASE (Impartiality over time)

Nestranný žurnalista nemusí nezbytně zajistit v jednom pořadu nebo v jednom zpravodajském šotu, aby všechny strany zde dostaly příležitost k projevu. Vhodný může být i úzký pohled, s argumenty pouze jedné strany. Ale smysl pro nestrannost bude určovat způsob, kterým bude příspěvek podán, i způsob kladení otázek tomu, kdo je tázan.

Odpovědní programoví pracovníci, redaktori a dopisovatelé musejí však zajistit - a to v průběhu přiměřeného časového období - aby v jejich sféře působnosti bylo učiněno zadost široké paletě stanovisek a zájmů. Nepostačuje zde tvrzení, že jiné pořady nebo jiná média zajistí prezentaci rozdílných, vyvažujících stanovisek.

Jsou však také období, kdy všechna hlavní stanoviska by měla být v pořadu obsažena, buď protože je málo pravděpodobné, že se k tomuto tématu BBC brzy vrátí, nebo protože obsažená problematika je obzvláště citlivá a naléhavá. Povaha takových témat závisí na časovém a dobovém pozadí. Například - v předvečer hlasování Dolní sněmovny o potratech bude nezbytné v jakémkoli pořadu s tímto tématem uvést vyváženou sadu stanovisek (balanced set of views). Jestliže změna tohoto zákona by byla vzdálenější, byl by však možný i užší pohled. Časové období před všeobecnými parlamentními volbami je dalším případem, který vyžaduje rovnováhu v rámci a uvnitř jednotlivých pořadů. (Viz Volební zpravodajství v oddíle Politika a politikové.)

F) POŘADY S OSOBNÍMI STANOVISKY (Personal view programmes)

Faktografické pořady, které umožňují jednotlivci nebo jedné skupině představovat logicky ucelený, byť jen částečný pohled na kontroverzní látku, jsou oživením vysílaného programu. Protože však takové příležitosti jsou nevyhnutelně limitovány, pořady s osobními stanovisky přinášejí nejen práva, ale ukládají i závazky.

Redaktori a odpovědní programoví pracovníci musejí zajistit, aby pořady s osobními stanovisky, která mohou být předpojatá (partial = částečný, neúplný, zaujatý, předpojatý, stranící), byly také přesné a poctivé (fair), to jest - protikladná stanoviska by neměla být zkreslena či překroucena. A necht' je oblast jejich odpovědnosti jakákoli - výroba seriálů, vedení redakce nebo vysílání celého programu - odpovědní pracovníci by měli zabezpečit, aby byla prezentována rozmanitost podnětných stanovisek. Jestliže je jednotlivci nebo skupině nabídnuta

platforma k obhajobě kontroverzního stanoviska, odpovědní programoví pracovníci by měli být ochotni poskytnout vhodnou příležitost pro odpověď v dobrém čase a na přiměřeném místě. V některých případech bude možná zapotřebí pravidelný pořad, který příležitost pro odpověď nabídne.

Není vhodné pro stálého pracovníka BBC, hlasatele či reportéra, který je běžně spojován se zpravodajstvím nebo s pořady týkajícími se veřejné politiky, aby uváděl pořady s osobními stanovisky na kontroverzní témata.

4. FAKTOGRAFICKÉ POŘADY, KTERÉ SE NEZABÝVAJÍ BEZPROSTŘEDNĚ KONTROVERZNÍMI TÉMATY (Factual programmes not dealing with matters of immediate controversy)

Dokumenty, magazíny a monotematické pořady (features) nejrůznějšího druhu se často soustřeďují na nějakou úzkou oblast nebo dávají - například při rozhovoru - příležitost k vyjádření jen jednotlivému stanovisku. Jestliže se takový pořad zabývá kontroverzními tématy veřejné politiky, použije se zde koncept nestrannosti jako ve zpravodajských pořadech a jednotlivá stanoviska musejí být testována.

Individuální tvůrci dokumentárních filmů by měli usilovat co možná nejplněji a nejčestněji o to, aby zahrnuli do svého díla široký rozsah zkušeností. Jejich pořady by se měly snažit plně vystihnout komplex sil a zájmů v situacích a událostech, jež jsou dokumentovány.

Celkově vzato, takovéto dílo se snaží představovat realitu. Hlavní povinností programových a výkonných pracovníků v oblasti dokumentární a jiné tvorby je zabezpečit, aby v seriálech a jednotlivých pořadech, které mají v kompetenci, byl vysílán odpovídající (proper) rozsah stanovisek a názorů v průběhu přiměřeného (reasonable) časového období. To vyžaduje systematické přezkoumávání a průběžnou diskusi. Dílo musí být zabudováno do kompletní mozaiky.

5. NE-FAKTOGRAFICKÉ POŘADY (Non-factual programmes)

A) DRAMATICKÉ, UMĚLECKÉ, HUDEBNÍ A ZÁBAVNÉ POŘADY

Ve všech těchto oblastech je třeba nabízet umělcům, spisovatelům, komikům a hercům velkorýsý rámec pro individuální vyjádření. Tak se - zcela přirozeně - stává, že se objevují pořady, které jsou zaujaté, vyvolávající podráždění a diskuse.

Úlohou producenta nebo odpovědného pracovníka je zadat zakázku na kvalitní dílo, které prohlubuje chápání věcí (which deepens insight) - na dílo, jež inspirativním způsobem zkoumá světy smyslové zkušenosti a představ. Problémy mohou vzniknout u díla, které je zpracováním jiného díla nebo které využívá stereotypů a již hotových úsudků, aniž by zkoumalo bohatost a neočekávané rozměry reality.

Programoví pracovníci v oblastech dramatu, umění a zábavy odpovídají za zabezpečení toho, že BBC bude přinášet co nejširší výběr úspěchů a perspektiv v mezinárodním, národním i regionálním měřítku (the widest range of achievement and perspective internationally, nationally and regionally). Toto je předmětem pravidelného přezkoumávání v programových oblastech, kterých se to týká.

B) DRAMATICKÉ DÍLO ZE SOUČASNOSTI (Drama Portraying Contemporary Situations)

Jestliže dramatické dílo realisticky zobrazuje žijící osoby nebo současné situace v kontroverzní podobě, musí býti přesné, odpovídat hlavním faktům. Jestliže toto drama kromě toho usiluje o poctivý, nestranný a plasticky podaný pohled (a fair, impartial and rounded view) na událost, nevznikají žádné problémy. Jestliže jde o přesné, ale nicméně jednostranné a zaujaté zobrazení kontroverzního problému, ten, kdo zadává zakázku, by měl v jednání pokračovat

jenom tehdy, je-li přesvědčen, že autorův hluboký pohled a mimořádnost díla ospravedlňují nabízenou platformu, a že dílo, jakkoli kontroverzní, bude hodnoceno jako čestné, přemýšlivé a podnětné.

C) PORTRÉT REÁLNÝCH OSOB

Osoby zobrazované v pořadu nebo jejich žijící příbuzní by měli být - tam, kde je to možné - upozorněni předem a měla by být zajištěna jejich spolupráce. (Viz Hanobení v dramatu v oddíle Právní záležitosti.)

D) FAKT A FIKCE A IDENTIFIKACE (Fact and Fiction and Labelling)

Jestliže dramatické dílo zobrazuje reálný život - a zvláště jestliže směšuje reálný život s fikcí - je zde nezbytné pečlivé, zřetelné a účinné označení pro diváka a posluchače, aby poznal povahu toho, co je mu nabízeno.

E) DĚJINY V DRAMATU

Jestliže se drama prioritně soustřeďuje na skutečné, ale vzdálené historické události, nebo jestliže tyto události vytvářejí jeho hlavní pozadí, stále zde vznikají otázky týkající se přesnosti, poctivosti a nestrannosti. Některé dějinné události se staly součástí folklóru. Jestliže dramatik se opírá o folklór nebo jestliže záměrně karikuje historické postavy, pak by kontext, styl a tón měly pohotově zprostředkovat tento jeho záměr publiku. Obtíže ovšem vznikají, jestliže evidentně seriózní dramatické dílo pojednává kontroverzní a nedávné dějinné události.

Protože je pravděpodobné, že jednotlivé konkrétní historické události budou jen zřídka v rozhlasu nebo televizi uváděny, pak zde musí být silný důvod k tomu, aby události byly zobrazeny nějak jinak nežli ve vylíčení, které je poctivé k zachovanému svědectví. Jestliže spisovatel má provokativní, ale evidentně čestný náhled na věc, pak by měl příslušný programový pracovník zvažovat, jak nejlépe označit a propagovat tento pořad, aby byl publiku jasný jeho charakter.

5. Soukromí a shromažďování informací

1. OBECNĚ

Ačkoliv ve Velké Británii neexistuje zákonem předepsané právo na soukromí (right to privacy - lze překládat též jako ochrana osobnosti), zákon poskytuje ochranu občanům mnoha způsoby, odhlédneme-li od morálních závazků, které vysílatele mohou vést ke zdrženlivosti. Stížnostní komise pro vysílání (viz oddíl Vztahy k publiku) může zvažovat stížnosti na "neoprávněné porušení soukromí" při shromažďování materiálu pro pořad nebo v pořadu samotném. Dotěrnost může být někdy zjevnější divákům a posluchačům než je zřejmá například těm, kteří jsou bezprostředně do nějakého neštěstí zapleteni, přičemž někteří z nich si skutečně *přejí* podělit se s dojmy o svém neštěstí, aby se jim ulevilo. Níže podrobně popsání specifické případy uvádějí některé z klíčových problémů dotýkajících se soukromí.

2. FILMOVÁNÍ A NAHRÁVÁNÍ VEŘEJNOSTI (Filming and Recording the Public).

A) LIDÉ NA VEŘEJNOSTI

Pokud se týká veřejných míst, zvláště pak míst oddechu a zábavy, je prakticky nemožné uvažovat o tom, že by mohla být veřejnosti poskytnuta nějaká větší ochrana než taková, že kamera a mikrofon budou viditelné nebo že veřejnost bude upozorněna na jejich přítomnost. Obezřetnost a zdravý rozum by se však měl použít v případech, kdy kamera z davu vyčlení jednotlivce, na něž soustředí větší než povšechnou či přechodnou pozornost. Zaznamenávat by se nemělo z jiných než z těch zřejmých důvodů, které vedou k přítomnosti vysílatele, bez konzultace s příslušným vedoucím pracovníkem.

B) LIDÉ V SOUKROMÍ

Kamery a mikrofony lze v soukromí umístit normálně jen se svolením. Nicméně při tvorbě pořadů o nemocnicích, školách nebo jiných institucích mohou některé sekvence obsahovat jednotlivce, jejichž souhlas nebyl získán nebo nelze jej z obecného povolení odvodit. Měl by se - přiměřeně daným okolnostem - zajistit dodatečný souhlas těchto osob v zájmu toho, aby se jim nebo jejich příbuzným nezpůsobila nesnáze.

3. ZÁZNAM TELEFONICKÝCH HOVORŮ

Žádný telefonický hovor by normálně neměl být zaznamenán bez předchozího upozornění všech stran, kterých se to týká. Výjimky, kdy hovor bude zaznamenán pro informaci, nikoli pro vysílání, mohou být povoleny zvláště u pořadů, které vyšetřují ilegální nebo jiné společensky nežádoucí aktivity. O takových případech je třeba podat zprávu příslušnému vedoucímu oddělení.

4. SKRYTÉ MIKROFONY A KAMERY

Využití ukrytého zařízení k zajištění programového materiálu bude schváleno jen za výjimečných okolností. Rozhodnutí bude záviset na těchto přesných okolnostech a následujících obecných kritériích:

- I. Aktivita, událost nebo chování, o nichž se má informovat, musejí být široce uznávány jako anti-sociální;
- II. vysílání tohoto materiálu musí být ospravedlnitelné, protože slouží důležitému veřejnému účelu; a
- III. materiál nebo důkaz toho, co je ukazováno, musí být nepostradatelný pro daný účel a nedosažitelný jinými, otevřenějšími prostředky.

O schválení musí být požádán šéf programu a odbor Redakční politiky (Editorial Policy) poté, co případ byl konzultován v oddělení a ve vedení. Schválení může být uděleno ve dvou

etapách: pro vlastní akt zaznamenávání a následně pro vysílání celého materiálu nebo jakékoli jeho části získané těmito prostředky.

5. SCÉNY UTRPENÍ A NOUZE

Zkušenosti z podávání zpráv o událostech, jako byla střelba v Hungerfordu¹ nebo potopení převozní lodi v Zeebrugge, potvrdily důležitost soucitného zpravodajství (compassionate coverage) v daných podmínkách. Zpravodajské krytí událostí by nemělo stupňovat utrpení pozůstalých, kteří o ztrátě vědí, a nemělo by být zdrojem přímé osobní informace pro ty, kteří o ztrátě dosud nevědí.

Pro běžné diváky a posluchače by oblast úzkosti a strachu měla být zúžena co možná nejvíce, a zpravodajské krytí by mělo podat věrnou zprávu o tom, co se stalo, a respektovat přítomnou pocity těch, kterých se to bezprostředně týká.

Odpovědné informování závisí jak na těch, kteří jsou přímo na místě události, tak na úsudku vydávajících redaktorů, kteří dělají konečný výběr obrazu a zvuku.

Způsob, jakým reportéři a kameramani zaznamenali scénu, může způsobit, že redaktor nemá na výběr. Může se ukázat, že nepříjemné části nelze v zájmu zachování celkové logické soudržnosti odstranit. Z toho vyplývá, že shromažďování a zaznamenávání zpráv vyžaduje ohleduplné zvažování i v těch nejobtížnějších podmínkách.

Vedení rozhovorů vyžaduje značnou citlivost, protože uspěchané a nepromyšlené otázky způsobují škodu. Byla-li taková otázka již položena, často ji lze v zájmu respektování poraněných citů před vysláním odstranit, aniž by se poškodil smysl zprávy.

Reportéři a další lidé na místě neštěstí jsou často pod takovým tlakem, že od nich nelze v každém okamžiku očekávat citlivý a ohleduplný úsudek. Procesy výběru ve zpravodajské redakci a v pořadech musejí proto brát velice vážně otázky vkusu a citlivosti.

Veřejnost je někdy zmatena a rozhořčena scénami, v nichž oběti neštěstí dobrovolně spolupracovaly při informování nebo dokonce vyžadovaly, aby o nich bylo informováno. Veřejnost tak reaguje, protože tyto okolnosti nezná: několik málo taktických slov vysvětlení při uvádění takové scény může mnohemu takovému rozhořčení zabránit. (Viz paragraf o zpravodajství v oddíle Násilí v pořadech.)

6. ROZHOVORY S DĚTMI

Existují zákonem stanovené požadavky, jež obecně upravují využívání dětí v pořadech (viz paragraf o dětech v oddíle Právní záležitosti), nicméně v kontextu zpravodajských a faktografických pořadů pravděpodobnou relevantní legislativou jsou:

- I. The Children and Young Persons Acts (1933-69), které omezují zpravodajství o průběhu jednání, jež se dotýká dětí, u rozvodových soudů, u soudů s mladistvými a u dalších soudů.
- II. The Protection of Children Act (1978), který pojednává o dětech filmovaných nebo jinak ukazovaných pro pornografické účely.

Právní oddělení (Solicitor's Department) poskytne konzultaci o specifických problémech spojených s těmito právními předpisy. Kdekoliv jsou děti interviewovány nebo filmovány, hlavní ohled musí brát vysílatel na jejich zranitelnost. Děti se nechají otázkami snadno vést a často jsou lehce ovlivnitelné. Obzvláště malé děti mohou mít obtíže při rozlišování mezi realitou a fantazií. Vždy by měl být získán souhlas rodičů, pokud zde nejsou nějaké speciální okolnosti, které tomu zabráňují. Kromě toho je nezbytný souhlas školy, jestliže je dítě vyžadováno v době školní výuky. Tam, kde souhlas je odmítnut, měla by se věc konzultovat u vedoucího oddělení

¹ Šlo o událost, kdy duševně vyšinitý mladík inspirovaný filmy o Rambovi začal bezhlavě střílet do davu. Poznámka překladatele.

dříve, než bude přijato jakékoli rozhodnutí o dalším postupu. Ten může být obvykle ospravedlněn tehdy, jestliže problém je dostatečně významný pro veřejnost a jestliže prezentace dítěte je absolutně nezbytná.

7. ZÁKON O BEZDRÁTOVÉ TELEGRAFII Z ROKU 1949 (Wireless Telegraphy Act, 1949)

Wireless Telegraphy Act z roku 1949 pokládá za nezákonné, jestliže je zachycena jakákoli zpráva, jejíž recipient k jejímu přijetí není autorizován. Zákon také zakazuje předávání jakýchkoli nezákonně přijatých informací bez ohledu na to, zda jde o předání záměrné či nezáměrné a zda jsou předány příjemcem či třetí stranou. Jedním z příkladů, který by mohl vyžadovat opatrnost, je natáčení v místnostech řízení letového provozu.

6. Politika a politikové

1. PARLAMENTNÍ VYSÍLÁNÍ

A) TELEVIZE VE SNĚMOVNÁCH PARLAMENTU

Existují dohody pro televizní přenosy jednání Sněmovny lordů, které určují například povahu snímání a střihu. Podrobné směrnice jsou k dispozici u *Parlamentní vysílací jednotky*.

B) UŽITÍ ZAZNAMENANÉHO MATERIÁLU

BBC souhlasila s tím, že bude používat zaznamenaný aktualitní materiál z parlamentního jednání pouze ve zpravodajství a faktografických pořadech nebo jen pro vzdělávací účely. Žádný parlamentní záznam nesmí být použit v zábavných pořadech, v pořadech politické satiry nebo ve stranickém politickém vysílání (party political broadcasts). Parlamentní materiál může být užit v seriózních faktografických částech smíšeného pořadu magazínového typu, musí být však vždy oddělen od hudebních příspěvků nebo humoristických scének. Nemělo by docházet ke střihu uvnitř citací a navzájem nesouvisející citace by neměly být sestřiženy k sobě tak, aniž by bylo jasné, že se jedná o oddělené citace. Vysílat lze také jednání výborů, a to i v případě, že zasedání se koná mimo Westminster. Směrnice o těchto záležitostech a o řadě specifických omezení týkajících se využívání zaznamenaného materiálu jsou k dispozici u *Parlamentní vysílací jednotky*.

C) DENNÍ ZPRAVODAJSTVÍ

Článek 13(2) dokumentu Licence a Dohoda (Licence and Agreement) požaduje od BBC, aby zajistila nestranné denní zpravodajství (impartial account) z obou komor parlamentu připravované profesionálními reportéry. Tento požadavek je v současné době naplňován vysíláním pořadů *Dnes v parlamentu* (Today in Parliament) a *Včera v parlamentu* (Yesterday in Parliament).

D) IMUNITA (Privilege)

Prohlášením učiněným v parlamentu a uvedeným v protokolech z jednání se dostává kvalifikované ochrany, jestliže je vysílatel reprodukuje. Tato ochrana proti žalobám o nactiutrhání není rozšířena na prohlášení těch, kteří nejsou členy parlamentu, kteří jsou na veřejné galerii, nebo na prohlášení učiněná při vzájemném rozhovoru poslanců. Privilegovaná ochrana se netýká vysílání parlamentního jednání, při němž byl spáchán čin *pohrdání soudem* (contempt of court). (Viz paragraf o pohrdání soudem v oddíle Právní záležitosti.)

E) EVROPSKÝ PARLAMENT

Britské členství v Evropském parlamentu je založeno na stejných politických stranách, které jsou ve Westminsteru. Proto se na zpravodajství o jeho jednání vztahují tytéž úvahy o vyváženosti. Podobně volební zákon se vztahuje na zpravodajské krytí voleb do Evropského parlamentu.

2. VYSÍLÁNÍ POLITICKÝCH STRAN A "MINISTERSKÉ" VYSÍLÁNÍ (Party Political and Ministerial Broadcasts)

Provozovatelé vysílacích sítí - jak BBC, tak ITV - nabízejí politickým stranám zastoupeným v parlamentu ročně vysílací čas pro seriál stranického politického vysílání. Za redakční obsah těchto vysílání jsou zodpovědné tyto politické strany, tento obsah není pod redakční kontrolou vysílatelů. BBC zde zůstává ve funkci vydavatele a vysílání musí zohledňovat platné zákony a přijaté standardy vysílání.

O přidělení vysílacího času mezi strany rozhoduje Výbor pro vysílání politických stran, ve kterém zasedají představitelé politických stran zastoupených v parlamentu a představitelé

vysílatelů. Dohody tohoto výboru se vztahují též na ministerské vysílání, které se člení do dvou kategorií:

- I. Vysílání ministrů, kteří si přejí vysvětlit legislativu nebo administrativní opatření neproblematického druhu (uncontentious - nevyvolávající sváry).
- II. Vysílání předsedy vlády nebo jeho blízkých spolupracovníků (senior colleague), které se zabývá událostmi nejvyššího národního nebo mezinárodního významu. Jestliže o to bude požádána, BBC pak poskytne podobnou příležitost k vysílání vedoucímu představiteli opozice. Vysílatel může následně uspořádat diskusi mezi představiteli vlády, opozice a jakékoli strany, která má předepsané procento podpory voličů.

3. VYSÍLÁNÍ V PRŮBĚHU VOLEB

Vysílání v průběhu voleb a doplňovacích voleb, ať už evropských, národních či místních, se řídí ustanoveními oddílu 93 volebního zákona (Representation of the People Act) z roku 1983. Jeho implikace pro BBC společně s výčtem redakčních praktik BBC v průběhu voleb jsou obsaženy v posledním vydání *Vysílání při volbách: směrnice* (Broadcasting during Elections: A Guidance Note), které je možné získat u Hlavního politického poradce (Chief Political Adviser).

A) VOLEBNÍ VYSÍLÁNÍ POLITICKÝCH STRAN

Před všeobecnými volbami existují oddělené série vysílání. O umístění předvolebního vysílání politických stran rozhoduje Výbor pro vysílání politických stran (Committee on Party Political Broadcasting) v době před konáním voleb. Jestliže se Výboru nepodaří dosáhnout dohody (jako v roce 1983), umístění vyhlásí vysílatelé. Neexistuje přesný matematický vzorec pro přidělení času předvolebním vysíláním politických stran. Zcela zřetelně by nebylo spravedlivé brát v úvahu pouze výsledky hlasování z posledních všeobecných voleb, jestliže od té doby došlo k podstatným politickým změnám. Existuje zde rovněž ustanovení, že jakákoli strana, která se účastní volebního boje o 50 poslaneckých míst, má právo na pět minut vysílání v televizi a v rozhlasu.

B) VYVÁŽENOST PŘI ZPRAVODAJSKÉM KRYTÍ (Balance in Coverage)

Proporce času věnovaného každé ze stran ve zpravodajství a publicistice je založena na stejné základně jako přidělování předvolebního vysílání hlavním politickým stranám.

Základnou pro rovnováhu je formule odvozená z přidělení stranického předvolebního vysílání - v roce 1983 byla proporce: 5 konzervativci, 5 labouristé a 4 Aliance. V roce 1987 byla proporce 5:5:5.

Při zpravodajském pokrývání volebních událostí je třeba i nadále rozhodovat podle jejich zpravodajské hodnoty. Zpravodajské relace by měly co možná nejvíce udržovat přísnou rovnováhu při vystoupeních vedoucích osobností v autentických, zpravodajsky cenných situacích. BBC přejímá odpovědnost za udržení rovnováhy v období celé předvolební kampaně, pokud se týká aktualit z politických projevů a filmových, video- a studiových příspěvků od jednotlivých politiků. Redaktoři žádající o radu v těchto otázkách by měli konzultovat s Hlavním politickým poradcem (Chief Political Adviser).

4. VYSTOUPENÍ POLITIKŮ

A) POZICE KANDIDÁTŮ

Parlamentní kandidatury se často oznamují ve velkém předstihu před formální přijímací procedurou ve volebních obvodech, která může být pozdržena až do začátku volební kampaně nebo dokonce až do doby vlastního vyhlášení voleb. Schválení před tímto vyhlášením by nemělo

ovlivňovat pozvání k účasti na vysílání těch kandidátů, kteří v té době nejsou poslanci, i když by jim na druhé straně neměla být dáвана příležitost k podpoře jejich kandidatury.

B) ZPRAVODAJSKÉ POŘADY A POŘADY POLITICKÉ PUBLICISTIKY (News and Current Affairs Programmes)

Při zvaní poslanců obou Sněmoven k účasti na pořadech mimo zpravodajské relace BBC usiluje o široce pojatou rovnováhu odrážející podporu, kterou strany získaly při předešlých všeobecných volbách. Neexistuje zde žádná povinnost zvát poslance k účasti na pořadech, ale je jasné, že v mnoha případech je jejich účast žádoucí a nezbytná pro úspěch pořadu. Jestliže je poslanec pozván, ale odmítne nebo nemůže se účastnit, měla by taková situace působit jako veto na vystoupení jiných poslanců nebo externích mluvčích zastávajících odlišný názor. Mohou se však vyskytnout případy, kdy je situace natolik citlivá, že vede k odmítnutí a zrušení navrhovaného pořadu. (Viz paragraf o vedení rozhovorů v oddílech týkajících se poctivosti a nestrannosti.) Za vystoupení spojené se zpravodajstvím, tj. jestliže hovoří o veřejných záležitostech ve zpravodajských relacích nebo v pořadech, které úzce na zprávy navazují, poslanci nejsou placeni.

Poslanci často mohou poskytnout odborný názor mimo politickou oblast a jejich účast je pro pořady značným přínosem. Proto mají být za těchto okolností k vystoupení pozváni. Nikomu by nemělo být bráněno, aby využil svých schopností a znalostí, které - naopak - mohou obohatit služby BBC. Na straně druhé by nikdo neměl ve srovnání se svými oponenty získávat nepřiměřenou výhodu plynoucí z redakční volby BBC.

5. POLITICKÉ OZNAČOVÁNÍ (IDENTIFIKACE) (Political Labelling)

Politické označování může být prospěšné nebo nespravedlivé. Je přípustné a někdy i vhodné, pokud neobsahuje hodnotící úsudky - mělo by se vyhnout, pokud je to možné, označením jako "umírněný" a "extrémista". Podobná označení jako "tvrdě levicový" nebo "ostře pravicový" mohou sebou rovněž přinášet jistý odsuzující tón.

Popisy by měly přesně vysvětlit postavení konkrétního jednotlivce, skupiny nebo strany. Jestliže krátké označení, charakteristika, (label) je nedostatečné nebo nežádoucí, měl by se použít delší popis. I když je obtížné toho dosáhnout, popisy stran nebo skupin či jednotlivců v nich obsažených by neměly dávat lidem takto popisovaným důvod k přesvědčení, že jejich postavení bylo uvedeno nepřesně, zkresleně. (Viz také paragraf o jazyce a přesnosti v oddíle Přesnost.)

6. VÝZKUMY VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ (Opinion Polls)

V průběhu voleb i jindy poskytují výzkumy veřejného mínění důležitý kvalifikovaný pohled na postoje ve společnosti. Jsou hodnotné tím, že ilustrují charakteristické rysy a trendy, ale jestliže jsou využity nepromyšleně, mohou být zavádějící, uvádět v omyl.

Riziko zkreslení a špatného uvedení je minimalizováno, jestliže je vždy uváděn zdroj výzkumu, pravděpodobné procento chybovosti a kontext. Je důležité ukazovat výsledky výzkumu veřejného mínění ve vztazích k trendu jiných podstatných výzkumů.

Jakýkoli výzkum veřejného mínění připravovaný pro BBC musí být prováděn uznávanou firmou v oboru a v rámci Kodexu chování Společnosti pro výzkum trhu (Market Research Society).

Dříve než je zadána zakázka na výzkum veřejného mínění, je třeba doporučení Oddělení výzkumu vysílání BBC. Jakákoli takto zamýšlená zakázka musí být konzultována s Hlavním politickým poradcem. (Viz přílohu III pro podrobnější směrnice.)

7. Policie a informování o zločinu

1. VZTAHY K POLICII

BBC jedná s policií přinejmenším ve třech zcela odlišných směrech.

A) OPATŘENÍ PRO VÝROBU POŘADŮ

Úzká spolupráce s policií je nezbytná při organizační přípravě mnoha vysílání, která se uskutečňují mimo studiová centra; na sportovních hřištích, v koncertních halách a na jiných místech, kde přenášena událost může přilákat demonstrace. Tam, kde je to možné, měly by být včas podniknuty kroky k zajištění dohody s místní policií, například pro umístění zařízení nebo k získání povolení ke vstupu do bezpečnostního pásma pro výrobní štáby. Tam, kde celostátní programy navštěvují místa mimo Londýn, měly by se obrátit na Regiony nebo na místní stanice BBC, aby získaly vhodné kontakty k místním policejním silám. Tyto kontakty jsou často výsledkem procedur s místní policií dohodnutých, jejichž zbytečné porušení by mohlo do budoucna vzájemné vztahy poškodit. Jestliže se filmování má uskutečnit na ulici, místní policie by měla být vždy informována.

B) PROGRAMOVÁ SPOLUPRÁCE

Při vykonávání každodenních povinností má BBC normální vztahy k policii jako každý jiný občan. Z tohoto důvodu nabízí pomoc při vysílání policejních sdělení, například varování před dopravními zácpami nebo informace v případech nouze. Kromě toho může vysílat policejní výzvy žádající informace o zločinech nebo o hledaných osobách, zvláště prostřednictvím regionálních a místních stanic. Rozsah spolupráce však musí být limitován praktickými úvahami o stanovení vhodného času a nezbytností vyhnout se vytvoření dojmu příliš horlivé spolupráce, který by mohl být důvodně pokládán za předpojatost v jiných aspektech vztahů BBC k policii, zvláště v oblasti zpravodajství a publicistiky. (Viz oddíl Informace z vmnějších zdrojů.)

C) ZPRAVODAJSTVÍ A PUBLICISTIKA

Zpravodajské a publicistické pořady v celé BBC jsou v denním kontaktu s policií na všech úrovních. Tyto úrovně jsou důležitým užitečným zdrojem informací a komentářů o zpravodajsky cenných událostech. Pořady BBC však musejí zároveň zkoumat úlohu policie. Změněné vnímání policie veřejností tento úkol ztížilo. Postoje k tisku a vysílání se mezi policejními složkami různí; některé jsou otevřené a kooperativní, jiné, které příležitostně argumentují porušenými sliby ze strany reprezentantů médií, již takové nejsou. Pokud v tomto ohledu chybí pádný důkaz, nemělo by se automaticky předpokládat, že tyto policejní složky cosi skrývají nebo že překážky, které vysílatelům kladou do cesty, odrážejí nějaké nevhodné motivy.

2. ÚNOSY DOPRAVNÍCH PROSTŘEDKŮ, ÚNOSY OSOB, VZETÍ RUKOJMÍ (Hi-jacking, Kidnapping and Hostage Taking)

Všechny tyto situace jsou vysoce zpravodajsky významné a předmětem velkého zájmu pořadů BBC. Jsou tu však nutné speciální úvahy a ohledy, protože BBC se snaží o to, aby nikdy nevysílala nic, co by mohlo ublížit nebo zvyšovat nebezpečí, kterému oběti čelí. Pachatelé takových zločinů jsou často v postavení, kdy mohou přijímat vysílání a mohli by být ve značné míře nepříznivě ovlivněni tím, co vidí nebo slyší. Na základě toho jsou BBC a další vysílací organizace úřady často žádány o to, aby vynechaly (někdy aby začlenily) určité části informace. BBC takovým žádostem věnuje vždy velmi pečlivou pozornost a stává se jen velice zřídka, že by je odmítla.

Důležité je však, aby žádost o akci - ať už ze strany policie nebo jiného úředního místa - přišla z vysoké úrovně.

Případy únosů v Anglii a Walesu jsou kryty dohodou mezi organizacemi zpravodajského tisku a policejními silami. Jestliže je následkem únosu ohrožen lidský život, policejní síly zabývající se touto záležitostí mohou požadovat kompletní zpravodajský "black-out", tj. absolutní mlčení v tisku. Procedura, která řídí takové požadavky, je pečlivě stanovena a všichni redaktori zpravodajských pořadů BBC kopii dokumentu, který tuto proceduru popisuje, mají.

Zpravodajské krytí únosů dopravních prostředků, osob a rukojmí by nemělo obsahovat spekulace o tom, co se stalo nebo co by se stát mohlo. Je možné klást oprávněné otázky týkající se okolností nebo souvisejících problémů reportérům na scéně nebo expertům-komentátorům, ale neměli by být žádáni, aby spekulovali.

Podobně jako u ostatních zločinů pořady BBC musejí být opatrné, aby neidealizovaly (glamorise - idealizovat, oslavovat, vynášet, činit přitažlivým) tuto událost nebo lidi, kteří jsou za ni odpovědní. Požadavky, vznesené únosci nebo vězniteli rukojmí, jsou programovou záležitostí, o které je třeba informovat, a otázky, ke kterým se tyto požadavky vztahují, je třeba kriticky hodnotit. Ovšem pro pořady BBC je velice důležité, aby nikdy neztrácely ze zřetele situaci a stav bezprostředních obětí.

3. VZTAHY KE ZLOČINCŮM (Relations with Criminals)

A) INTERVIEW

Je jen málo případů, kdy rozhovory se zločinci jsou ospravedlnitelné. Je třeba konzultovat s programovým ředitelem a odborem Redakční politiky. Dělat rozhovory s dezertéry z ozbrojených sil je přečin a policie by mohla vymáhat výpověď od kohokoli, kdo přišel za účelem získání interview či jiné informace do styku s hledanými osobami nebo podezřelými osobami na útěku. Producenti uvažující o kontaktech tohoto druhu by měli znovu informovat programového ředitele a odbor Redakční politiky.

Jestliže je prováděn rozhovor se zločincem nebo bývalým zločincem, neměla by mu být poskytnuta žádná příležitost k tomu, aby kriminální delikt oslavoval nebo aby vysvětloval detaily svého zločinu.

Tytéž zásady se týkají hledaných osob, které získaly úkryt v zemích, jež nemají s Británií smlouvu o vydávání osob, s tím doplněním, že by jim neměla být dána příležitost, aby oslavily tento výsměch justici. Nicméně mělo by se pamatovat na to, že hledané osoby nejsou vždy osobami odsouzenými a že není úlohou vysílatele vynášet o nich soudy. (Viz paragrafy o zločinu a vandalismu v oddíle Napodobivé a asociální chování.)

Ministerstvo vnitra je schopno poskytnout konzultaci o bývalých zločincích tak, že interview může být mnohem realističtější. Tato možnost by měla být prodiskutována s vedoucími pracovníky oddělení.

B) PLATBY

Není praxí BBC, aby platila komukoli za interview vzhledem k jeho či její protispolečenské aktivitě, například vandalismu nebo fotbalovému chuligánství, ale problémy vznikající při tomto definování vyžadují ve většině případů konzultace. Jestliže jsou tu jakékoli důvody pro výjimku, konzultace by měla proběhnout prostřednictvím redakčního a řídicího řetězce.

C) DŮKAZY O ILEGÁLNÍ ČINNOSTI

Jakýkoli programový návrh nebo příspěvek, který zahrnuje zpravodajské krytí nějaké ilegální činnosti, musí být předem konzultován s příslušným šéfredaktorem nebo vedoucím oddělení a s právníky BBC. Povolení k tomu, aby byla zaznamenána jakákoli ilegální aktivita nebo aby došlo ke spojení s ní, může být uděleno jen na základě důvodu naprosto jasného veřejného zájmu; například jako součást seriózního pojednání o problémech užívání drog. Krytí kriminálních aktivit může způsobit vážné právní problémy. Výrobní štáb může být zahrnut jako

svědek do obžaloby nebo se vystavuje riziku domněnky, že zločinci pomáhá a podporuje ho. Případy, kdy takové krytí může být ospravedlnitelné, jsou vzácné.

D) ZÁKON O OCHRANĚ PŘED TERORISMEM

Kromě úvah výše uvedených může jakýkoli kontakt se zločinci, kteří jsou zároveň teroristy, nebo jakákoli částka vyplacená teroristům vést k soudnímu řízení podle zákona o ochraně před terorismem (Prevention of Terrorism Act). Návrhy na rozhovor s teroristy nebo s představiteli teroristických organizací musejí být - za normálních okolností - konzultovány s programovým ředitelem a odborem Redakční politiky. (Viz vedení rozhovorů s teroristy v oddíle o severním Irsku a příloha č.II, Systém porad a konzultací.)

4. PŘÍTOMNOST KAMER NA DEMONSTRACÍCH APOD.

Přítomnost kamer na demonstracích může mít účinek na jejich účastníky. Jakékoli rozhodnutí zpravodajsky pokrývat nějakou demonstraci by mělo vzít v úvahu její význam a účast kamer by jí neměla dodávat větší důležitosti než jakou si zaslouží. Relativní snadnost pokrývání demonstrací v Londýně a dalších větších centrech by neměla výrazně ovlivňovat rozhodnutí o účasti BBC.

Kamery by měly být umístěny v co možná nejvíce neutrální pozici, aby nedošlo k dojmu, že jsou více na jedné nežli na druhé straně. Při střihu a představování demonstrací musí být rozlišováno mezi incidenty, které se objevují spontánně, a mezi těmi, které vypadají, že byly "nahrány" pro kamery.

Okolnosti demonstrací nebo při nepokojích se mohou velice rychle proměňovat a vyžadují rychlou orientaci v nesnadné situaci přímo na místě. Štáby si musejí být vědomy, že mohou být využity některými elementy v davu. Podobně reportéři a další pracovníci na místě mohou někdy jen obtížně vytvořit celkový pohled na to, co se děje. V takových případech je důležité, aby ti, kteří pracují v redakčních zpravodajských sálech, dali událost do kontextu. Rovněž je možné, že situace se může neočekávaně vyvinout tak, že bude obsahovat znepokojující scény (distressing scenes), o nichž je třeba citlivě rozhodnout. Z těchto důvodů jen zřídka je přijímáno rozhodnutí přenášet nepokoje v přímém přenosu.

Reportéři a štáby by měli vždy uposlechnout pokynů policie a bezpečnostních sil, ale jestliže se zdá, že tyto pokyny jsou určeny k potlačení nebo k ovlivnění zpravodajského krytí, pak by tato informace měla být zahrnuta v relevantních zprávách.

Za některých okolností je možné, že přítomnost kamer a mikrofonů může zvýšit nebezpečí nebo potenciální nebezpečnost situace. Programoví pracovníci si musejí být vědomi toho, že bezpečnost veřejnosti, jakož i jejich vlastní bezpečnost je třeba chránit.

5. ZPRÁVY O MLADISTVÝCH (Reports on Young Children)

Při informování o kriminálních případech, jež se týkají mladistvých, ustanovení zákona o dětech a mladistvých z roku 1969 (Children and Young Persons Act) staví mimo zákon publikování jmen a adres dětí nebo mladistvých do 17 let nebo poskytování informací, které by mohly vést k odhalení jejich totožnosti. Ministerstvo vnitra může platnost tohoto omezení příležitostně pozastavit. (Viz paragrafy o pohrdání soudem a anonymitě v oddíle Právní záležitosti a paragrafy o provádění rozhovorů s dětmi v oddíle Soukromí a shromažďování informací.)

6. ŽÁDOSTI O NEVYSÍLANÝ MATERIÁL

Zásady BBC týkající se žádostí o přístup k nevysílanému materiálu se vyvíjely delší dobu a v průběhu posledních několika let se v zásadě nezměnily.

BBC dobrovolně neumožní přístup k nevysílanému materiálu, jestliže by to ohrozilo lidi, kteří pro BBC pracují, nebo jestliže by to poškodilo redakční politiku BBC.

a) Zvažování nebezpečí pro zaměstnance BBC se většinou týká shromažďování zpráv nebo výroby jiných pořadů v nebezpečných situacích jako jsou např. události v Severním Irsku často spojené s terorismem, nepokoje, masové demonstrace včetně stávkových blokad (picketing) ve větším rozsahu, davové násilí při sportovních událostech, války a jiné ozbrojené konflikty. Všechny jsou nevyhnutelně nebezpečné pro reportéry, korespondenty, kamerové štáby, techniky přenosových vozů a pro další programové pracovníky BBC. Toto nebezpečí se zvětšuje, jestliže ti, kteří jsou zaznamenáváni, pokládají programové pracovníky za agenty úřadů.

b) Existuje zde dlouhodobé nebezpečí, že BBC nebude dovoleno zaznamenávat některé události a tak by se zúžila informace předávaná veřejnosti.

c) Žádosti o přístup k materiálu by měly být odmítnuty v zájmu ochrany důvěrného zdroje.

d) BBC musí brát v úvahu veřejný zájem, ale často zde existuje konflikt mezi oprávněnými požadavky bezprostředního případu a škodou, která by mohla být způsobena v dlouhodobější perspektivě tím, že by se vytvořil precedens.

e) "Přístup k" zahrnuje dva oddělené akty:

- I. vytvoření možnosti zhlédnout materiál a
- II. umožnění toho, aby byl materiál odnesen pryč pro další využití, např. jako důkaz.

f) Někdy BBC umožní zhlédnutí materiálu, ale požaduje právní příkaz (legal order) k tomu, aby materiál mohl být odnesen. Rozhodnutí bude záviset na charakteru daného zájmu BBC.

g) Někdy BBC odmítne jak zhlédnutí, tak odnesení materiálu bez právního příkazu, protože zájem BBC je tak delikátní nebo riziko je příliš velké.

h) Jen velmi zřídka BBC umožní zhlédnutí a odnesení materiálu bez jakéhokoli právního příkazu, protože je zde jasný veřejný zájem, který nepředstavuje žádné nebezpečí pro BBC. Takovéto "neškodné" žádosti jsou vzácné.

i) Jestliže je někomu poskytnuta možnost zhlédnutí, obvykle je mu sděleno, že ostatním lidem a organizacím zahrnutým do případu bude umožněna tatáž možnost.

j) Téměř veškeré žádosti o vydání se týkají záběrů natočených pro televizi. Rozhlasové materiály jsou vyhledávány mnohem méně často.

k) Většina žádostí přichází od policie. Některé jsou též od celního a daňového úřadu (Board of Customs and Excise) jakož i od vyšetřujících a žalujících institucí.

l) Policejní žádosti jsou obvykle vedeny z hlediska obžaloby. Některé se pak týkají jiných policejních vyšetřování, jež mohou i nemusejí vést k žalobě.

m) Někdy je vhodné podřídit se právnímu příkazu okamžitě. Jindy je potřebné proti takovému příkazu protestovat a odvolat se k vyšším soudům.

n) Vyšetřující úřady mohou mít zájem o nevysílanou informaci v poznámkovém bloku nebo v paměti dané osoby. Zde může vzniknout otázka důvěrnosti informace. Programový pracovník nebo žurnalista musí zvažovat pravděpodobnost, zda vydání informace může vést k tomu, že bude vyzván k podání svědectví u veřejného soudu. Často bude vhodné, aby tento jednotlivec - s podporou BBC - trval na předvolání ke svědecké výpovědi. BBC v těchto případech uznává otázku svědomí majíc na mysli, že jednotlivec může z dobrých profesionálních důvodů odmítnout poskytnutí určitého svědectví i za cenu toho, že bude čelit trestu za pohrdání soudem.

o) *Žádosti o vysílání materiál* jsou obvykle jednodušší, protože daný materiál je již veřejným vlastnictvím. Jestliže tyto žádosti jsou ve spojení se soudním řízením, účastní se ho vždy právní zástupci BBC (jako ve všech takových případech). V obtížných případech může být v zájmu BBC neuvolnit ani již vysílaný materiál.

(Viz též paragrafy o vydání materiálu v oddíle Vztahy k publiku.)

8. Vysílání a terorismus

1. OBECNĚ

Úvahy v tomto oddíle se týkají všech druhů teroristických činů, jako je odpálení nálože (bombings), obsazení budovy (sieges), únosy dopravních prostředků, braní rukojmí a únosy osob, ať se odehrají kdekoli ve světě, včetně Velké Británie. Tato pasáž by měla být čtena s oddílem o Severním Irsku.

Programoví pracovníci by si měli dobře uvědomovat, že televizní a rozhlasové zpravodajské krytí teroristických incidentů má mnohem větší vliv na pocity veřejnosti nežli zpravodajské krytí stejných incidentů v novinách. Vysílající média jsou blíže k realitě: noviny informují o násilí, vysílání ho ukazuje.

BBC stejně jako ostatní zpravodajské organizace informuje o terorismu s přihlédnutím k jeho významu. Terorismus ovlivňuje životy lidí, má významné politické důsledky a lidé chtějí o něm vědět.

Odpovědné vysílání se musí neustále potýkat s napětím mezi odpovědností podávat spolehlivé a aktuální informace na jedné straně a odpovědností nezvětšovat existující nebezpečí nebo nedávat zadostiučinění teroristům na straně druhé.

2. ROZMANITOST INCIDENTŮ

Teroristické incidenty nabývají různých forem, které pak ovlivňují to, co je vysíláno. Náhlé útoky "udeř a uteč" (hit and run) bez předchozího varování používají bomb nebo střelných zbraní, někdy rakety, a jsou často - ne však vždy - namířeny proti bezpečnostním silám. O takových incidentech vzhledem k jejich povaze je podáváno zpravodajství až po dané události.

Existují bombové útoky s předchozím varováním, například když je bomba umístěná do auta, které je zanecháno v obchodní čtvrti.

U incidentů tohoto druhu má vysílání zodpovědnost v tom, že varuje veřejnost před tímto nebezpečím, zvláště když se podobné útoky začnou rozšiřovat. Je to otázka zvýšení veřejné ostražitosti.

Existují též vleklé a veřejně viditelné události, obvykle obsazení budovy nebo únos. Téměř vždy jsou zde také rukojmí. Vysílatelé si musejí být dobře vědomi toho, že mohou průběh takových událostí ovlivnit. Aniž by opustili zásady nezávislého informování, měli by být ochotni přijmout též rady expertů.

Únosy mohou být teroristickým činem a mnohé zpravodajské organizace včetně BBC své zprávy regulují a omezují s ohledem na oběti činu.

V průběhu závažných pokračujících incidentů v Británii, jako je obsazení budovy, BBC zavádí speciální opatření pro pohotovostní konzultace mezi rozhlasem a televizí na úrovni vedoucích pracovníků zpravodajství a publicistiky tak, aby jakýkoli oficiální požadavek nebo jiný citlivý aspekt situace mohl být pojednán shodně a dohodnutým způsobem ve všech programových výstupech BBC.

3. DŮLEŽITOST PŘESNOSTI A PERSPEKTIVY (The Importance of Accuracy and Perspective)

Od konce šedesátých let, kdy začala současná fáze kampaně IRA v Severním Irsku, BBC při výrobě všech pořadů o Severním Irsku zdůrazňovala nezbytnost radit se a konzultovat s oddělením BBC v Belfastu. Denní pořady včetně zpráv úzce spolupracují s pracovníky zpravodajství v Belfastu a ostatní pořady jsou konzultovány podle potřeby, často velice detailním způsobem.

To má dvojí cíl: zabezpečit hodnověrnost perspektivy (správného úhlu pohledu na věc), jakož i faktickou přesnost, a zajistit, aby události v Severním Irsku nebyly nahlíženy převážně z pohledu anglických uražených citů (English susceptibilities).

Platí zde přísný systém konzultací (viz oddíl o Severním Irsku).

Informace a poučení o teroristických skupinách a kampaních v jiných částech světa lze pohotově získat z centrály v Bush House. Se zdejšími specialisty je možno zcela svobodně konzultovat a tam, kde je to vhodné, by měli být využíváni v domácích pořadech.

4. PODROBNÉ ÚVAHY

Zpravodajství v sobě nevyhnutelně obsahuje publicitu. Jestliže má být veřejnost informovaná o terorismu, kauza teroristů získá pozornost. To neopravňuje k přesvědčení, že "žádné zpravodajství" by znamenalo také "žádný terorismus", má to však své důsledky na způsob, jakým pořady informují o terorismu nebo jak jej zkoumají.

Aby byla publicita ve zpravodajství co nejmenší, vyhýbá se BBC čemukoli, co by mohlo ukazovat teroristu v příznivém světle nebo co by mohlo vytvářet dojem legitimnosti, správnosti. To má vliv na ukazované záběry a na používané pojmy. Pořady by se měly - kdekoli to bude možné - vyhýbat pojmům, kterými se snaží teroristické skupiny představovat samy sebe jako legitimní - jsou to pojmy jako "popravit", "válečný soud", "brigáda". Jestliže jsou používány polovojskové termíny, měly by být vysvětleny. Je třeba dbát na to, aby teroristé nebo lidé s nimi úzce spojovaní nebyli ukazováni v příznivém světle. Toto je pak převážně věcí podrobného zvážení případ od případu.

Tvůrci pořadů by měli vyhledávat kvalifikovanou radu zvláště ve vztahu k Severnímu Irsku při posuzování "řízených" událostí, jako je demonstrace síly a moci, kdy maskovaní muži s puškami zastavují auta u zátarasů nebo při ukázkách výcviku v horách. Reportéři a korespondenti mohou být k takovým událostem pozváni, často na základě okamžitého, rychlého upozornění. Někdy může být BBC zásobena materiálem, případně videem. Konzultace o takových věcech jsou vždy nezbytné, i když se někdy vzhledem k tlaku okolností uskutečňují až po události. Zkušený úsudek je vždy třeba při posuzování, zda předpokládaná událost není podvodem či novinářskou kachnou. Jestliže se nejedná o výmysl a informaci o události by veřejnost měla mít, pak BBC o ní podá zprávu. Při vysílání by měla být objasněna povaha této události a jestliže informace byla získána neobvyklými prostředky, pořad by to měl sdělit. Informace a materiál tohoto druhu by měly být zahrnuty do širšího rámce objektivního žurnalistu (balanced journalism), neměly by být užity izolovaně.

Jestliže jsou ohroženi jednotlivci, zpravidla by neměli být identifikováni, aby tomuto ohrožení nebyli vystaveni i nadále. To se týká i veřejných osobností: obecné ohrožení je jim známo, což nebývá vždy pravidlem u specifických hrozeb.

Pořady musejí být zdrženlivé ve věci identifikace domovů veřejných osobností, které se mohou stát terčem teroristů. To znamená vynechávat detaily jako adresy, přesné polohy, plány, letecké snímky a velké detaily.

Protože významní jednotlivci mohou být ohroženi také při tom, když navštěvují veřejná místa, pořady by neměly předem zveřejňovat místa a dobu návštěv.

Dodavatelé bezpečnostních složek jsou vystaveni ohrožení a - podobně jako exponování jedinci - nejsou obvykle identifikováni. Pořady by měly dbát na to, aby neukazovaly identifikovaná auta.

Bezpečnostní zařízení by neměla být identifikována, pokud nejsou fyzicky veřejně nápadná a pokud o nich není ve veřejnosti známo, čemu slouží.

Je velmi důležité nezveřejňovat povahu skrytých bezpečnostních systémů.

Jestliže by měly být ukazovány neoznačené policejní vozy, jako například při dohře nějakého incidentu, záběry by se měly vyhnout registračním číslům.

5. SPOLEHLIVOST

Zkušenosti ze severního Irsku i odjinud ukazují důležitou pravdu o úloze médií v terorizované společnosti. Velké nebezpečí zde spočívá v nepotvrzených pověstech. Jestliže BBC

a další tisk pohotově nedodá spolehlivou informaci, která je důvěryhodná, pak převáží fámy a přehánění. Aby vysílací organizace získala v takových obtížných podmínkách důvěru, musí být jak věrohodná, tak rychlá. Důvěra se buduje po delší časové období a aby jí bylo dosaženo, musí být organizace v nejširší veřejnosti uznávána jako nezávislá, nekontrolovaná žádnou autoritou a politicky a sociálně nepředpojatá.

9. Severní Irsko

1. OBECNĚ

Zvláštní okolnosti Severního Irsku vyžadují detailnější a v jistém ohledu i více formalizované směrnice, než mají ostatní oblasti programové výroby. Důsledky chybných úsudků a špatných kalkulací mohou být v severním Irsku mnohem vážnější a motivy konání jsou předmětem mnohem bližšího a často zaujatějšího zkoumání než kdekoli jinde. Pokyny v tomto oddíle rovněž odrážejí odhodlání BBC učinit vše pro ochranu lidí, kteří pro ni pracují v nebezpečných podmínkách severního Irsku. Pořady mají v tomto ohledu velkou odpovědnost. Nejdůležitější je to, aby personál mimo severní Irsko vyhledával radu a diskutoval s místními zaměstnanci o svých programových plánech dotýkajících se severního Irsku - a to na všech úrovních. To neznamená, že odpovědnost za program- a to ani sdílená, částečná odpovědnost - je přenášena do severního Irsku. Tato odpovědnost spočívá i nadále na příslušném výchozím oddělení.

Tento požadavek konzultací a speciálního zvažování byl zdůrazněn Oznámením doručeným vysílacím organizacím ministrem vnitra v říjnu 1988. Toto Oznámení zavádí právně vymahatelná omezení týkající se severoirského terorismu (která budou podrobně vysvětlena dále v tomto oddíle).

Programoví pracovníci by měli mít vždy na paměti, že život v severním Irsku obsahuje nejen násilí a politické spory; pořady BBC by měly reflektovat všechny aspekty zdejšího života včetně náboženství, sportu a umění.

2. DENNÍ ŽURNALISTIKA

První kontaktní osobou pro všechny záležitosti plynoucí z událostí dne jak ve zpravodajství tak v publicistice je šéfredaktor zpravodajství a publicistiky v Severním Irsku (ENCANI - Editor, News & Current Affairs, Northern Ireland). V případech obzvláštní naléhavosti nebo důležitosti ENCANI společně se šéfredaktorem zpravodajství a publicistiky rozhlasu (ENCAR) nebo se šéfredaktorem zpravodajství a publicistiky televize (ENCAT) - podle okolností - se obracejí na své nadřízené pracovníky a na ředitele programu a na oddělení redakční politiky (Editorial Policy).

3. DLOUHODOBĚJŠÍ PROGRAMOVÉ NÁVRHY

Všechny návrhy na pořady nebo na šoty v pořadech dotýkající se irských problémů obecně nebo Severního Irsku zvláště musejí být hlášeny programovému řediteli v Severním Irsku. Tento požadavek zahrnuje návrhy na dlouhodobě připravované šoty v denních publicistických magazínech, máje na paměti, že šoty je třeba konzultovat též s příslušnými ENCAT nebo ENCAR. Jestliže není dosaženo dohody s programovým ředitelem, spor musí být hlášen náměstkovi Generálního ředitele. Pokud by programový ředitel byl nepřítomen, pak je třeba konzultovat ředitele rozhlasu (Severní Irsko) nebo ředitele televize (Severní Irsko). Pořady, které mají kontakt s BBC Severní Irsko na jiných úrovních, například při zajišťování technických kapacit, nevytvářejí povinnost konzultace. Je velmi důležité, aby BBC v Belfastu byla průběžně informována o vývoji projektů, včetně nezbytných změn, ke kterým dochází při rozvíjení původní myšlenky. Existují zde citlivé záležitosti přesahující vlastní pořady a proto je třeba konzultace rozšířit i na data natáčení a data vysílání, která mohou mít v Severním Irsku takový význam, jaký jinde nemají. Je na odpovědnosti šéfredaktorů *Radio Times*, *The Listener* a *London Calling*, aby zajistili, že materiál objevující se v jejich publikacích bude v souladu s dohodami uzavřenými s programovým ředitelem v Severním Irsku a dalšími činiteli. Kromě toho šéfové uváděcího oddělení (Heads of Presentation) a šéfové propagace (Heads of Publicity) jsou zodpovědní za zajištění toho, že publicita propagace a prezentace pořadu budou mít předem dohodnutou formu.

4. OMEZENÍ VYPLÝVAJÍCÍ Z OZNÁMENÍ MINISTRA VNITRA O SEVERNÍM IRSKU

Omezení plynoucí z Oznámení, které vstoupilo v platnost 19. října 1988, kdy bylo ministrem vnitra doručeno BBC a IBA, se týká velkého rozsahu pořadů. Jeho cílem je zabránit tomu, aby severoirští teroristé a ti, kteří je kdekoli ve světě podporují, dosahli slovo v programech BBC a IBA. Zakazuje přímé vyjádření podpory řadě specifikovaných polovojenských a politicky napojených organizací, včetně IRA, INLA, UVF, Sinn Fein a UDA.

(Viz text Oznámení v příloze V, text dopisu Ministerstva vnitra a úplný seznam dotčených organizací.)

Oznámení je zaměřeno proti dvěma kategoriím lidí: proti těm, kteří reprezentují nebo si dělají nárok na reprezentaci jmenované severoirské organizace, a proti těm, kteří vyslovují podporu jakékoli z těchto organizací. Důsledkem toho je, že kterákoli osoba, která reprezentuje jednu z těchto organizací, nesmí dostat slovo v nějakém pořadu *v této funkci* (in that capacity). Tak tomu musí být i v případě, že by tyto osoby hovořily o tématech neobsahujících násilí.

Lidé, kteří v některých situacích reprezentují jednu z těchto organizací, se mohou objevit v jiných funkcích (in other capacities): člen místní samosprávy může například reprezentovat obecní radu nebo nějaký z jejích výborů. Komukoli, kdo vyjadřuje podporu některé z těchto organizací, není dovoleno být slyšen v nějakém pořadu vyjadřujícím tuto podporu s výjimkou komentářů pronášených v Parlamentu ve Westminsteru nebo vyslovených osobou zapojenou do volební kampaně ve Velké Británii. Jestliže například nějaký americký senátor vyslovil podporu organizaci Sinn Fein, záznam jeho hlasu nebo jeho komentáře nemohou být použity v našich programech. Totéž se týká i nějakého poslance hovořícího mimo budovu Dolní sněmovny. Týká se to i obyčejných příslušníků veřejnosti.

Kdokoli, včetně představitelů těchto organizací, může být citován ve zprávě o jejich projevu. Mohou být ukázány jejich záběry, jak hovoří, ale jejich slova musí říkat mimo obraz reportér nebo hlasatel, nebo musejí být ukázána v titulcích.

Televize by mohla ukázat záběry například demonstrantů UDA, jak mávají vlajkami a transparenty na podporu UDA. Kdyby skandovali hesla podporující UDA, zvuk by musel být odstráněn. Programoví pracovníci by měli mít na paměti, že aktuality z Evropského parlamentu ani aktuální zprávy ze soudu nejsou z omezení vyňaty. Podobně jako v jiných případech, jednání Evropského parlamentu nebo soudu může být plně pokryto projevem reportéra. Omezení se týká i archívních materiálů. Ovšem rekonstrukce využívající herců a umělecká díla (works of fiction) jsou z omezení vyňaty, stejně jako irské protestní písně v autentických vystoupeních. Živé vysílané pořady, zvláště pořady s telefonáty a s publikem ve studiu, musejí být vždy připraveny přerušit kohokoli, kdo by začal hovořit na podporu jakékoli z těchto organizací. Všeobecné komentáře o terorismu nebo o irském republikánství nejsou zakázány.

Jestliže pořad nebo šot v pořadu je materiálně upraven v souladu s Oznámením, je správné na tento fakt publikum upozornit. Použitá slovní forma by měla co možná nejjasněji a nejpřesněji uvést charakter této změny.

I když něco není v rozporu s Oznámením ministra vnitra, běžný proces konzultací musí být i nadále prováděn.

5. SPECIÁLNÍ PRÁVNÍ OHLEDY

Ustanovení zákona o trestním právu z roku 1967 (Criminal Law Act - Northern Ireland) a dočasného zákona o zabránění terorismu z roku 1976 (Prevention of Terrorism - Temporary Provision - Act) velmi rozšiřují povinnosti všech občanů poskytovat informace o zločincích nebo teroristech v Severním Irsku a povinnosti zdržovat se jednání s nimi. Pro žurnalisty neexistuje výjimka z těchto povinností. Výjimečné zákony o Severním Irsku (Northern Ireland - Emergency Provision - Acts) by rovněž mohly mít významný vliv na programové pracovníky.

Od redaktorů, kteří vyrábějí pořady zabývající se Severním Irskem, se očekává, že se poradí s Právním oddělením dříve, než se pokusí přejít přes toto právní a politické minové pole.

10. Právní záležitosti

1. OBECNĚ

Žádné stručné shrnutí hlavních odvětví práva mající vliv na vysílání nemůže pokrýt všechny problémy, které se mohou objevit, nicméně producentům by pomohlo, kdyby se seznámili s publikací *Základy práva pro žurnalisty (Essential Law for Journalists)*, autor McNae. I poté je životně důležité poradit se s Právním oddělením, kdykoli se objeví problémy nebo podezření, že problémy mohou vzniknout. Krátký telefonní rozhovor, na který by se měl najít čas i v podmínkách časově napjatých výrobních termínů, často umožní vyhnout se mnohým následným obtížím i potenciálním ústupkům v dalších pořadech. Mezi právními systémy Anglie a Walesu na jedné straně a Skotska a Severního Irska na straně druhé existují závažné rozdíly. Další rozdíly jsou u Normanských ostrovů a ostrova Man. Zanedbání těchto rozdílů může mít vážné důsledky pro BBC a pro lidi, jichž se věci bezprostředně týkají.

2. PRÁVNÍ KONZULTACE

Kterémukoli programovému pracovníkovi v jakékoli etapě výroby je veřejně přístupná konzultace v Právním oddělení (Solicitor's Department) a v některých případech je tato konzultace nanejvýš žádoucí a důležitá. Existuje zde službu konající právní zástupce (Duty Solicitor), kterého je možné kdykoli po celých 24 hodin kontaktovat, a který je schopen poskytnout konzultaci o obsahu interview, o znění scénáře nebo o jakékoli jiné záležitosti. Seznam domácích telefonních čísel službu konajících právních zástupců je vydáván měsíčně všem programovým oddělením (redakcím).

3. POMLUVA (Defamation)

Jakékoli pomlouvačné prohlášení ve vysílání je pokládáno za trestný čin nactiutrhání (libel), ať už bylo napsáno ve scénáři nebo bylo proneseno spatra, bez přípravy. Zkušební otázky, které soudy obvykle používají při určování toho, zda prohlášení je či není nactiutrhací, obsahují:

- I. Zda prohlášení degraduje osobu v očích zdravě uvažujících lidí (right-thinking people),
- II. zda je příčinou toho, že se lidé osoby straní nebo se jí vyhýbají,
- III. zda ji vystavuje nenávisti, zesměšnění nebo pohrdání, nebo
- IV. zda osobu nepoškozuje v jejím zaměstnání, v její profesi či obchodě.

Zásadní obrany při obvinění z nactiutrhání jsou:

- I. Oprávněnost: dokázání, že prohlášení je pravdivé.
- II. Poctivý (fair) komentář ve věci veřejného zájmu: prokázání, že prohlášení bylo založeno na přesných faktech, že nebylo vedeno zlým úmyslem (by malice) a že bylo ve věci veřejného zájmu.
- III. Výsadní právo (privilege): prokázání, že prohlášení spadá do jedné z kategorií chráněných imunitou, tj. bylo učiněno členem Dolní Sněmovny nebo Sněmovny lordů v průběhu parlamentní debaty, nebo u soudu soudcem, porotcem, právním zástupcem nebo svědkem, nebo v jistých státních dokumentech. Zatímco tyto výroky mají absolutní výsadní postavení, ti, kteří o nich informují, mají jenom kvalifikované (omezené) výsadní postavení a musejí o nich podávat zprávy poctivě a přesně. (Viz oddíl Parlamentní vysílání.)

Pomlouvačný materiál v pořadu může vyústit ve stížnost Vysílací stížnostní komisi (Broadcasting Complaints Commission). (Viz oddíl Vztahy k publiku.) Tato komise se obvykle nevěnuje takové stížnosti, jestliže je pravděpodobné, že by u soudu byla schopna dostat zadosťučinění, nicméně má volnost v jednání, zda se stížností bude či nebude zabývat.

4. POHRDÁNÍ SOUDEM (Contempt of Court)

A) CO TO JE

Trestný čin pohrdání soudem vzniká tehdy, když soud pokládá nějakou akci nebo prohlášení za ohrožení výkonu spravedlnosti. Ačkoliv příklady pohrdání soudem byly sestaveny z trestních i civilních případů za období několika staletí a byly kodifikovány v zákonu o pohrdání soudem z roku 1981 (Contempt of Court Act), mají v této oblasti soudci poměrně široké pravomoce. Pohrdání se týká také jednání Královských komisí a některých Tribunálů. Ve Skotsku se zákona o pohrdání používá dosti energicky a je třeba opatrnosti k tomu, aby nebyl spáchán trestný čin pohrdání ve Skotsku, přestože kdekoli jinde na britských ostrovech by to nebylo žádné přestoupení zákona.

B) JAK MŮŽE BÝT SPÁCHÁNO

Žurnalistům BBC hrozí největší nebezpečí ve věci pohrdání v těchto situacích:

- I. Vysílání obrazů nebo komentáře zaznamenaného mimo soudní dvůr, jež by mohlo ovlivnit ty, kteří jsou zainteresováni v "aktivním" případě, tj. soudci, porotci nebo strany v dané akci. Může být nutné konzultovat s Právním oddělením, zda případ je "aktivní".

(Povšimněte si, že případ je obvykle právně aktivní jenom tehdy, jestliže je uvězněna nějaká osoba nebo jestliže víme, že zatčení je blízké nebo pravděpodobné nebo jestliže v civilních případech byla již učiněna opatření ke slyšení soudu.)

- II. Vysílání materiálu, který by mohl ovlivnit přístup jedné ze stran k případu.
- III. Vysílání rozhovoru se svědkem, jehož svědectví není ještě ukončeno.
- IV. Takové vyjednávání se svědky, které by mohlo ovlivnit nebo by mohlo být pokládáno za schopné ovlivnit jejich svědectví.
- V. Interviewování soudce o případě, v němž je zainteresován, před nebo po jeho rozhodnutí nebo v průběhu slyšení.
- VI. Informování o tom, o čem soudce rozhodl, že nebude zveřejňováno.
- VII. Spekulování o konečném výsledku případu.
- VIII. Komentování případu určeného k novému nebo odvolacímu řízení, jestliže stížnost nebo odvolání byly již podány.
- IX. Publikování materiálu všeobecné povahy o soudech, který by byl schopen podkopat důvěru v postup u daného jednotlivého případu.

Ačkoliv výše uvedené příklady se týkají žurnalistů, trestný čin pohrdání může být spáchán i v jiných druzích pořadů, například v dramatizaci současného soudního projednávání. Opatrnost je proto nezbytná ve většině programových oddělení.

C) PRÁVA ŽURNALISTY

V případě pohrdání soudem neexistuje obrana z pozice veřejného zájmu, jako je tomu u pomluvy, ale samotní soudcové se ukázali být nakloněni tomu přehlédnout menší nebo nezáměrné činy a odolávat pokusům třetích stran využít pohrdání jako prostředek k tomu, aby se zabránilo vysílání materiálu, který je v zájmu veřejnosti. Existuje zde statutární právo zajišťovat "pocitivou a přesnou" (fair and accurate) zprávu o soudním jednání, ale toto právo je oslabeno

svobodou soudců zakázat podávání zpráv o celém případu nebo o jeho určitých detailech, dále pak restrikcí informování o jednáních policejních soudů, jakož i soudů s mladistvými a soudy rozvodovými (Matrimonial and Juvenile Courts).

5. SOUDNÍ PŘÍKAZY (Injunctions)

Soudní příkaz je zákonným nařízením, který vydal soudce při usměrňování některé strany, aby činila věci nebo aby se zdržela činění věcí, jež jsou specifikovány v příkazu. Kdokoli - jednotlivci i organizace - mají právo usilovat o soudní příkaz, jestliže se domnívají, že jejich zájmy nebo jejich pověst by mohly být poškozeny nějakým programovým příspěvkem. Použití soudního příkazu je často spojeno s tvrzením o hanobení charakteru, o porušení dohody nebo o nedodržení důvěrnosti. Pořady zabývající se chováním veřejných osob a organizací jsou obzvláště často vystaveny žádostem o vydání soudního příkazu. Takové soudní příkazy, pokud jsou poskytnuty, jsou vystaveny obvykle pro přechodné období do té doby, dokud nezačne soud ve věci žadatelova případu.

Žadatelé o soudní příkazy jsou obvykle slyšeni soukromě v soudních komorách, ale mohou být slyšeni též u otevřeného soudu s přístupem tisku a veřejnosti. Soudní příkazy proti pořadům jsou často vyžadovány na poslední chvíli buď záměrně nebo pod tlakem okolností. Mohou následovat po neúspěšných výměnách názorů s programovými pracovníky nebo mohou přijít bez většího nebo bez jakéhokoli varování. Mohou být vystaveny a telefonicky sděleny i mimo úřední soudní hodiny, například v noci nebo o víkendu. Dočasný soudní příkaz může být žádán "ex-parte", tj. aniž by byli upozorněni právníci jednající ve prospěch pořadu. Soudní příkaz "ex-parte" má obvykle platnost jen několik dní, neboť poskytuje pořadu příležitost odvolat se k soudu, aby soudní příkaz byl zrušen nebo pozměněn. Ovšem úspěšná žádost o dočasný soudní příkaz může mít příležitostně takový účinek, že zabrání vysílání buď celého nebo části proponovaného pořadu.

Při rozhodování, zda vystavit soudní příkaz, soudce nepředjudikuje skutkové podstaty žadatelova případu, který může být rozvinut na jeho žádost do plného soudního projednávání. Soudce musí zvážit povahu žádaného soudního příkazu a rozhodnout, zda újma žadatele způsobená tím, že v očekávání plného projednávání případu by příkaz nebyl vydán, by nebyla větší, nežli poškození výrobce pořadu způsobené tím, že se příkazu musí podvolit.

Může být podáno odvolání ke zrušení nebo změně soudních příkazů. Úspěšný žadatel může být kdykoli přesvědčován o tom, že pořad s případnými změnami mu nemůže způsobit žádnou újmu, a tak lze dohodou dosáhnout zrušení soudního příkazu nebo jeho změny, aby se v práci s pořadem mohlo pokračovat. Dočasný soudní příkaz, pokud je potvrzen, zůstává v platnosti až do plného projednávání žadatelova případu, což může trvat měsíce i roky. Jestliže plné projednávání pak rozhodne ve prospěch žadatele, soudní příkaz se stane trvalým. Většina případů ovšem nikdy nepřekročí tuto prozatímní fázi. Rozhodnutí soudce poskytnout dočasný soudní příkaz může být dostatečným náznakem pravděpodobného výsledku plného projednávání. Mnohem důležitější pro výrobce pořadu je však pozdržení, které soudní příkaz může na jeho vysílání uvalit, a které tak může zmařit veškeré cíle, jež si pořad kladl.

Vedle soudních příkazů zaměřených na konkrétní jednotlivé pořady mohou být uloženy soudní příkazy zabraňující výrobě a vysílání jakýchkoli pořadů, jež poskytují specifické informace, např. identifikaci dětí při projednávání jejich poručení nebo svěřeni do péče.

Charakter procedury soudního příkazu vyžaduje, aby právníci jednající ve prospěch pořadu byli připraveni jednat okamžitě a důrazně. Čas pro zkoumání pozadí a podstaty žádosti o vydání soudního příkazu může být velice limitován. Pořad musí být proto připraven poskytnout v krátké lhůtě nezbytné informace a veškerou podporu tak, aby soudu mohly být předloženy všechny argumenty a fakta ve prospěch obhajoby pořadu.

Porušení soudního příkazu je soudem pokládáno za vážnou věc a pachatelé mohou být uloženy trestní sankce pokuty a/nebo odnětí svobody.

6. REHABILITACE PROVINILCŮ

Zákon přijatý v roce 1974 stanovuje, že po uplynutí časového období mohou být jistá provinění nahlížena jako "prošlá, promlčená" (spent) a odkazování na ně je zakázáno. Zákon poskytuje ochranu osobám, jejichž "prošlé" trestné činy jsou v pořadech zmiňovány, ale časové období, které musí uplynout do doby, kdy tato ochrana je uplatněna, se u jednotlivých trestných činů liší případ od případu. Rozsudky odnětí svobody na více než dva a půl roku nemohou být nikdy "prošlými".

7. IDENTIFIKACE OBĚTÍ ZLOČINU A SVĚDKŮ

Podle zákona o dětech a mladistvých (Children and Young Persons' Act) nesmějí být zveřejněna jména a adresy dětí zapojených do soudního řízení (viz paragraf 8 níže). Podle trestního zákona z roku 1988 (Criminal Justice Act) nesmí být zveřejněna identita oběti znásilnění, jakmile obvinění ze znásilnění bylo vzneseno, pokud samotná oběť k tomu nedá písemné svolení. Politikou BBC je neodhalovat identitu obětí sexuálních zločinů vůbec, s výjimkou případů s mimořádnými okolnostmi, kdy oběť si přeje být identifikována. Obžalovaným v případech znásilnění již výhoda anonymity poskytována není.

Mohou existovat také jiné případy, při kterých soudce nebo policejní soudce rozhodne, že o identitě jednoho nebo více těch, kteří jsou do případu zapojeni, včetně svědků by neměla být podávána zpráva. Porušení takového rozhodnutí by bylo pohrdání soudem.

Ve všech takových případech je důležité, aby identita jednotlivce nebyla nechtěně odhalena informováním o průvodních detailech jako je věk, fyzické atributy, lokalita nebo vztah k někomu dalšímu zapojenému do případu. Může se stát, že nějaký detail zmíněný v jedné zprávě by sám o sobě identitu osoby neodhalil, ale stane se tak, jestliže je uveden do souvislosti s různými detaily, o nichž bylo informováno někde jinde. Proto je téměř vždy lepší být mnohem opatrnější, byť s rizikem mýlky, a všechny útvary BBC by měly jednat v co možná v největší vzájemné dohodě.

8. DĚTI A ZÁKON

Děti jsou chráněny řadou zákonů a předpisů, podrobnější konzultaci lze kdykoli získat v Právním oddělení.

Podle zákona o dětech a mladistvých (Children and Young Persons' Act) je přečinem zveřejnění jména nebo adresy jakéhokoli dítěte nebo mladistvého zapojeného do soudního řízení nebo podávání takové informace, která by mohla k identifikaci dítěte nebo mladistvého vést. Zákon na ochranu dítěte (Protection of Children Act) se týká případů dětí filmovaných nebo jinak veřejně vystavených pro pornografické účely. Zákony o vzdělávání (Education Acts) hodnotí jako přečin, jestliže jsou děti brány ze školy v průběhu školních hodin bez vědomí řídicího učitele (headteacher). Co se týká povolení nezbytných pro děti, které jsou placené za účast na výrobě pořadů nebo které se v nich objevily více než po tři dny za uplynulých šest měsíců, konzultaci lze získat u vedoucího oddělení smluv na pořady (Head of Programme Contracts). (Viz Rozhovory s dětmi v oddíle Soukromí a shromažďování informací.)

9. POMLUVA V DRAMATU

Jestliže jsou v kontextu dramatického díla portrétovali skuteční lidé, měli by být oni nebo jejich žijící příbuzní - tam, kde je to možné - předem upozorněni. Žádný z nich nemá jakékoli automatické právo ze zákona pořad zakázat, v případě žijících osobností však mohou mít v zákonu právní prostředky, které by je za jistých okolností opravňovaly k soudnímu příkazu. Jestliže se pořad zabývá zločinem, někteří z těch, kteří byli do případu zapojeni (buď jako odsouzení, podezřelí, svědci nebo jako příbuzní), možná změnili adresu nebo jméno, aby začali nový život. Proto by měla být na místě opatrnost, aby nebyly poskytnuty stopy k jejich

současnému místu pobytu nebo k současné identitě. V každém případě zákon nyní poskytuje ochranu proti zmínkám o odsouzených s "prošlým" trestem. (viz Rehabilitace provinilců výše a paragrafy o dramatu v oddíle Nestrannost: představování reality.)

10. NEGATIVNÍ OVĚŘOVÁNÍ (Negative Checks)

A) OBECNĚ

Systém negativního ověřování se pokouší ujistit v tom, že jméno navržené pro pořad nebo publikaci BBC ve skutečnosti neexistuje nebo že jeho užití není pomlouvačné. Zneužití skutečného jména by mohlo být příčinou vzniku nákladných právních akcí.

Prostřednictvím dramaturga (script editor) nebo producenta by měla být podána žádost Rozhlasové referenční knihovně (Radio Reference Library), která provádí ověření pro všechny oblasti produkce, včetně Světové služby (World Service). Kontrolován může být široký rozsah údajů včetně adres, letových čísel, klubů, společností, výrobků a obchodních značek, dentistů, doktorů, právníků, poslanců parlamentu, soudců, škol, obchodů, lodí apod.

Systém ověřování trvá asi dva týdny, ovšem nejlepší je nechat se příliš brzy, protože výsledné prověření pak může zastarat. Jestliže je kontrolováno jméno, měly by být předloženy dvě alternativy.

B) PROBLÉMOVÉ OBLASTI

Registr společností - některé malé firmy jsou registrovány podle oblastí. Jestliže má být jméno ověřováno v Registru společností, musí být uvedeno také přesné prostředí a umístění produkce, jakož i historické období.

DVLC Swansea (zřejmě úřad pro registraci aut - pozn. překl.) - jsou zde k dispozici fiktivní čísla aut, ale ta nesmějí být používány na veřejných komunikacích. Takové používání je přečinem.

Registrované obchodní známky - jsou často chybně používány jako obecně použitelné pojmy jak ve fiktivním, tak v reálném kontextu. Kromě toho, že se tak poskytuje nežádaně a zdarma publicita v případech, kdy kontext je příznivý nebo neutrální, v případech nepříznivého kontextu to může vyústit v žalobu. I v případech, že obchodní značky pronikly do hovorového jazyka, jako v případě Hoover, je nejlépe používat alternativní slova a fráze, tj. zde vysavač prachu. (Aktuální seznam jmen s největší pravděpodobností spáchání přečinu je k dispozici v úřadu programového ředitele a v oddělení redakční politiky.)

11. ZÁKON O OBSCÉNNÍCH PUBLIKACÍCH (Obscene Publications Act)

Vysílání je v současnosti vyňato z ustanovení tohoto zákona, ale producenti by měli mít na paměti záruky v otázkách vkusu a slušnosti, které BBC dala ministrovi pošt v roce 1964, a které byly následně obnoveny v příloze k dokumentu Licence. Osvobození od tohoto speciálního zákona neznámá, že nemůže být zavedeno trestní stíhání za analogické přečiny s použitím jiných právních norem nebo že nemůže být uveden do pohybu nějaký jiný druh soudního procesu. (Viz také oddíl Dobrý vkus a slušnost.)

12. RASOVÁ DISKRIMINACE

BBC uznává svůj morální závazek vyvarovat se provinění proti veřejnému citění, které mezi jiným obsahuje též rasovou otázku.

Kromě toho paragraf 70 v zákonu o rasových vztazích z roku 1976 (Race Relations Act) uvádí, že je

"trestným činem publikovat nebo distribuovat písemnosti, které obsahují nebo používají na jakémkoli veřejném místě slova, jež jsou výhrůžná, hanlivá nebo urážlivá v případě, jestliže by mohla podněcovat nenávisť proti jakékoli rasové skupině."

Tato klausule odstraňuje dřívější požadavek dokazovat úmysl ze strany mluvčího nebo spisovatele a tak žurnalisté musejí být obzvláště opatrní vzhledem k tomu, že by se mohli stát zranitelným terčem žalob plynoucím z jejich pokusů informovat o událostech a problémech v této oblasti plné svárů. Nicméně k zahájení trestního stíhání podle tohoto paragrafu je třeba souhlasu generálního prokurátora.

Je důležité, aby se přistupovalo citlivě k pojednávání jakéhokoli ze široké škály problémů, které spadají pod tento titulek, a aby se mělo na paměti, že k přečinu zde může dojít špatným rozhodnutím ve věcech načasování, stylu a použitého slovníku.

Politikou BBC je uvádět rasu osobnosti jenom v případě, jestliže je to důležité ve vztahu k uváděnému příběhu. Kromě toho zde existuje výběr mezi různými způsoby pojmenování rasy, například lze ji označit široce jako "asijská" nebo úzce jako "bangladešská". (Viz špatný vkus v humoru v oddíle Dobrý vkus a slušnost a paragraf o menšinových společenstvích v oddíle Citlivost vůči ostatním.)

13. VYUŽÍVÁNÍ ZVÍŘAT

Zvířata vystupující v pořadech musejí být registrována v souladu s ustanoveními zákona o vystupování cvičených zvířat z roku 1925 (Performing Animals - Regulation - Act). Majitelé a cvičitelé, jejichž zvířata jsou v pořadu využívána, musejí vyhovět tomuto zákonu. Místní hygienici (Local Environmental Health Officers) vyžadují oznámení o jakýchkoli divokých zvířatech přivedených do studia.

Ačkoliv se o tom britský zákon nezmiňuje, zvířata objevující se v pořadech vyráběných v zahraničí by neměla být v procesu vystupování nebo tréningu vystavena špatnému zacházení. Vysílání býčích, psích nebo kohoutích zápasů, které jsou v Británii ilegální, může být ospravedlněno ve výjimečných případech a nemělo by být učiněno nic, co by mohlo naznačovat souhlas s těmito praktikami.

Producenti by měli také znát ustanovení zákona o nebezpečných divokých zvířatech z roku 1976 (Dangerous Wild Animals Act), který usiluje o ochranu jak veřejnosti, tak divokých zvířat žijících v zajetí. Týká se to širokého okruhu zvířat, například jedovatých hadů, pštrosů emu a šimpanzů. Tato zvířata musejí být držena na základě licence udělené určenému chovateli. Tento zákon se nevztahuje na divoká zvířata chovaná v zoo, v cirkusech, v registrovaných obchodech se zvířaty nebo v registrovaných zvířecích experimentálních jednotkách. Zoologické zahrady jsou pokryty zákonem o poskytování licencí zoologickým zahradám z roku 1981 (Zoo Licensing Act).

14. PRÁVNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Producenti by měli být informováni o školicích programech Program právního výcviku společnosti (Corporate Legal Training Programme) nebo Právníká benefice (Legal Roadshow), které mají zajistit to, že se všichni výrobci pořadů v BBC seznámí se zákony do té míry, do jaké se týkají vysílání. Právníká benefice je sérií seminářů pro producenty a redaktory nebo podobné funkce ve všech oblastech rozhlasu a televize.

Každý seminář obsahuje předvádění videa o trestných činech pohrdání soudem a nactiutrání a všimá si též dalších problémů, které zajímají vysílatele, jako je problém obscenity, soudní zpravodajství, zákon o důvěrných skutečnostech, podávání zpráv o Severním Irsku, ochrana dat, úřední tajemství (např. D-poznámky), sponzorování a reklama.

Velice doporučujeme všem producentům, aby těchto možností využili. Účast na kursu lze zajistit prostřednictvím vedoucího oddělení.

11. Bezpečnostní otázky (Security Matters)

1. OBECNĚ

Žurnalisté zacházející s materiály, které mohou mít důsledky pro národní bezpečnost, musejí brát v úvahu řadu faktorů. Patří mezi ně zákony, převážně zákon o úředním tajemství (Official Secrets Act) a zákon o důvěrnosti. Patří sem také systém D-poznámek a morální závazek zvažovat hodnotu vysílání informací jistého druhu ve vztahu k dalším ohledům, jako například možnost vystavit ohrožení něčí život.

Bezpečnostně citlivé záležitosti musejí být konzultovány prostřednictvím vedoucích redaktorů s programovým ředitelem a oddělením redakční politiky.

2. ZÁKON O ÚŘEDNÍM TAJEMSTVÍ

Zákon o úředním tajemství, který byl přijat v roce 1911, je co do svého rozsahu velice široký. Velkou měrou se týká vládních informací. Jak dodavatel informace (kdokoli zastávající úřad pod Korunou), tak příjemce zakázané informace podléhají trestnímu stíhání. Žurnalista se technicky dostane do rozporu se zákonem vždy, ať už je či není daná informace publikována.

Podle zákona o úředním tajemství se od každého občana vyžaduje - na základě příkazu ministra - aby poskytl policii informace o přečinu dle tohoto zákona. Dále je trestným činem přemlouvat kohokoli, aby sdělil neautorizovanou informaci ať už ústně nebo předáním dokumentů.

Žádné trestní řízení podle zákona o úředním tajemství nesmí být zahájeno bez vědomí generálního prokurátora. Ačkoliv bylo trestně stíháno jenom málo žurnalistů, právní riziko v jakémkoli šotu či pořadu nesmí být odhadováno bez porady specialisty z Právního oddělení. Při jakékoli bezpečnostně citlivé záležitosti by měl být názor právníka vždy jedním z faktorů při konečném redakčním rozhodnutí.

Producenti a reportéři na místě události mohou být žádáni - zvláště v zahraničí - aby podepsali formulář, ve kterém se zavazují nefilmovat nebo nepublikovat jisté kategorie materiálů na bezpečnostně citlivých místech, na která jim byl povolen vstup. Jakmile s tím byl jednou vysloven souhlas, tyto podmínky musejí být dodržovány.

3. SYSTÉM D-POZNÁMEK (The D-Notice System)

Toto je dobrovolný systém, ve kterém média nalézají poučení o informacích, které by mohly poškodit národní bezpečnost. D-poznámky uvádějí kategorie informací, u nichž by měla být vyhledána porada a směrnice. Jsou vydávány výborem pro tisk a vysílání ministerstva obrany, ve kterém zasedají zkušení civilní úředníci a zástupci tisku a vysílacích organizací. Programový ředitel a šéf oddělení redakční politiky jsou členy výboru. Kopie D-poznámek jsou k dispozici všem celostátním, regionálním a lokálním zpravodajským redaktorům a publicistickým redakcím BBC.

Šetřením podnětů z médií se zabývá tajemník tohoto výboru, nikoli celý výbor. Běžně se lze na něj obrátit prostřednictvím šefa redakční politiky. Jestliže je dotazován, tajemník sdělí tvůrcům pořadu, zda jednotlivé části informace mohou být vysílány bez poškození národní bezpečnosti nebo zda by měly být vypuštěny. Jeho porada nemá právní moc, ale vysílání, které by postupovalo proti ní, by oslabilo svoji obhajobu v případě, kdyby došlo k trestnímu řízení. Vysílání uvolněné prostřednictvím procedury systému D-poznámek však nemusí být nezbytně vždy prosto právních rizik.

12. Násilí v pořadech

1. OBECNĚ

Existuje mnoho nejasných a neprůkazných výzkumů o násilí v televizi a násilí ve společnosti. Zatímco nelze jednoznačně stanovit charakter nějakého vztahu mezi těmito jevy, bude prozíravé předpokládat, že takový vztah tu může existovat.

Ve většině případů se producenti mohou spolehnout na svůj zdravý rozum a na své přirozené zábrany při rozhodování o tom, jak násilí prezentovat, ovšem redaktoři a producenti jsou příliš spjatí s materiálem, se kterým pracují, a proto je vždy nezbytné podívat se na něj z odstupu a popřemýšlet o jeho dopadu. Například je důležité zvažovat, zda incident odpovídá danému kontextu; jaké může být působení násilných scén na diváka, který je doma vidí poprvé, a jaký může být kumulativní účinek, jestliže více pořadů obsahujících násilí je zařazeno do programu blízko sebe.

2. NÁSILÍ V REÁLNÉM ŽIVOTĚ

A) NÁSILÍ VE ZPRÁVÁCH

Schopnost televize poskytnout téměř okamžitě záběry z událostí na celém světě nese s sebou zvýšenou odpovědnost. Zatímco publikum může být často lépe i mnohem rychleji informováno, množství trýznivých a rozrušujících materiálů, které má dnes zpravodajská redakce k dispozici, by mohlo - jestliže by s nimi nebylo správně zacházeno - dominantně ovládnout zpravodajské pořady a zkreslit přesné informování.

Na zpravodajskou relaci je třeba nahlížet jako na celek s totálním účinkem na mysl publika a nikoli jednoduše jako na sérii izolovaných příspěvků.

Je třeba dosáhnout rovnováhy mezi požadavky pravdivosti a nebezpečím znečitlivění publika. U některých zpravodajských příspěvků je pocit šoku součástí plného pochopení toho, co se stalo. Ale čím častěji jsou diváci šokováni, tím více je třeba k tomu, aby zažili šok. (Viz též oddíl Soukromí a shromažďování informací.)

Mrtvá těla by neměla být ukazována, pokud neexistují velmi závažné důvody k tomu, aby se tak stalo. Jestliže jsou takové scény oprávněné, nesmějí být zbytečně protahovány. Rovněž by se příspěvek neměl nepatřičně soustřeďovat na krvavé následky dopravní nehody nebo teroristického útoku. Smrtelné případy, o nichž zprávy informují, jsou reálné a tato dimenze je tlumočena nejlépe, jestliže je respektováno soukromí těch, kterých se případ týká. Je jen velice málo okolností, za kterých je ospravedlnitelné ukazovat popravy nebo jiné scény, kdy jsou lidé zabíjeni nebo umírají.

Při podávání zpráv z reálného života, které obsahují násilí, využívání dřívějších materiálů z podobných incidentů (jako například informace o posledních násilných činech teroristické skupiny) by mělo být vždy zvažováno s velkou opatrností a s vědomím rizika, že může dojít k nepravdivému prohlášení nebo k nesprávnému porovnání.

Existují rozdíly ve vhodnosti materiálů pro jednotlivé zpravodajské relace v různých časových úsecích dne. Obzvláštní starostlivost by měla být věnována sestřihu záběrů pro zpravodajské relace, u nichž je pravděpodobnost, že budou sledovány velkým počtem dětí (viz oddíl o Plánování programu). Tataž péče by měla být věnována rozhodování o frekvenci, s jakou budou scény násilí opakovány v navazujících zpravodajských relacích.

B) NÁSILÍ VE FAKTOGRAFICKÝCH POŘADECH

Většina zásad vztahujících se k násilí ve zpravodajství se týká i jiných faktografických pořadů. Stejně úvahy se vztahují na otázku vysílacích časů. Totéž platí i pro archivní materiál. Producenti by měli pečlivě zvažovat jeho využívání tam, kde se stalo stereotypem: například katastrofa Challengeru nebo vietnamské dítě popálené napalmem. Scény obsahující přehnané násilí mohou vyvolat jen odpor a zmenšit tak celkovou účinnost dané sekvence.

Je důležité upozorňovat publikum prostřednictvím informačních a propagačních materiálů v programovém věstníku *Radio Times* i ve vysílání na vlastní charakter pořadu. Klíčovým momentem, jak neposkytnout důvod k rozhořčení, je zajistit, aby publikum nebylo zaskočeno. (Viz paragrafy o programovém předělu a upozornění v oddíle Plánování programu.)

C) NÁSILÍ V POŘADECH O HISTORII PŘÍRODY

Ve světě zvířat existuje rozlišení agresivního jednání mezi příslušníky stejného druhu od útoků, většinou ze strany dravců, které se odehrávají mezi různými druhy. Oba typy násilí mají základní význam ve vztahu k jednání zvířat. Existují důkazy o tom, že publikum jenom zřídka protestuje proti zobrazení agrese mezi zvířaty stejného druhu, jako jsou konflikty mezi samci při boji o dominantní postavení. Jsou to však scény dravčího chování, zvláště mezi vyššími obratlovci, které mohou způsobit strach a rozrušení a které je třeba pojednávat s opatrností a bez zbytečně velkých detailů. O této problematice může nabídnout další konzultaci redakce přírodních snímků (Natural History Unit).

3. NÁSILÍ V UMĚLECKÉ TVORBĚ (Violence in Fiction)

A) DRAMA PRO DOSPĚLÉ (Adult Drama)

Násilí bylo odedávna integrální součástí akčních a dobrodružných děl. Publikum má rádo dramatické situace a napětí. Seriózní drama musí být schopno pravdivě analyzovat důležité problémy života, a násilí je součástí jak přírody, tak společnosti. Ale tam, kde tematika bude pravděpodobně obsahovat scény závažného násilí, měly by být tyto již předem producentem i režisérem identifikovány tak, aby se případné problémy daly vyřešit. Měly by zde proběhnout konzultace v rámci oddělení a pokud to bude nezbytné, i s programovými řediteli daných kanálů. Používání násilí by nikdy nemělo být bezdůvodné či samoučelné. Vždycky stojí za to zeptat se, zda daný násilný incident a předváděný detail jsou pro příběh podstatné nebo zda neslouží jen k tomu, aby celou akci okořenily.

Stupeň a typ násilí a detail, kterým může být ukazováno, závisejí na kontextu. Publiku se může velice líbit násilí v akcemi nabitých thrillerech, ale očekává, že povaha a styl tohoto násilí budou vzdáleny realitě, stejně jako celý příběh. Vážné dramatické dílo je náročnější pro publikum, které může respektovat výzvu násilných nebo rozčilujících scén, jestliže bylo přiměřeně upozorněno a tím i zapojeno do logiky producentova záměru.

Morální kontext násilí je rovněž důležitý. Producent a režisér by měli zvažovat, zda postava páchající čin není někým, s kým by se publikum mohlo identifikovat, zda pachatel nevyvolává dojem, že se mu násilí líbí, a zdali celý kontext nemůže vést publikum ke zcela vážně myšlenému schvalování násilného činu. *Důsledky* násilných činů by se neměly přehlížet, jinak zde existuje nebezpečí jejich přikrašlování. Je důležité věnovat obzvláštní pozornost zobrazení zbraní, které by mohlo vyvolat jejich napodobení, nebo zobrazení metod, které by mohlo navádět k tomu, jak násilí lze provádět mnohem účinněji. (Viz oddíl Napodobivé a asociální chování.)

Násilí nemusí být jenom fyzické. Hluboké rozrušení může být vyvoláno i verbální agresí, zvláště když používaná slova mají sexuální konotaci.

B) PŘEVZATÉ POŘADY (Acquired programmes)

Mnohé z obecných poznámek o dramatické tvorbě BBC platí i pro převzaté pořady. Jejich obsah nemůže být kontrolován a ovlivňován stejným způsobem, ale převzaté pořady musejí vyhovovat redakčním standardům BBC.

Některé importované filmy a seriály mají sklon k tomu být násilnější než ty, které jsou vyráběny pro podobné publikum v Británii. V posledních letech roste podíl kinematografických filmů - britských i zahraničních -, které jsou vhodné pouze pro dospělé publikum. Britský úřad pro klasifikaci filmů (British Board of Film Classification) kategorizuje každý film určený pro uvedení v Británii - ať už v kinech nebo na videu. I když tyto klasifikace mohou poskytnout určité vodítko při rozhodování o vhodnosti uvedení filmů v televizi BBC, nesmějí být

mechanicky - bez otázek - přijímány. Vkus se průběžně mění a filmy, které byly kdysi pokládány za zcela nevhodné, se mohou stát přijatelnými. A naopak -v podmínkách, ve kterých je film předváděn v televizi, se může stát nepřijatelným.

Rozhodnutí uvést převzatý pořad procházejí dvojí kontrolou, podrobně ještě před vysíláním, aby se zjistila jakákoli potřeba stříhu, umístění pořadu až po deváté hodině nebo potřeba uvést v upoutávkách nebo při vysílání varovné sdělení.

Střih filmu sice může odstranit v převzatém pořadu místa, proti kterým jsou námitky, ale také může narušit původní záměry filmových tvůrců. Někteří diváci mohou mít proti stříhu silné námitky a proto se s možností stříhu musí zacházet velice opatrně, a to i v případech, jestliže kontrakt opravňuje BBC učinit konečné rozhodnutí.

C) POŘADY PRO DĚTI

Existují důkazy o tom, že násilí v podmínkách připomínajících reálný život je mnohem rušivější nežli násilí ve fantastickém prostředí. Rozrušení pocíťované některými dospělými, když k násilí dojde v důvěrně známém prostředí nebo mezi známými postavami, se v případě dětí ještě zvyšuje. Nemělo by se uvádět násilí v situacích (například v domácnosti mezi postavami připomínajícími jejich rodiče) nebo proti objektům (například domácí zvířata), se kterými dítě může sympatizovat. Ačkoliv to poskytuje - zvláště dětem - morální zadostiučinění být svědkem úspěchu dobra nad zlem, prostředky, které "dobré" charaktery používají, by se měly opatrně volit v zájmu toho, aby nedošlo k záměně se "špatnými" charaktery. Nebezpečí napodobování je zvláště mezi dětmi reálné a je důležité, aby dětem nebyly skrývány důsledky násilí ve skutečném životě. Například rána do hlavy v realistickém prostředí nesmí být nahlížena jako triviální věc, která nemá žádné vážné následky.

4. PODROBNÉ SMĚRNICE

Pro podrobnější zkoumání těchto otázek viz *Násilí v televizi, zpráva Wyattova výboru* (The Report of the Wyatt Committee, 1987) a *Směrnice pro výrobní štáby* (Guidelines for Production Staff, 1987). Viz též publikaci *Násilí a média* (Violence and the Media, BBC Books, 1988).

13. Dobrý vkus a slušnost

(Good Taste and Decency)

1. OBECNĚ

Televizní zákon z roku 1954 (Television Act) požadoval od nově zřízené Nezávislé televize (ITV - Independent Television), aby zachovávala vysoké standardy vkusu a slušnosti. BBC poskytla podobné záruky v roce 1964 v dopise svého předsedy ministrovi pošt. Ty byly později obnoveny v příloze k Licenci a Dohodě (Licence and Agreement), kde se uvádí, že *"Rada guvernérů akceptuje, že v mezích daných možností nebudou pořady, za které je zodpovědná, činit přestupky proti dobrému vkusu či slušnosti nebo nabádat ke zločinu nebo vést k nepokojům nebo urážet veřejné cítění."*

Interpretovat tento závazek se stalo obtížnější s tím, jak se sociální postoje staly různorodější. Producenti musejí být opatrní při utváření úsudku v oblastech, kde citlivost veřejnosti je obecně známá: například ve věci používání silných či vulgárních slov. Ale musí zde být také zajištěno právo na vlastní postup v rozporu s obecným očekáváním, jestliže to okolnosti ospravedlňují.

2. VKUS

Jestliže je vysílán nějaký šot se špatným vkusem, mělo by to být na základě vědomého rozhodnutí, nikoli náhodně. Musí to být oprávněno účelem a celkovou kvalitou pořadu. Hraniční čára mezi vkusem a slušností je velice úzká. Užitečným rozlišením může být to, jestliže pokládáme slušnost za základní lidskou hodnotu a vkus za věc dobrého vychování. To, co je přijatelné v jedné době a v jednom souboru okolností, nemusí být přijatelné v jiné době a za jiných okolností. To se například týká zvláště vulgárního jazyka. (Viz též Vkus v oddíle Náboženské vysílání.)

3. JAZYK

Špatný jazyk je jednou z nejčastějších příčin stížností široké veřejnosti. Stěžovatelé mohou vyjadřovat rozhořčení nad tím, že byly porušeny konvence bez jakéhokoli varování a v rozporu s očekáváním. U dětských pořadů se očekává, že silný, vulgární jazyk zde nebude nikdy použit. V některých druzích dramatických děl to však může být plně oprávněné v zájmu autenticity. Za správných okolností skutečnost, že se použijí silná slova, nemusí být vůbec zpozorována, a pokud ano, tak nevyvolá žádné pohoršení.

Tyto dva příklady - pořady dětské a dramatické - jsou dostatečně profilovány tak, že zde nedochází k obtížím. Nejproblematičtější je však rodinný seriál nebo mýdlová opera (soap opera), které jsou sledovány nebo poslouchány širokými vrstvami publika složeného z lidí různého věku a různého životního zázemí. Jestliže mají obsahovat vulgární, hrubou řeč v okamžiku, kdy se jeho postavy dostávají do stressových situací, musí to být oprávněné vytvořeným očekáváním - a to nikoli očekáváním seriálu jako celku, ale předpokládanými charakterem individuálních postav. Jasně ohlášení pořadu a jeho citlivé zařazení do programu jsou rovněž důležité pro to, aby nebylo zbytečně vyvoláno rozhořčení.

Obzvláštní citlivost je požadována v rozhlase jako ve výhradně verbálním médiu, kde výběr jazyka může mít mnohem větší dopad nežli ve filmu či v televizi.

Zatímco zařazení silného jazyka do pořadu je věcí úsudku jednotlivých producentů, nebo - je-li to nutné - věcí porady s vedoucím oddělení, existují jistá slova, většinou na čtyři písmena, která nesmějí být použita bez konzultace s výkonnými řediteli nebo u Světové služby (World Service) s odpovědnými programovými řediteli jednotlivých výstupů. Zdravý rozum by měl producentům umožnit identifikaci těch slov, která mohou být problematická, a těch okolností, ve

kterých jejich užití může být zaručeno. Pseudonymy pro čtyřpísmenná slova by měly být též konzultovány.²

4. BLASFÉMIE (ROUHÁNÍ SE)

Pohoršení může být často způsobeno příležitostným užitím jmen, která věřící pokládají za posvátná. Používání výrazů "můj Bože" nebo "Ježíšikriste" může mnohé lidi z publika pohoršovat a existuje tu ještě větší citlivost na dopad jmen pokládaných za posvátná jinými než křesťanskými náboženstvími. Pro mnohé z nich uvedení těchto jmen jako kleteb v dramatickém nebo zábavném pořadu způsobuje rozhořčení, jež přesahuje jejich dramatickou nebo humornou hodnotu. V podmínkách, kdy existuje široká škála postojů k užívání těchto slov, je důležité pečlivě zvažovat, zda jejich použití může být důvodně ospravedlněno ve světle rozrušení a nesnází, které to může způsobit.

5. PŘEDSTAVOVÁNÍ SEXU (The Portrayal of Sex)

Sexuální témata byla vždy důležitou součástí dramatických děl. V posledních letech široce rozšířený vkus začal akceptovat otevřenější zacházení se sexem, ale programoví tvůrci, kteří vysílají pro smíšené publikum v domácnostech, nejsou v této otázce tak svobodní jako filmaři, divadelní dramatici a spisovatelé, kteří mají publikum, jež si samo tyto autory volí. Kontext, očekávání publika a způsob prezentace a ohlášení pořadu - na tom všem záleží, co a jak bude přijatelné.

Nějaké téma může dát vzniknout scénám, které budou pohoršovat nebo šokovat, to by se však mělo připustit jen u opodstatněných dramatických důvodů a po pečlivé konzultaci v rámci oddělení a - když to bude nutné - s programovými řediteli daného kanálu. Existuje mnoho vynikajících příkladů precizního zobrazení sexuálního vztahu, kterého bylo dosaženo i bez explicitních scén. (Viz také oddíl Plánování programu.)

6. ŠPATNÝ VKUS U HUMORU

Komedie je často založena na odchýlení se od toho, co se pokládá za normální. Jestliže se vtipkuje o fyzické nebo mentální nezpůsobilosti, existuje zde nebezpečí, že některým lidem to způsobí velké utrpení a že to pobouří širší publikum. I když zde není obsažen žádný zlý úmysl, tento typ žertování by vypadal, jako by se ponižování pokládalo za formu zábavy.

Je nutná také citlivost týkající se vtipů založených na rase nebo na náboženství, věku nebo pohlaví. Producenti musejí reagovat na měnící se veřejné postoje o tom, co je a co není přijatelné. V případě, že by bylo třeba speciálního osvětlení náboženské problematiky, měl by být konzultován vedoucí Náboženského vysílání (head of Religious Broadcasting). Producenti Světové služby (World Service) by si měli být vědomi postojů v zemích a v regionech, pro něž se tyto pořady vysílají. (Viz též paragrafy o vkusu a blasfémii v oddíle Náboženské vysílání a v oddíle Citlivost vůči ostatním.)

7. PODROBNÉ SMĚRNICE

K podrobnějším diskusím viz *Vytváření linie, vkusu a standardů v pořadech BBC* od Colina Morrisa (Drawing the Line, Taste and Standards in BBC Programmes, BBC Books, 1987).

² "Čtyřpísmenná slova" jsou většinou vulgární výrazy spojené s vyměšováním a se sexem. (pozn. překladatele)

14. Citlivost vůči ostatním

(Sensitivity Towards Others)

1. OBECNĚ

Placení licenčního poplatku vytváří zvláštní vztah k publiku, který obsahuje závazek pokoušet se sloužit všem členům společnosti rovným dílem. Částí této odpovědnosti musí být pro programové tvůrce vědomí toho, že některé skupiny ve společnosti jsou nanejvýš citlivé, cítí se být diskriminovány nebo mají pocit špatného zacházení. Jasně zřetelnou oblastí těchto obav je reprezentování černochů, lidí asijského původu a jiných menšinových společenství v rozhlasovém a televizním vysílání. Ale jsou tu i jiné skupiny: postižení lidé, starší občané a ženy - ti všichni jsou také citliví na způsob, jakým jsou ve vysílání představováni.

Část jejich znepokojení se týká způsobu, jakým se o těchto skupinách hovoří: familiérní odkazy jsou považovány jako nespravedlivé, nepřátelské, zastaralé nebo jednoduše zbytečné. Pořady BBC by se měly pokusit vyhnout se případům, které by mohly být příčinou urážky tohoto druhu. Jestliže nějaké zpodobnění v obrazech nebo slovech by mohlo uvádět nebo navodit dojem stereotypního nebo neodůvodněného názoru, měl by být použit jiný popis.

Zmínit se o rasovém původu, sexu, věku, postižení nebo barvě pleti, jestliže je to pro věc nepodstatné, může být přijímáno jako forma diskriminace na základě toho, že u jiných lidí tyto a jiné charakteristiky nejsou používány. A proto volte pouze takové popisy, které jsou spravedlivé (fair) a důležité v daném kontextu. Nepodstatné odkazy mohou též vést k přijímání obecně rozšířených mýtů a nebo dokonce sloužit jako potenciální povzbuzování předsudků.

Existují ještě další aspekty spravedlivého zacházení s menšinovými problémy. Jestliže pořady mají přiměřeně odrážet plný rozsah stanovisek a postojů ve společnosti, musejí programoví tvůrci zajistit, aby mluvčí a představitelé menšinových skupin byli pravidelně zváni ke spolupráci do těchto pořadů. Tam, kde je to nezbytné, lze získat podrobnější pomoc při vyhledávání kontaktů u různých speciálních pořadů a programových jednotek v rámci BBC.

2. FALEŠNÉ SPOLEČENSKÉ NORMY (False Social Norms)

Programoví tvůrci by neměli mimoděk sklouznout do postoje, který předpokládá, že normální je pro autora, pro látku a pro publikum, že jsou bílí, tělesně zdatní, mužského pohlaví a v nejlepších letech života. Taková perspektiva může vytvořit dojem, že vlastnosti a rysy mimo tuto předpokládanou normu jsou problematické nebo podivné. Falešná perspektiva může pramenit z neznalosti a nevědomování si povahy a rozpětí publika BBC. Může též pocházet z nevědomosti o demografických rysech společnosti: typickou rodinu netvoří zaměstnaný manžel s manželkou v domácnosti a nezaopatřenými dětmi. Většina domácností nemá děti ve věku pod 16 let a většina žen pracuje mimo domácnost stejně jako doma. Citlivé zobrazení společnosti vyžaduje široký rozsah příkladů.

3. VĚCI OBECNÉHO ZNEPOKOJENÍ (Common Concerns)

Znepokojení vyjadřovaná nespokojenými skupinami jsou dosti podobná a týkají se jak faktografických, tak fiktivních pořadů.

Tyto záležitosti obecného znepokojení jsou:

- I. nedostatečné zastoupení v odpovědných rolích, jež významným způsobem přispívají k blahu společnosti;
- II. zobrazování, portrétování ve formě stereotypů;
- III. používání speciálních nálepek, které mohou posílit nepřemýšlivé postoje;
- IV. používání ilustrativního materiálu bez vztahu k dané věci, například archivní film o příletu Bangladéšanů do Londýna, který ilustruje příspěvek o pašování drog;

- V. necitlivé umístění pořadů nebo šotů, jako například zpráva o brlozích v Kalkatě bezprostředně po zprávě o životě britských Asijců ve slumech východního Londýna;
- VI. normativní požadavky aplikované na ženy a nebělošské obyvatele, které jsou přísnější, než kdyby byly použité u bílých mužů;
- VII. úhly pohledu, které jsou spíše britské nebo evropské než globální.

4. MENŠINOVÁ SPOLEČENSTVÍ (Minority Communities)

Je zde obsaženo mnoho citlivých otázek. Především - pořady by se měly vždy vyhýbat odkazu na rasu nebo na rasový původ, pokud to není nutné. Členové etnických společenství by měli být vždy pojednáváni - stejně jako lidé ve všech dalších částech společnosti - především jako jednotlivci, jako individua bez ohledu na rasu nebo barvu pleti. Jestliže je oprávněný nějaký popis, pak je třeba dát přednost označení země původu... "z Bangladéše", "Ind", "Turek", "Pákistánec". Mějte zvláště na paměti to, že členové etnických menšin žijící v Británii jsou obecně "Britové". Jen málo jich je přistěhovalců, pro mnohé je Británie domovem, jiný neznají, a je třeba, aby pořady rozhodně nevyvolávaly žádný jiný dojem. Tito lidé přispívají společnosti v rámci širokého rozsahu činností a měli by být zobrazováni v široké perspektivě.

V oblasti rasových vztahů může být důležitá volba slovní zásoby. Některé fráze mohou dostat náboj hodnotících úsudků a mohou být chápány jako něco, co v sobě nese souhlas nebo odsudek. Programoví tvůrci si musejí být vědomi měnících se vnímavostí publika.

Někdy se používá slovo "černý" i pro "Asijce", ale v mnohých případech to není dostačující a mezi britským asijským obyvatelstvem jsou v tomto ohledu názory rozděleny. Pořady BBC by měly obvykle referovat o "černém a asijském obyvatelstvu".

Pro lidi afro-karibského původu je fráze "černí obyvatelé" přijatelnější než "černoši". I když to není nějakým stálým pravidlem, odráží to touhu nebýt zmiňován stroze a odmítavě. Barevné obyvatelstvo dosti trpí stereotypním zobrazováním: "mladí a bosí na ulicích" a "na špatné straně zákona". Pořady nesmějí upadnout do těchto a podobných nepřemýšlivých zobrazení. To znamená, že programoví pracovníci musejí být neustále ostražití ke způsobu, jakým přispěvatel přistupuje k problematice, stejně jako k odkazům uvedeným ve scénáři nebo k přesnému znění otázek při rozhovorech.

Ačkoliv pořady BBC nemohou nerovnosti existující ve společnosti odstranit, měly by si dát pozor, aby neopomněly ukázat asijské a černé obyvatele, jestliže mají významné sociální postavení. Podobně jako u členů jiných menšin existuje mnoho černých a asijských lékařů, učitelů a právníků, kteří si zaslouží, aby byli představeni výhradně jako lékaři, učitelé a právníci. (Viz oddíl Právní záležitosti a oddíl ve směrnících pro faktografické pořady - *The News and Current Affairs Index*.)

5. ŽENY

Ženy nejsou menšinou. Nicméně minulá desetiletí vyžadovala od žen usilovný boj o to, aby se jejich postavení ve společnosti vylepšilo, což se odrazilo v legislativě a v měnících se postojích. Staré názory - jako někdejší obecný předpoklad, že místo ženy je v domácnosti - umírají jen zvolna a těžce. Mnohé ženy se stále cítí být diskriminovány a často také diskriminovány jsou. Důležitý je používaný jazyk. Kdekoli je to možné, slova a fráze by měly být při popisu zaměstnání nebo rolí voleny s ohledem na tuto citlivost. Pořady, které nekriticky obsazují ženy do omezených a druhořadých rolí, jsou nevhodné a mohly by pravděpodobně způsobit pohoršení. V mnoha případech bude skutečnost, že osobou je žena, zcela nepodstatná. Tam, kde to nepodstatné není, je důležité vyhnout se jazyku nebo gestům, která odpovídají zastaralým a pro mnoho lidí ponižujícím stereotypům. Obecněji - pořady by měly dbát na to, aby

oceňovaly plný rozsah rolí, které dnes ženy vykonávají - ať už jde o pracovníci ve vedoucím postavení, o řidičku vysokozdvížného vozíku nebo o ženu - programového pracovníka!

6. STARŠÍ LIDÉ

Lidé, kteří opustili svá zaměstnání a jsou v důchodu, mají často pocit, že společnost je vytlačila kamsi na okraj. Ve Velké Británii existuje téměř 12 miliónů lidí starších šedesáti let a mnozí z nich se zapojují do širokého rozsahu činností. Jejich počet roste - jak absolutně, tak relativně, co do podílu - a stávají se tak významnějšími mnoha rozmanitými způsoby. Pořady by dělaly vážnou chybu, kdyby se zaměřily jen na jejich "zesláblé" nebo "domovně důchodcovské" zobrazení. Pořady by měly odrážet jak celkovou realitu, tak individuální případy.

Starší lidé by neměli být odbýváni jako "staříci" nebo "obstarožní" nebo ještě hůře jako "starobní důchodci".

7. POSTIŽENÍ LIDÉ (People with Disabilities)

Výraz "nezpůsobilý, postižený člověk" vytváří generalizující dojem: naznačuje neúčinnost nebo alespoň obecnou diskvalifikaci. To je však většinou jak nepřesné, tak kruté. Vždyť mnozí lidé jsou nějakým způsobem částečně diskvalifikováni; ti, kteří jsou vysloveně nezpůsobilí, by neměli být zobrazováni jako něco zvlášť neobvyklého. Říci o osobě, že je "handicapovaná", není příliš vhodné.

Existuje mnoho způsobů, kterými pořad může přistupovat k postiženým lidem citlivě, aniž by je připravoval o jejich integritu či sílu. Pokud to není zcela ospravedlnitelné, pořady by neměly říkat "zmrzačený..." nebo "oběť (něčeho)". Postačí, když se řekne "osoba, která má..."

Zvažte také, že může být zbytečné říkat o osobě, že je "upoutána na kolečkovou židli"; mnohem věcnější bude, když se řekne "užívá kolečkovou židli".

Není to otázka eufemismů, ale jasného a věcného jazyka. Podobně jako u starých lidí, také postižení lidé nemají rádi, když se s nimi jedná s povýšenou shovívavostí. Mají právo na to, aby nebyli znevýhodňováni apriorními postoji nebo zobrazováním stereotypů, buď jako "statečný hrdina" nebo jako "bezmocná oběť". Jejich příspěvky by měly být přijímány a uznávány bezprostředním způsobem a jejich rozdílnosti by měly být vyznačovány jenom tehdy, jestliže to kontext vyžaduje.

15. Napodobivé a asociální chování

(Imitative and Anti-social Behaviour)

1. OBECNĚ

Závazek neproviňovat se proti dobrému vkusu nebo nepodněcovat zločin (viz úvod k oddílu Dobrý vkus a slušnost), lze velice snadno interpretovat, jestliže se to týká extrémních případů a vážného kriminálního jednání. Odlišná jsou však stanoviska ve vztahu k menším porušením zákona nebo k legálnímu, ale potenciálně protispolečenskému chování. Programoví pracovníci by se měli střežit toho, aby pokládali svoje vlastní přesvědčení a svoje hodnotové úsudky za zaručené. Mezi jednotlivci, generacemi a společenskými skupinami se postoje velice různí a také se v průběhu doby proměňují.

2. ZLOČIN A VANDALISMUS

Obzvláštní opatrnost by se měla věnovat případům, kdy se jedná o kriminální techniky, vandalismus nebo používání zbraní, které by mohly podnítit napodobení. Je důležité vyhybat se předvádění příliš mnoha detailů nebo způsobů, jak lze takové činnosti účinněji provádět. Důsledky násilí nebo vandalismu by neměly být nikdy zanedbávány. (Viz také paragrafy o násilí v uměleckých dílech v oddíle Násilí v pořadech.)

3. NAPODOBOVÁNÍ A DĚTI

Dětská hra je často ovlivněna tím, co děti v televizi vidí. V dětských pořadech nebo v pořadech, které by u dětí mohly být populární, je třeba obzvláštní opatrnosti při tom, aby zde nebyly ukazovány akce nebo techniky, které by mohly vést k nebezpečnému napodobování. Například scény oběšení jsou naprosto nevhodné pro dětskou produkci.

4. DROGY

Některé drogy jsou ilegální, jiné nikoli. Například používání ředidla jako drogy není trestným činem, zatímco prodej výrobků s obsahem ředidel komukoli mladšímu 18 let trestným činem je, jestliže prodávající má přiměřené důvody předpokládat, že budou použity pro intoxikaci. Příprava pořadu a průzkum v této oblasti musí být naprosto přesný; vyskytuje se zde řada mýtů. Nejlepší je vyhybat se předvádění užívání drog, které by mohlo být napodobeno.

5. SOCIÁLNÍ A ASOCIÁLNÍ CHOVÁNÍ

Přijatelnost forem sociálního (jinak naprosto legálního) chování a jednání má sklon k tomu v průběhu doby se proměňovat. Mění se módní vlny. Postoje může ovlivnit lékařský výzkum. Například porozumění potenciálně škodlivým účinkům kouření vedlo k omezení počtu lidí, kteří kouří, a ke zvýšenému tlaku na média, aby bránila jakémukoli povzbuzování ke kouření. Ovšem veřejné postoje ke kouření sahají od souhlasu prostřednictvím tolerance až k ostrému odmítání. Programoví pracovníci by zde měli usilovat o dosažení obtížné rovnováhy mezi nebezpečím povzbuzení potenciálně škodlivého návyku, zvláště mezi mládeží, a potřebou realisticky odrazet rozsah veřejných postojů.

Podobně je třeba rozvažovat zobrazování konzumace alkoholu. Faktografické pořady by měly pojednat všechny aspekty této otázky velice přesně a celkově. Pořady dramatické by měly nabízet realistický odraz toho, jaké místo alkohol ve společenském životě zaujímá. Scény obsahující společenské popíjení by měly být odůvodněné dramatikou díla a neměly by být zařazeny pouze jako snadný způsob, jakým dále posunout děj. Producenti musejí být citliví k asociálním aspektům nemírné konzumace alkoholu a k šíři stanovisek, která o tomto tématu existují.

Vliv televize má spíše kumulativní charakter. Proto je důležité vyhybat se tomu, aby potenciálně škodlivé vzory chování byly zobrazovány příliš často, aby dostávaly příliš velkou

publicitu. Proto je důležité zajistit, aby se v rámci veškeré produkce objevoval plný rozsah a vyrovnanost sociálních postojů k takovému chování.

Producenti musejí být citliví také k novým společenským vývojovým trendům a ke změnám ve veřejném mínění. Objevení choroby AIDS přineslo velice rychle nový rozměr k postojům ve věci sexuálního chování a morálky, který bylo nezbytné reflektovat jak v dramatických, tak ve faktografických pořadech. AIDS sebou přináší obzvláště obtížné otázky redakčního rozhodování vzhledem ke své smrtící povaze a také vzhledem k tomu, že nebezpečí sexuálního přenosu choroby se dotýká jedné z nejosobnějších a hluboce citěných lidských aktivit. BBC usiluje o to, aby ve svých faktografických a vzdělávacích pořadech poskytovala co možná nejvíce informací o AIDS a aby zkoumala plný rozsah postojů a stanovisek k této otázce v rámci své veškeré produkce.

6. BEZPEČNOSTNÍ PÁSY

Zákon vyžaduje, aby řidiči i cestující používali bezpečnostní pásy na předních sedadlech vozidel. Jestliže nějaká scéna obsahuje postavy na předních sedadlech, pak by měly být upoutány bezpečnostními pásy, pokud neexistují nějaké závažné dramatické důvody, aby tak neučinily.

7. HYPNÓZA

Předvádění hypnózy pro veřejnou zábavu je upraveno zákonem o hypnotismu z roku 1952 (Hypnotism Act). Zákon vyžaduje pro taková předvádění licenci a zakazuje, aby hypnóza byla vykonávána na lidech mladších 18 let. Ustanovení tohoto zákona jsou relevantní pro jakékoli televizní předvádění hypnózy ve spojení se zábavnými pořady za přítomnosti obecnstva.

Kterýkoli producent uvažující o předvádění hypnózy by se měl poradit s vedoucím svého oddělení. S akty hypnózy v zábavné show, zvláště těch, jejichž účelem je zesměšnění daného subjektu, by se mělo zacházet opatrně. Jakékoli riziko přenesení hypnózy na citlivého diváka by mělo být minimalizováno. Zvláště hypnotizér by neměl být zabírán tak, aby jeho vystoupení směřovalo přímo do kamery.

16. Plánování programu (Scheduling)

1. OBECNĚ

Citlivé plánování programu je velmi důležité ve vztahu k veřejnému přijetí provokujícího, problematického materiálu. Scény násilí, sexu, velkého utrpení nebo obsahující hrubé výrazy - to jsou závažné faktory, které mohou ovlivnit i to nejpříhodnější umístění do vysílacího plánu. Dobrým praktickým pravidlem je - vyhýbat se překvapování diváka, pokud k tomu není nějaký dobrý důvod.

Citlivé programování je jedním z řady nástrojů, které je třeba využívat k tomu, aby se programoví pracovníci vyvarovali zbytečných přečinů. Různé druhy publika poslouchají a sledují v různých denních dobách různé typy pořadů. Programy by se měly vždy plánovat s ohledem na pravděpodobné publikum. Materiály v rámci programů musejí být posuzovány ve vztahu k tomu, co jednotlivé druhy publika mohou od nich důvodně očekávat.

Velmi otevřené - byť seriózní - dramatické dílo může například projít bez povšimnutí ve vysílacím čase pro umění na BBC 2, ale může vyvolat pohoršení v pozdějším vysílacím čase na BBC 1, jestliže následuje po populární rodinné show. Producenti, kteří se domnívají, že pořad je špatně umístěn nebo ohlášen, by se měli poradit s vedoucím svého oddělení. Tyto směrnice platí jak pro upoutávky, tak pro samotné pořady.

Vhodné umístění a jasné signály o charakteru pořadů - to jsou cesty, kterými vysílatel respektuje právo volby publika tím, že poskytne základ nezbytný k informovanému výběru. Respektovat toto právo znamená nedovolit, aby do soukromí domova nečekaně a bez řádného důvodu vtrhly šokující a hrozivé materiály. Větší pravděpodobnost, že publikum bude na scény obsahující násilí a utrpení reagovat pozitivně bude tehdy, jestliže publikum bude na ně vhodným způsobem upozorněno.

2. PROGRAMOVÝ PŘEDĚL (Watershed)

Programový předěl je jedním z prostředků ke zveřejnění změny charakteru televizních pořadů vysílaných v průběhu večera. Obecně se dá říci, že pořady vysílané před 21. hodinou by měly být vhodné pro rodinné publikum. Po 21. hodině pořady mohou být určeny pro dospělé část publika. Nicméně nejde tady o jednoduchou otázku rozdělení produkce do "desinfikované" a "dospělé" třídy. Na jedné straně sedmdesát procent domácností je bezdětných a programoví plánovači chtějí nabízet plný rozsah témat po celý den. Na straně druhé, mnohé děti mohou sledovat televizi i po deváté hodině, zvláště ve sváteční a víkendové dny nebo tehdy, byl-li sem zařazen pořad, který je pro mládež obzvláště přitažlivý. Přes tyto námitky slouží programový předěl jako jeden z důležitých mechanismů pro klasifikaci a uspořádání pořadů.

3. ROZHLAS

Rozhlas sice nemá jednoduchý programový předěl, ale jsou tu důležité programové plánovací konvence. Některé programové celky, i když jsou zařazeny v průběhu dne, si vytvořily u svého publika pověst pořadů zabývajících se otevřeně problémy dospělých lidí. Jiné se etablovaly jako pořady s lehčím tónem a obecně méně náročnou tematikou. Některá témata nebo metody jejich zpracování jsou zcela jasně nevhodné pro vysílací časy nebo pro programové celky, u nichž je pravděpodobné, že je bude poslouchat velký počet dětí. Uvážlivě je třeba postupovat též u repríz večerního vysílání v průběhu dne, zvláště během školních prázdnin. Světová služba (World Service) vysílá pro mnoho časových pásem a pro mnoho společností a proto o tom, zda mohou poslouchat též děti, nelze činit jednoduché premisy.

4. VAROVÁNÍ, UPOZORNĚNÍ

Ve výjimečných případech může být nezbytné učinit o materiálu, který pravděpodobně bude šokovat nebo rozrušovat, předem krátké oznámení. Ne všichni diváci museli číst noticky v

Radio Times a tak označení a charakterizace pořadů jsou v některých případech nutnou součástí ohlášení v programu, což zabrání tomu, aby publikum bylo zaskočeno a překvapeno.

5. TRAGICKÉ UDÁLOSTI

Období po tragické události vyžaduje velkou citlivost a může vyžadovat změny ve vysílacích plánech. Pravděpodobně nebude správné, kdyby se například po katastrofě lodi, bezprostředně poté, co se loď potopila, vysílal film *Dobrodružství Poseidomu*.

Když se tragická nehoda již přihodila, je třeba vyvinout veškeré úsilí k zajištění toho, aby nic z toho, co by mohlo způsobit pobouření, nezůstalo neproověřeno nebo zůstalo ve vysílacím plánu bez zdůvodnění. To se týká jak repríz a jednotlivých epizod sérií a seriálů, tak nových premiérových pořadů. Pořady na záznamu by se měly každopádně před vysíláním zkontrolovat v případě, že jejich obsah byl dotčen vzniklou událostí. To se týká i zábavné show, kde nějaký vtíp či situace se mohou stát nevkusnými na základě nějakého následného vývoje událostí.

Čím přímější je dopad tragedie, tím více citlivosti je třeba při přijímání rozhodnutí; je lepší mýlit se co do přílišné opatrnosti nežli zbytečně, bez reálné příčiny zvyšovat utrpení.

(Viz též paragrafy o kontrole zaznamenaných a reprízovaných pořadů v oddíle Přesnost.)

17. Náboženské vysílání

1. OBECNĚ

Cílem BBC je reflektovat bohoslužby, myšlenky a akce základních náboženských tradic v Británii, které jsou většinou - v žádném případě však nikoli výhradně - křesťanské. Navíc se BBC snaží představovat ty aspekty současného života, které jsou ve vztahu k náboženské interpretaci života, a vycházet vstříc náboženským potřebám a zájmům těch, jež jsou mimo organizované církve. Snaží se to činit tak, aby nedávala důvod k pobouření v oblastech, ve kterých je citění publika velice silné. Hosté pozvaní k účasti v náboženských pořadech nesmějí vysvětlování své víry a vyvolávání diskuse využívat k evangelizaci, k obracení na víru ve svůj prospěch. Je třeba udržovat rovnováhu mezi představiteli různých odvětví křesťanské víry.

Vznik rozsáhlých přistěhovaleckých komunit v různých částech Británie vytvořil problém reprezentace jiných světových náboženství v domácích programech BBC. Tyto víry jsou zastoupeny v Ústředním poradním náboženském výboru (Central Religious Advisory Committee) a v příležitostných vysíláních a přenosech bohoslužeb.

Pro Světovou službu (World Service), která vysílá v mnoha případech do oblastí, kde křesťanství není dominantní vírou, jsou kritéria stejná v tom, že musejí sloužit publiku a že musejí usilovat o rovnováhu, byť v jiných podmínkách. Světová služba obecně usiluje o to, aby pokrývala všechna základní světová náboženství.

2. VKUS

Na základě pocitu důvěrné obeznámenosti či bezpečnosti jsou již po staletí britští duchovní akceptováni jako objekt komedie a satiry; ovšem i nadále je možné způsobit pobouření náhodným využitím nebo okrajovým odkazem na individuální víru či náboženské obřady zvláště u těch náboženství, která jsou v Británii relativně nová.

I když to způsobuje jen menší pobouření, ledabylé a nepřesné odkazy k hlavním událostem křesťanského kalendáře - jako je pravidelné směšování Svatého týdne a Velikonočního týdne, který následuje až po něm - snižují důvěryhodnost BBC. *Oddělení náboženského vysílání* (Religious Broadcasting Departments) mohou poradit ve věci správné terminologie. Tato oddělení by rovněž měla být konzultována ve věci období, ve kterém lze zcela volně vysílat vánoční koledy, aby se zamezilo jejich devalvaci příliš častým užíváním.

3. NÁBOŽENSTVÍ A POLITICKÉ KONTROVERZE

Církve jsou stále více vtahovány do politických problémů doma i v zahraničí, což konfrontuje producenty v mnoha odděleních BBC s otázkami rovnováhy a nezbytné nestrannosti, které jejich předchůdci vůbec neznali. Některé příspěvky do náboženských pořadů musejí být posuzovány nejen jednoduše podle postavení, které mají v náboženském spektru, ale také co do jejich vztahu k aktuálním politickým kontroverzím, jako je jaderné odzbrojení, přestavba vnitřních center měst nebo osvobozenecá hnutí ve Střední Americe.

Zatímco náboženské pořady musejí vyhledávat radu u svých kolegů v oddělení *zpravodajství a publicistiky*, je tomu tak i v opačném směru. Producenti v oblasti zpravodajství a publicistiky by měli konzultovat s odděleními náboženského vysílání v televizi i v rozhlase, jestliže zpracovávají témata, o kterých se ví, že jsou citlivá pro jednu či více náboženských komunit v Británii. Některé z těchto komunit jsou vnitřně rozdělené, aniž by to bylo na první pohled vnějšimu pozorovateli zřejmé a může dojít k velkému přestupku, jestliže se to přehlédne.

Producenti ve Světové službě (World Service) si musejí být obzvláště vědomi citlivostí v rámci zemí a společenství, kterým je služba určena.

18. Sponzorství a reklama

1. OBECNĚ

BBC je zakázáno na základě Licence vysílat sponzorované pořady a nesmí - bez předchozího souhlasu ministra - vysílat jakýkoli reklamní materiál.

2. SPONZOROVANÉ POŘADY, SPONZOROVANÉ UDÁLOSTI, KOPRODUKCE A FINANČNÍ PŘÍSPĚVEK

A) SPONZOROVANÉ POŘADY

Sponzorované pořady jsou pořady určené k vysílání, zcela či částečně financované třetí stranou (nikoli vysílatelem), které obsahují titulek nebo ohlášení upozorňující na sponzora, jeho zboží nebo služby. Takové pořady nejsou Licencí povoleny. I bez tohoto zákazu by BBC měla být opatrná, aby nemohlo dojít k možné erozi redakční kontroly (editorial control), která by mohla být výsledkem nějaké sponzorské dohody.

B) SPONZOROVANÉ UDÁLOSTI

Sponzorované události jsou takové události, kde sponzor platí část nebo veškeré náklady spojené s událostí, jež mohou zahrnovat též poplatky za vystoupení a za práva výkonným umělcům, které však vylučují jakékoli náklady splatné ze strany BBC při pokrývání události. Existence takových událostí je zcela nezávislá na televizním krytí a mnohé z nich jsou událostmi první třídy, o jejichž krytí má BBC zájem z jasných redakčních důvodů. Na rozdíl od sponzorovaných pořadů sponzorované události pokrývané BBC jsou akcemi nebo vystoupeními založenými tak, že i když zde mohou být problémy s náhodnou reklamou, tyto události nejsou nositelem sponzora názoru.

C) KOPRODUKCE

Pro koprodukcí je financování poskytováno třetí stranou výměnou za vysílací a jiná práva. Koprodukce by neměly poskytovat zadní vrátka pro sponzory; dobrým testem je v tomto ohledu to, zda by uzavřená dohoda byla schopna obstát při veřejném přezkoumání.

D) FINANČNÍ PŘÍSPĚVEK (Co-funding)

Licence umožňuje finanční příspěvek *ne-vysílateli* za podmínky, že tito nezískají publicitu v titulcích. Komerční firmy proto obvykle nemají na spolufinancování zájem, ovšem s finančním příspěvkem od nekomerčních institucí a organizací lze příležitostně souhlasit.

V otázce redakční nezávislosti BBC nesmí tímto spojením dojít k žádnému kompromisu a pořady nesmějí obsahovat žádnou reklamu příspěvatele. Finanční příspěvek není vhodný u pořadů s jakýmkoli kontroverzním nebo politickým obsahem a všechny návrhy na spolufinancování musejí být konzultovány prostřednictvím vedoucích oddělení, ředitelů a generálního ředitele.

Komerční firmy si mohou přát spolufinancovat pořady výměnou za práva v zahraničí nebo za práva pro kabelové či družicové vysílání. Testem přijatelnosti zůstává redakční nezávislost a zda by zdroj financování obstál při veřejném přezkoumání. (Viz také oddíl o Informacích z jiných zdrojů.)

3. PUBLICITA PRO SPONZORY UDÁLOSTÍ (Credits for Sponsors of Events)

A) UVEDENÍ V TITULCÍCH A V PODTITULCÍCH (Credits in Titles and Captions)

Komerční sponzoři událostí si přejí získat maximální zviditelnění, zatímco BBC usiluje - při poctivém zveřejnění podpory, která umožnila konání události - o to, aby si divák nemyslel, že šlo o nějaké jiné rozhodnutí nežli rozhodnutí BBC a aby věděl, že to byly pouze vysílací zdroje

BBC, které přivedly událost na obrazovku. Opatrnost je nezbytná; titulky by měl schválit vedoucí oddělení.

Stalo se zvykem, že sponzorovo jméno je včleněno do názvu sportovní události, ovšem to nemusí určovat název televizního přenosu. Začlenění sponzorova jména do názvu umělecké události je méně obvyklé a mohlo by být často nepatřičné. BBC se bude snažit vyjednávat o vhodném zveřejnění v názvu, závěrečných titulcích a v časopise *Radio Times*. Konečné rozhodnutí leží vždy na BBC.

B) VERBÁLNÍ UVEDENÍ (Verbal Credits)

Mělo by být limitováno na dvě zmínky v rámci běžného pořadu.

C) UVEDENÍ V "RADIO TIMES" (Credits in "Radio Times")

Limitem je jedna zmínka o sponzorství v noticce (buď v titulku události nebo na konci noticky) a jedna zmínka v přidruženém článku. Noticky by měly jasně ukazovat, že sponzorovaná byla událost, nikoli pořad.

D) VÍCEČLENNÉ SPONZORSTVÍ (Multi-sponsoring)

V titulcích BBC běžně uznává pouze hlavního sponzora. Výjimečně může být uvedeno více sponzorů.

E) POUTAČE SE JMÉNEM SPONZORA

Transparenty (nebo poutače) jsou zavedenou zvyklostí sportovních událostí, ovšem neměly by vstupovat mezi diváky a mezi akci. Počet transparentů, který je přijatelný, bude záviset na velikosti příslušného místa. Základní směrnicí je to, že v dosahu hlavní kamery by měly být nejvýše dva transparenty, které - dle uvážení BBC - budou ukazovat jméno sponzora nebo název sponzorující organizace.

Transparenty nejsou obvyklé v divadlech nebo v koncertních halách a je nepravděpodobné, že by to bylo vhodné v průběhu zaznamenávání uměleckých událostí.

F) PREZENTACE

Udělování cen a odměn někým, kdo je se sponzorem spojen, je obvyklé; krytí této události může být akceptováno, ovšem v průběhu aktu by zde neměla být více nežli jedna zmínka o sponzorovi.

G) REPORTOVÁNÍ NEBO RECENZOVÁNÍ SPONZOROVANÝCH UDÁLOSTÍ

Budou použita kritéria ve směrnicích pro faktografické pořady (*The News and Current Affairs Index*), zvláště pak:

"Začlenění odkazu o komerčním sponzorovi události je oprávněné, jestliže... sponzorství je takového druhu, že nezmínit se o něm by znamenalo vynechat důležitý žurnalistický detail nebo by to bylo vůči sponzorovi nepoctivé (unfair)."

H) VÝROBCI TABÁKOVÝCH VÝROBKŮ

Pokryvání událostí sponzorovaných výrobcí tabákových výrobků je předmětem dobrovolného kodexu, na němž se sjednotili Tabákový poradní výbor (Tobacco Advisory Council), Oddělení zdravotní a sociální péče (Department of Health and Social Security) a Oddělení životního prostředí (Department of the Environment). BBC tento kodex používá jako výchozí základ a vyhrazuje si právo zavést další redakční omezení vycházející ze závazku vysílatelů zajistit, aby tabákové společnosti nenabízely prodej cigaret ve vysílání.

I) UVEDENÍ KOPRODUKČÍ (Credits for Co-productions)

BBC by měla poskytnout spravedlivé uvedení v titulcích (fair credits) bez jakéhokoli prvku reklamy. Obvykle to bývá touto formou: "Vyrobila BBC ve spojení s..."

J) REKLAMA NA NALADĚNÍ POŘADU (Tune-in Advertising)

BBC si přeje, aby taková reklama, která by se zmiňovala o tom, že událost pokrývá BBC, byla informativní a nevyužívala jméno BBC na podporu komerčních zájmů. Jestliže se tak stane, BBC by se měla rozhodnout, že stáhne svoji účast na krytí události.

4. REKLAMA

A) NÁHODNÁ REKLAMA V PRŮBĚHU KRYTÍ SPORTOVNÍCH UDÁLOSTÍ

Zde mohou vznikat problémy a je na odpovědnosti producenta, aby byl ostražitý k pokusům jít za předem dohodnuté limity a aby to hlásil svým nadřízeným, bude-li to nutné. BBC může s konečnou platností odmítnout přenášet dokonce i velké sportovní události.

- I. Reklamy nesmějí rušivě pronikat do jakýchkoli televizních záběrů.
- II. Reklamy se nesmějí vměšovat do akcí události.
- III. BBC se obecně nezabývá obsahem reklamních transparentů s výjimkou těch, které se zmiňují o značkách cigaret nebo jejich výrobcích (viz odstavec 2 h). BBC by se měla vyhnout tomu, aby nápadně zdůrazňovala (giving prominence) kontroverzní nebo politické slogany
- IV. při zahraničních událostech nebo těch, které jsou pokrývány jinými vysílately, je náhodná reklama mimo kontrolu BBC. Jedinou sankcí je zde přerušení účasti na vysílání.

B) OBCHODNÍ A FIREMNÍ ZNAČKY (Trade and Brand Names)

Jestliže je nějaký produkt ve vysílání jmenován, odkaz by měl být faktický, poctivý (fair) a redakčně ospravedlnitelný. Jakýkoli vizuální, tj. obrazový odkaz na jménem označený výrobek musí být ospravedlnitelný v celém kontextu.

C) TELEVIZNÍ A ROZHLASOVÉ REKLAMNÍ ŠOTY (TV+R Commercials)

Ukázky z reklamních šotů by neměly být ukazovány, pokud pro to není dobré programové zdůvodnění.

D) NABÍDKY KAPACIT - ZDARMA ČI LEVNĚ (Offer of Free or Cheap Facilities)

Takové nabídky musejí být konzultovány s vedoucím oddělení. Jestliže jsou přijaty, měly by být oznámeny v závěrečných titulcích. Personál by neměl přijímat jakékoli osobní zvýhodnění, osobní prospěch (personal benefits).

E) UMÍSTĚNÍ VÝROBKŮ (Product Placement)

Umístování výrobků, zvláště v dramatických pořadech je dnes pro některé americké reklamní agentury velkým obchodem. BBC musí zajistit, aby nevzniklo žádné podezření, že výrobky jsou v pořadech užívány tímto způsobem.

F) POŘADY PRO SPOTŘEBITELE (Consumer Programmes)

V těchto pořadech jsou podstatné ty nejvyšší redakční hodnoty, včetně důkladného celkového průzkumu a naprosté přesnosti. Při zmiňování firem a výrobků by měla být

informační síť co nejširší, aby se zamezilo nespravedlivému zvýhodňování nebo znevýhodňování jednotlivé značky nebo firmy.

G) INFORMAČNÍ SLUŽBY (Information Services)

BBC vysílá řadu informací převzatých od jiných organizací, např. žebříčky populární hudby, ceníky a informace o službách. Zdroj informace by měl být patřičně uveden a přitom by se mělo vyvarovat reklamy a "vychvalování" ("plugging").

H) SOUTĚŽE A SPOLEČNÉ PODNIKÁNÍ (Competitions and Joint Ventures)

Návrhy na soutěže a na podobné podniky obsahující spolupráci s komerčními organizacemi by neměly být přijaty bez porady s vedoucím oddělení. Testem přijatelnosti je to, zda by mohla být BBC tímto spojením uvedena do nesnázi (whether the BBC might be embarrassed by the association).

I) CENY V POŘADECH

Při určování rozsahu cen je třeba vzít v úvahu:

- I. Není vhodné utrácet peníze z licenčních poplatků za ceny s přehnanou hodnotou, ale
- II. ceny musejí být vyjádřením vztahu k příspěvkům a výkonům soutěžících.
- III. Nabídky velice levných cen nebo cen poskytnutých zdarma komerčními organizacemi nesmějí být přijaty výměnou za publicitu. Nabídky velkých cen (substantial prizes) nesmějí být přijaty.
- IV. Jestliže cenu tvoří zboží pro domácnost, musí být zapláceno předem z rozpočtu daného pořadu a firemní značky nesmějí být uvedeny.
- V. Soutěže zaměřené na diváky a posluchače musejí být přístupné také těm, kteří neměli tu výhodu, že by pořad viděli nebo slyšeli, a proto informace o soutěži musejí být k dispozici také ze zdroje mimo vysílání.

J) KOMERČNÍ HUDEBNÍ ZÁZNAMY (Commercial Records)

Výběr hudebních záznamů a jejich frekvence přehrávání je rozhodnutím BBC. Producenti nesmějí být v žádném vázaném vztahu ke gramofonovému průmyslu nebo jeho výrobkům. Opatrnosti je třeba u:

I. REKLAMY V RÁMCI HUDEBNÍHO ZÁZNAMU

Deska, která obsahuje komerční odkaz, by neměla být vysílána, pokud to není redakčně ospravedlnitelné. Jestliže hudební záznam je založen na nějaké reklamní znělce, jméno daného produktu by nemělo být vysíláno.

II. RECENZOVÁNÍ HUDEBNÍCH ZÁZNAMŮ

Na základě dohody s Phonographic Performance Limited nové skladby mohou být vysílány bez platby (Needletime payments) ovšem pouze omezený počet hodin v domácích celostátních rozhlasových programech. Dohoda praví, že recenze hudebních záznamů by měly uvádět vysílání záznamu po tři měsíce od data vydání pro zvláštní účely recenzního komentáře a měly by vždy obsahovat odkaz na jméno umělce (umělců) a na značku hudebního záznamu.

K) KNIHY A DALŠÍ PUBLIKOVANÁ I NEPUBLIKOVANÁ DÍLA

Jestliže je citován materiál z recenzované knihy, existuje zde povinnost uvést - podle zákona o Copyrightu - název a autora.

Jako službu publiku a na základě dohody s Asociací vydavatelů (Publishers Association) BBC uvádí také vydavatele, cenu a jiné podstatné detaily.

5. NÁRODNÍ REGIONÁLNÍ ROZHLAS A LOKÁLNÍ ROZHLAS

A) FINANČNÍ PŘÍSPĚVKY

BBC vítá lokální participaci na pořadech, ale nesmí přijímat peníze nebo výrobní kapacity výměnou za publicitu ve vysílání. O podpoře pořadů obvykle uvažují vzdělávací, umělecké instituce nebo církve; jiné zdroje by měly být zvažovány příslušným šéfem programu. BBC si musí uchovat redakční kontrolu.

B) INFORMACE SPECIALISTŮ

Zdroje odborné konzultace by měly být s díky uvedeny jako výraz vděčnosti i jako služba publiku. Ovšem toto uvedení by nikdy nemělo být podmínkou účasti na pořadu a přispěvatelé by se měli vyvarovat uvádění obchodních značek.

C) VÝROBNÍ KAPACITY (Facilities)

Poskytnutí výrobních kapacit (např. vhodného místa pro událost) by se ve vysílaném titulku běžně uvádět nemělo.

D) SOUTĚŽE A CENY

Sponzorované soutěže mohou být pokrývány lokálním nebo národním regionálním rozhlasem za předpokladu, že tyto události jsou zcela organizovány příslušnou organizací. Titulky ve vysílání by měly být dohodnuty předem, jak je uvedeno v paragrafu 3. Ceny pro soutěžící BBC by - s výjimkou malých pozorností (very minor ones) - neměly být přijímány.

6. SVĚTOVÁ SLUŽBA (WORLD SERVICE)

Směrnice pro Světovou službu se odlišují pouze ve vztazích ke službám poskytovaným britským vývozcům. Ve speciálních pořadech jsou uváděny nové výrobky a nové služby, jsou zde jmenováni výrobci a dodavatelé, ale je zde jasně uvedeno, že tyto výrobky, služby a firmy nedoporučuje BBC, ale někdo jiný.

7. NEZÁVISLÍ PRODUCENTI

Tyto směrnice platí rovněž pro výrobu pořadů u nezávislých producentů. Jakákoli dohoda se sponzory událostí, včetně formy titulků, musí být schválena vedoucím zakázkového oddělení BBC

Odpovědnost za obsah pořadu a jeho zařazení do vysílání spočívá na BBC.

8. DETAILNÍ SMĚRNICE

Pro podrobnější detaily viz "*Směrnice o sponzorství a reklamě*" z roku 1988 (Guidelines on Sponsorship and Advertising).

19. Informace z vnějších zdrojů

1. OBECNĚ

Existuje široká škála okolností a situací, kdy BBC vysílá informace nebo materiály dodávané jinými lidmi. Takové informace jsou živoucí mízou faktografických pořadů, ale vždy musejí podléhat běžným redakčním kritériím poctivosti, přesnosti a nestrannosti (fairness, accuracy and impartiality). Jméno BBC nikdy nesmí být využito na podporu nějakého jednotlivého produktu, názoru nebo kampaně. (Co se týká komerčních dimenzí tohoto problému viz oddíl Sponzorování a reklama.)

Jsou také určité kategorie informací, u nichž existují formální postupy, které poskytují úřadům či jednotlivci přímý přístup k vysílacímu času BBC. Jsou v nich zahrnuta informační oznámení vlády, vysílání politických stran, předvolební vysílání, vysílání o státním rozpočtu (Budget broadcasts), výzvy, policejní a tísňová oznámení. O tom, jak zacházet se žádostmi o takový přístup k vysílání, existují podrobně stanovené postupy. (Viz oddíl Politika a politikové.) Informace o dohodnutých postupech pro ministerské, stranické a předvolební vysílání jsou k dispozici u Hlavního politického poradce (Chief Political Adviser), který je konzultantem pro tuto oblast.

2. TÍŠŇOVÁ OZNÁMENÍ (Emergency announcements)

Žádosti o naléhavá, tísňová oznámení jsou někdy přijímány ze strany britské nebo zahraničních vlád. BBC takové žádosti vždy pečlivě zvažuje ve světle dotyčného nouzového stavu. To se týká jak Světové služby, tak domácích služeb včetně lokálního rozhlasu. Zvláště pro lokální rozhlas je důležité být připraven pomoci místním úřadům při řešení nehod a nouzových stavů, které jsou obvykle lokálního charakteru.

3. POLICEJNÍ SDĚLENÍ

Rozhlas vysílá policejní sdělení obvykle před zpravodajskou relací v 7 hodin ráno na BBC 4. (Viz paragraf o programové spolupráci v oddíle o Policii a zločinu.)

4. VLÁDNÍ INFORMACE

Ústřední informační úřad (Central Office of Information - COI), který jedná v zájmu jednotlivých ministerstev, poskytuje televizi filmy a rozhlasu letáky jako zdroj programového materiálu. Článek 13(3) Licence a Dohody je základnou pro rozhodování o dalším předávání takových sdělení prostřednictvím BBC. Je věcí celkové politiky a precedentu, že v takových podmínkách jsou k vysílání přijímány pouze skutečně nepolitické veřejné informace. V televizi kontroluje obsah filmů dodaných COI uváděcí oddělení (Presentation Department) a může odmítnout využití těch, které jsou nevhodné. V rozhlase se od redakcí, kterým je dána informace k dispozici, vyžaduje, aby způsob, jakým tato informace bude využita, byl podroben obvyklým redakčním kritériím poctivosti, přesnosti a nestrannosti (fairness, accuracy, impartiality). Druhy pokrývaných témat zahrnují informace o prevenci před požáry, před kriminalitou, informace o vzteklině, o bezpečnosti silničního provozu a o dostupnosti sociální pomoci.

5. MINISTERSKÉ INICIATIVY A DALŠÍ INICIATIVY "DOBRÉHO DŮVODU" (Ministerial and Other "Good Cause" Initiatives)

Vládní úřady a polooficiální instituce jsou stále vynalézavější při vyhledávání způsobů, jak si zajistit podporu vysílatelů pro nejrůznější akce a případy.

Ministerstva se mohou obracet na vysílatele se žádostí o předání informace (buď výše popsaným prostřednictvím COI nebo prostřednictvím pořadů a hlášení BBC) o otázkách, které sice spadají do okruhu níže popsaného vysílání sociální akce, ale které obsahují jistý stupeň veřejné nebo politické kontroverze. Mezi takové příklady patří informace o AIDS nebo

propagace vládních iniciativ ve věci vzdělávání. Takové žádosti a kontakty je třeba konzultovat s výkonnými řediteli nebo s generálním ředitelem. Budou akceptovány pouze v tom případě, jestliže BBC bude přesvědčena o tom, že daný problém v tomto případě k takové odpovědi opravňuje a že informace může být sdělena způsobem, který je v souladu se závazky BBC co do přesného, celkového a vyváženého přístupu k věci.

6. VYSÍLÁNÍ SOCIÁLNÍ AKCE (Social Action Broadcasting)

Pořady sociální akce nabízejí fórum k diskusi o důležitých společenských otázkách. Často poskytují specializovanou informaci a praktickou pomoc v míře, která se nevyskytuje v jiných oblastech vysílání; jejich cílem je pomáhat příslušníkům divácké a posluchačské obce řešit společenské i osobní problémy, jež se jich dotýkají. To znamená, že povzbuzují aktivity hodné následování a mohou poskytovat informace a rady o službách v průběhu nebo po skončení pořadů. Takové projekty často obsahují těsnou spolupráci s řadou statutárních i dobrovolných institucí a je třeba opatrnosti při tom, aby se zajistilo udržení redakční nezávislosti BBC. O podobných projektech by měli být informováni výkonní ředitelé.

Vysílání sociální akce musí dostát a odpovídat redakčním kritériím poctivosti, přesnosti a nestrannosti. Programoví tvůrci si musejí dávat pozor, aby se do kampaně nenechali nekriticky vtáhnout a aby se jejich pořady nikdy nestaly nástrojem nějaké propagandy.

Často je třeba zvažovat tyto okolnosti:

- I. Včasné konzultace a plánování je nezbytné tam, kde projekt má důsledky pro dobrovolné i zákonem založené instituce.
- II. Musí být zajištěno účinné a výkonné zabezpečení akce, které je schopno pokrýt pravděpodobnou poptávku ze strany posluchačů a diváků.
- III. Pro takovéto zabezpečení musejí být k dispozici příslušné fondy.

7. FINANCOVÁNÍ Z VNĚJŠÍCH ZDROJŮ (Outside Funding)

Oficiální, vzdělávací a charitativní organizace mohou vlastnit značné podpůrné fondy, které jsou ochotny poskytovat na podporu pořadů zabývajících se aktuálními otázkami z oblasti jejich zájmu. Takové fondy mohou být cenné pro zajištění psaných informací a jiných materiálů, pro konzultace a "linky důvěry" vytvořené na podporu důležitých programových iniciativ o takových problémech jako je zneužívání drog nebo vytváření zaměstnaneckých příležitostí. Jestliže jsou k dispozici významné podpůrné zdroje určené k zabezpečení pořadů, profesionální organizování těchto zdrojů může zajistit Vysílací podpůrná služba (Broadcasting Support Service), která je nezávislou charitativní institucí. Tam, kde jsou přijímány prostředky z vnějších zdrojů, nesmějí být spojeny se žádnými podmínkami. Všechna taková dohodnutá uspořádání musejí být schopná projít testem veřejného přezkoumání a redakční kontrola BBC u pořadů musí být vždy chráněna.

Peníze od ne-vysílacích organizací mohou být pro programové účely přijaty pouze v podmínkách pečlivé kontroly a po konzultaci prostřednictvím výkonných ředitelů s generálním ředitelem. (Viz paragraf o spolufinancování v oddíle Sponzorství.)

8. PROGRAMOVÝ MATERIÁL DODANÝ JINÝMI SUBJEKTY (Programme Material Supplied by Others)

Pásky nebo filmy dodané externími organizacemi pro využití v pořadech musejí být jasně označeny, jestliže přesahují rámec pouhého faktografického záznamu, a musejí být užity způsobem ve shodě s redakčními standardy BBC. Jakkoli může být pro pořad v časové tísni lákavé přejmout externí materiál tak, jak byl představen (at face value), musí být tento materiál podroben přezkoumání. Publikum by mělo být upozorněno na zdroj předaného materiálu, zvláště

jestliže jeho účelem je kampaň, tak, aby mohl být posuzován z informované perspektivy. Programoví pracovníci si musejí dávat obzvláštní pozor na materiály vztahující se k ilegálním aktivitám, jako je například soukromé video zaznamenávající útok skupiny obhajující práva zvířat na výzkumnou farmu. (Viz paragraf o vztazích s pachateli trestné činnosti v oddíle Policie a zločin.)

20. Výzvy k dobročinné činnosti (Charity Appeals)

1. OBECNĚ

BBC již od samých počátků poskytovala vysílací čas pro podporu charitativních činností a do dnešního dne jsou pravidelně vysílány výzvy jednotlivých charitativních akcí v programech BBC 1, Radio 4 a ITV. Na BBC 1 se obvykle vysílají každou třetí neděli v měsíci a na Radiu 4 každou neděli jako pořad *Správná věc týdne* (The Week's Good Cause). Charitativní instituce žádají o zveřejnění žádostí u Ústředního poradního výboru pro žádosti (Central Appeals Advisory Committee - CAAC), který slouží jak BBC, tak nezávislé televizi ITV, a který se schází třikrát ročně. CAAC doporučuje Radě guvernérů, jak by měly být výzvy a žádosti v BBC umístěny. Kritéria, která CAAC používá, jsou určena tak, aby se výzvy v charitativním světě rozšiřovaly co možná nejvíce a nejvyrovnaněji, nejspravedlivěji.

Po mnohá léta byly tyto žádosti a výzvy jedinými prostředky, kterými charitativní organizace mohly získat přístup k veřejnosti prostřednictvím vysílacích médií. Dnes je však situace mnohem komplexnější. Kromě projektů, které iniciovala sama BBC - zvláště pak *Děti v nouzi* (Children in Need) a každoroční výzva *Modrého Petra* (Blue Peter Appeal), představení charitativních aktivit ve vysílacích médiích sahá od velkých událostí typu koncertu *Live Aid* a pořadu *Útěcha v humoru* (Comic Relief) až ke zpravodajským informacím o hladomorech a neštěstích, ve kterých jsou charitativní akce obsaženy. Vysílatelé mohou rovněž poskytnout svoji podporu tíšňovým výzvám.

Ačkoli charitativní aktivita je sama o sobě obvykle nekonfliktní, BBC má povinnost zajistit, aby žádnému případu se jí nedostalo nezasloužené výhody ve srovnání s případy ostatními a aby nebyla narušena rovnováha, o kterou usiluje CAAC svými formálními výzvami. Redaktoři by měli mít na paměti, že i v případě, kdy charitativní aktivita je předmětem faktografické zprávy, může jít o zastřenou nebo skrytou žádost o získání peněz. Jiné nebezpečí spočívá v tom, že veřejná pozornost je soustředována na případy, u nichž je pravděpodobné, že vyvolají sympatie, zatímco ty méně populární a působivé jsou zanedbávány. Kromě toho, jak se charitativní akce a instituce stávají soutěživějšími a podnikavějšími, se téměř každé programové oddělení - od zpravodajství a dokumentaristiky až ke sportu a lehké zábavě - může setkat s tím, že mu budou navrhovány programové náměty obsahující podporu charitativních případů. Je rovněž třeba, aby se programoví tvůrci přesvědčili o tom, že charitativní instituce jsou tím, co o sobě tvrdí, a že nemají žádný jiný skrytý či problematický účel. Redakční pečlivost a opatrnost je u charitativních akcí stejně důležitá jako u komerčních či jiných speciálních zájmů.

Následující směrnice se pokoušejí sladit programové potřeby redakcí s celkovými závazky BBC co do poctivosti (fairness) a se závazky přijatými CAAC.

2. DĚTI V NOUZI

Pro takové žádosti existují oddělené směrnice. Konzultace by měla být vyhledávána v první řadě u koordinátora fondu Děti v nouzi (Children in Need Fund Co-ordinator).

3. VELKÉ EXTERNÍ AKCE (Major Outside Appeals)

Velké události sloužící získání prostředků jako *Live Aid* a *Comic Relief* obvykle vyžadují několikaměsíční přípravu. Jakýkoli návrh na vysílání takové události, které tak bude spojovat ve veřejném mínění BBC s dotyčným případem, by měla být již v ranném stadiu oznámena sekretariátu BBC (The Secretary of the BBC). Případné politické důsledky pak budou diskutovány podle potřeby na úrovni vedoucích pracovníků BBC a s komisí CAAC nebo jejím předsedou. Klíčovou otázkou, kterou by si měli šéfredaktoři na samém počátku klást, jest, zda událost tak, jak je plánovaná, se uskuteční či bude úspěšná, i když nebude přenášena rozhlasem či televizí.

4. POŘADY A ŠOTY O CHARITATIVNÍ PRÁCI

Od dokumentárních filmů nebo reportáží v publicistických pořadech o charitativních podnicích (například útlek pro opuštěné nebo sponzorovaný dobročinný skutek) se dá očekávat, že získají sympatie publika. Pokud je na to čas, redaktor pořadu nebo producent by se měl poradit s předsedou CAAC (buď prostřednictvím sekretariátu BBC nebo prostřednictvím vedoucího asistenta vedení BBC, který působí jako poradce pro výzvy a žádosti). Jestliže není dost času, pak programoví tvůrci musejí vzít v úvahu následky takového působení. Prvním požadavkem je, aby bylo minimalizováno nebezpečí toho, že se zde objeví žádost o finanční prostředky pro dotyčný charitativní objekt. Proto lze doporučit, aby se pořad vyvaroval podrobnější diskuse o finančních záležitostech či cílech charitativní instituce. Tam, kde charakter pořadu nebo šotu činí pravděpodobným, že si přesto někteří lidé budou přát nabídnout pomoc, může být vhodné v závěrečných titulcích nebo na konci pořadu oznámit adresu, kam mohou být zaslány žádosti o další informace.

Nicméně by zde neměla být žádná zmínka o penězích a žádná přímá nebo skrytá výzva k zaslání finančních prostředků.

Jestliže po vysílání takového pořadu jsou BBC zaslány nevyžádané dary nebo peněžní hotovost, mělo by za ně být poděkováno a měly by být předány dále; jestliže to není proveditelné, pak vráceny zasílateli.

5. SPOLEČNÉ INICIATIVY (Joint Initiatives)

Jestliže nějaký pořad má v úmyslu začít nějakou iniciativu s charitativní institucí či dobročinnou akcí, měl by v co možná nejranějším stadiu konzultovat s předsedou CAAC prostřednictvím sekretariátu BBC (asistent vedení - viz výše).

6. TÍSŇOVÉ VÝZVY

Tyto mohou být vysílány v případě, že dojde doma či v zahraničí k vážné nouzové situaci. Výzvy jsou vysílány se schválením Rady guvernérů a na doporučení Ústředního poradního výboru pro žádosti (Central Appeals Advisory Committee - CAAC) nebo na doporučení předsedů obou těchto orgánů jednajících jejich jménem. Pro domácí nouzovou situaci musí být zřízen k uspokojení potřeb postižených veřejný fond. Výzvy týkající se nouzových situací v zahraničí jsou obvykle vydávány prostřednictvím Britského pohotovostního výboru pro katastrofy (United Kingdom Disasters Emergency Committee), který je složen z pěti hlavních charitativních institucí, jež se zabývají pomocí a nápravou v zahraničí - British Red Cross Society, Oxfam, Christian Aid, CAFOD a Save the Children Fund.

Bez tohoto speciálního souhlasu se tíšňové výzvy nesmějí vysílat a o jakýchkoli žádostech o takové výzvy musí být informován sekretariát BBC.

7. LOKÁLNÍ ROZHLAS

Lokální rozhlasové stanice získávají značné sumy peněz pro charitativní aktivity, které mají často jen místní rozsah. To lze nahlížet jako část jejich zapojení do života komunity. Nicméně principy těchto směrnic se týkají rovněž lokálního rozhlasu. Jakákoli velká dobročinná iniciativa plánovaná místní stanicí by měla být oznámena prostřednictvím regionálního vedení sekretariátu BBC, který - bude-li to nutné - provede konzultaci s předsedou CAAC.

8. VYSÍLÁNÍ SOCIÁLNÍ AKCE

Pořady sociální akce se mohou ztotožňovat s kampaněmi nebo s jinými projekty, které mají dobročinné prvky nebo do nichž jsou zapojeny agentury dobrovolné pomoci. Redaktoři a producenti by měli mít na paměti, že výše uvedené směrnice by se měly vztahovat i na takové pořady. Jakákoli větší iniciativa by měla být oznámena předsedovi CAAC prostřednictvím

sekretariátu BBC nebo příslušným asistentem vedení BBC. (Viz též paragraf o vysílání sociální akce v oddíle Informace z vnějších zdrojů.)

21. Vztahy k publiku (Relations with the Audience)

1. OBECNĚ

Jako veřejná instituce financovaná licenčním poplatkem (Licence Fee) a vládní dotací (Grant-in-Aid) musí být BBC schopna skládat účty z toho, jak se chová k publiku doma i v zahraničí.

V tom je zvláště zahrnuta odpovědnost monitorovat a vycházet vstříc veřejným zájmům, jakmile jsou vyjádřeny. Dopisy a telefonáty veřejnosti jsou důležitým zdrojem informace pro programové tvůrce a BBC usiluje o to, aby se na komentáře a otázky odpovídalo rychle a zdvořile. Shrnutí a výtahy centrálně získaných telefonních hovorů a dopisů se denně či týdně zpracovávají pro potřeby vedoucích pracovníků (senior management). Důležité je rovněž to, že skladba programů obsahuje rozmanité příležitosti k vyjádření názorů publika na vysílané pořady.

2. PRŮZKUM VYSÍLÁNÍ (Broadcasting Research)

Ti, kteří vyjadřují své názory prostřednictvím dopisů nebo telefonátů, jsou nevyhnutelně samozvanou skupinou a jejich názory nejsou vždy typické pro publikum jako celek.

Hlavním mechanismem, jehož prostřednictvím BBC naslouchá stanovisku svého publika, jsou reprezentativní průzkumy vzorků publika prováděné buď přímo Oddělením pro průzkum vysílání (Broadcasting Research Department) nebo jeho prostřednictvím. Ty pak pravidelně poskytují přehled výzkumu mínění - jako součást rutiny i jako individuální průzkum o specifických problémech.

Žádosti o speciální projekty monitorování publika (počet, složení a jeho reakce) je třeba adresovat přímo kterékoli z těchto funkcí:

- vedoucí Oddělení pro průzkum vysílání (Broadcasting Research Department),
- vedoucí oddělení Speciální projekty (Special Projects),
- informační manažer Televizního průzkumu vysílání (Television Broadcasting Research),
- informační manažer Rozhlasového průzkumu vysílání (Radio Broadcasting Research),
- vedoucí Průzkumu mezinárodního vysílání a publika, Světová služba (International Broadcasting and Audience Research, World Service).

V ideálním případě by žádosti měly být diskutovány několik týdnů *před* vysíláním příslušného pořadu či seriálu. Otázky o předcházející době je třeba často z technických důvodů průzkumu klást v této předchozí době. Rovněž tak zjistit, zda povědomí publika, jeho postoje a významné záležitosti veřejného zájmu byly ovlivněny vysíláním (jestli ano, pak zda směrem k lepšímu nebo horšímu), často vyžaduje zpracování sledovací studie (tracking study). Pro takovou studii je třeba zjistit výchozí bod. Jaký byl stav veřejné informovanosti a veřejného mínění *před* vysíláním pořadu nebo seriálu? Z tohoto důvodu je životně důležité vejít do styku s Oddělením pro průzkum vysílání ve vhodnou dobu.

3. DOPISY (Correspondence)

Dopisy zaslané do BBC mohou být vyžádané nebo nevyžádané. Zpravidla všechny nevyžádané dopisy by se měly dočkat odpovědi. Tam, kde na vyžádaný dopis nemá být posílána odpověď, mělo by publikum být o tom informováno. Tam, kde jsou lidé vyzváni k napsání dopisů a je zde třeba nějaká forma odpovědi, odesílatelé by měli být vyzváni, aby zajistili poštovné. Dopisový ohlas ve větším rozsahu by nikdy neměl být vyvoláván bez toho, aniž by se předtím zjistilo, zda existují prostředky pro jeho rychlé a efektivní vyřízení. Dlouhá zpoždění by mohla vytvořit špatný dojem. Tam, kde odpověď nemůže být pohotově zaslána, by vždy měl být odeslán tzv. "udržovací dopis" (holding letter - tj. krátké vysvětlení, proč odpověď nelze teď či v budoucnu zaslat).

A) STYL ODPOVĚDÍ

Jestliže se skutečně stala nějaká chyba, je nejlepší otevřeně ji přiznat a - jestli je to vhodné - nabídnout omluvu. Jestliže má být učiněna omluva, musí být o tom informován vedoucí oddělení. Dopisy zasílané jménem BBC mohou vyvolat veřejnou kontroverzi nebo mohou mít právní rozměr a důsledky, což jsou důsledky, které musejí být zvažovány. Ti, kteří navrhuji odpovědi, by měli mít jasno v tom, že vyjádření jejich vlastních názorů, byť důležitých a relevantních, je osobním vyjádřením a nemusí vždy odrážet názor BBC.

B) INDIVIDUÁLNÍ ODPOVĚDI

Jestliže je vyžadována individuální odpověď, měla by být odeslána co možná nejrychleji. Pomoc při návrhu odpovědi lze získat u domácích služeb: u oddělení Divácké a posluchačské dopisy (Viewer and Listener Correspondence), u hlavního asistenta direktoria světové služby (Chief Assistant, Directorate, World Service - CADWS) nebo v případě dopisů, jež vyvolávají obzvláštní potíže, u manažerského sekce oddělení Politiky a plánování (Policy and Planning Unit). U dopisů, které hrozí soudní akcí nebo vytvářejí možnost stížnosti u Stížnostní komise pro vysílání je důležité uvědomit prostřednictvím vedoucího oddělení též Právní oddělení a manažerskou sekci. (Viz též Opravení omylů v oddíle Přesnost.)

C) KONZULTACE

Dopisy o pořadech vyžadující odpovědi nemusejí být vždy poslány přímo producentovi pořadu nebo odpovědnému produkčnímu oddělení. Mohou být zaslány na ústředí BBC nebo nějakému určitému vedoucímu pracovníkovi. V některých případech může být vhodné, aby odpověď přišla od příjemce původního dopisu. Jestliže odpovědi o pořadech jsou posílány z ústředí, kopii by měla dostat příslušná produkční oddělení. Protože je obvyklé, že producenti a výrobní štáby se rozejdou pracovat na různá místa ještě před tím, než je pořad vysílán, je důležité, aby odpovědné produkční oddělení (redakce) si udrželo přístup k informacím, o nichž je pravděpodobné, že by mohly být prospěšné při odpovědích pisatelům, zvláště jestliže pořad je kontroverzní.

Světová služba BBC dostává zahraniční poštu ve velkém rozsahu a jsou zde stanoveny postupy k tomu, aby se na ni odpovídalo tam, kde je možné.

4. TELEFONÁTY (Telephone Calls)

Prvními, kteří přijímají hovory volající jenom "BBC", jsou obvykle informační kanceláře v televizním centru, v sídle rozhlasového vysílání (Broadcasting House) nebo regionální studia. Tyto hovory jsou všude zaznamenávány do denních zpráv. Jestliže volající žádají konkrétní odpověď na konkrétní stížnost, pak na tyto hovory je upozorněna osoba příslušná k odpovědi.

Ve Světové službě se šéf operační služby zabývá hovory, které došly mimo úřední hodiny. Jinak jsou telefonní hovory směrovány příslušným oddělením.

Jestliže telefonáty přicházejí přímo do oddělení nebo do produkčních kanceláří, není rozumné vstupovat do podrobné konverzace a často je nefér očekávat od nezkušených mladých pracovníků, že tyto rozhovory zvládnou. Jestliže nemůže být poskytnuta okamžitá odpověď, je nejlepší zjistit detaily a předat je v telefonním rozhovoru dohodnutém na pozdější dobu. Často je možné předat volajícího na jinou linku, ale časté přesuny tohoto druhu mohou být pro něj velmi rozčilující. Telefonické stížnosti nebo komentáře v průběhu živého vysílání je nejlepší směřovat na informační kancelář.

5. NEZÁVISLÍ PRODUCENTI (Independent Producers)

Veřejnost nečiní rozdíl mezi pořady vyrobenými BBC a pořady, které jsou buď zakoupeny doma či v zahraničí nebo vyrobeny v zakázce u nezávislých producentů. BBC je odpovědná za veškerou vysílanou produkci a musí být připravena správně vyřizovat korespondenci ke všem aspektům těchto pořadů. Jestliže je zadávána zakázka nezávislým

producentům, vedoucí oddělení musí zajistit adekvátní dohodnuté postupy, které by měly následovat po případném vyšetřování nebo stížnostech.

6. ÚČAST PUBLIKA (Audience Participation)

Stoupající počet pořadů dnes obsahuje přímý kontakt s diváky a posluchači; buď jsou zaznamenávány před živým publikem nebo publikum je pozváno do studia nebo do studia telefonuje. Je důležité, aby takoví přispěvatelé cítili, že se s nimi jednalo čestně, přímo a taktně, a aby u nich nebylo vyvoláno očekávání, že získají v pořadu nějaký veliký prostor. (Viz oddíl o Pochtivém jednání v pořadech.) Pozornost je třeba věnovat jakémukoli publiku, které BBC jako hosty pozvala, a je třeba být opatrný při všech dohodách, aby se zajistilo, že budou vyhovující, snadno srozumitelné a že lidé nebudou zklamáni tím, co může být jejich jediným přímým kontaktem s BBC.

7. VYDÁNÍ MATERIÁLU (Release of Material)

BBC dostává mnoho žádostí o materiály jako důsledek vysílání svých pořadů. Obecně s nimi souhlasí, jestliže žádaný materiál již byl vysílán. V některých případech BBC není vlastníkem copyrightu a žádost musí být odmítnuta. Jsou zde také praktické limity, které omezují schopnost BBC poskytovat kopie scénářů nebo pořadů.

Producenti v rozhlasě, kteří obdrželi žádosti a kteří se ujistili, že zde není žádný důvod k odmítnutí, by měli o nich informovat Přepisovou a páskovou jednotku (Transcript and Tape Unit), která žádost ještě dále prozkoumá a obvykle naúčtuje náklady za poskytnutý materiál. Ve Světové službě (World Service) by žádosti měly být vyřizovány prostřednictvím odpovědného pracovníka Služby; Světová služba nemá Přepisovou a páskovou jednotku podobnou té, která je vytvořena pro domácí vysílání. Žádosti o informace týkající se televizních pořadů na VHS kazetách by měly být běžně směřovány na BBC Enterprises³; jejich poskytování by bylo příliš nákladné. Pořady nebo programový materiál mohou být příležitostně dodány na nekomerční bázi, například přispěvateli pořadu nebo dobročinné organizaci, za předpokladu, že bylo podepsáno příslušné zabezpečení proti zneužití. Další informace jsou k dispozici u Televizního styčného oddělení (Television Liaison).

Přepisy pořadů již vysílaných jsou poskytovány volně členům parlamentu, vládním úřadům a těm, kteří mají platný legitimní osobní vztah k materiálu.

Žádosti o materiál, který nebyl vysílán, jsou mnohem obtížnější. Mohou se zde vyskytnout problémy důvěrnosti materiálu a dalších zájmů, které musejí být chráněny. (Viz žádosti o nevysílání materiál v oddíle Policie a informování o zločinu.)

Téměř ve všech případech BBC neodvysílaný materiál odmítne předat, pokud k tomu není donucena závazným právním pokynem.

Vzhledem k závažnosti ohledů zde obsažených musejí být jakékoli žádosti o neodvysílaný materiál konzultovány s programovým ředitelem, oddělením redakční politiky a právním oddělením. Jestliže je předmětem žádosti nějaký materiál, měl by být stažen z běžného oběhu a z procesu recyklace, dokud celá záležitost nebude vyřešena.

8. Stížnostní komise pro vysílání (The Broadcasting Complaints Commission)

Členové veřejnosti, kteří se cítí být poškozeni způsobem, jakým bylo s nimi zacházeno v pořadu, mohou usilovat o to, aby se jejich záležitostí zabývala přímo Stížnostní komise pro vysílání. Jestliže se domnívají, že jejich soukromí bylo narušeno, mohou rovněž podat stížnost Komisi.

³ BBC Enterprises - komerční odnož BBC, která jediná může vyvíjet obchodní aktivity (nákup, prodej pořadů, vydavatelská činnost apod.), zisk se využívá k financování BBC. Pozn. překladatele.

Komise se zabývá vysíláním jak BBC, tak nezávislé televize, jakož i vysíláním kabelovým. Podmínky a pravidla její činnosti jsou stanoveny v Zákoně o vysílání z roku 1981 (Broadcasting Act). Je zmocněna zabývat se stížnostmi na základě dvou důvodů:

- I. *nespravedlivé nebo nepoctivé zacházení* v pořadu (unjust or unfair treatment)
- II. *neodůvodněné rušivé zasahování do soukromí* (unwarranted infringement of privacy) v pořadu nebo ve spojení se získáváním materiálu pro pořad.

Stížnosti podle odstavce I. mohou být přijaty pouze od "*osoby dotčené*" daným pořadem nebo někým, kdo je ke stížnosti touto osobou zplnomocněn jako oprávněný zástupce. To znamená, že stěžovat si může pouze někdo s *přímým zájmem* na pořadem zpracovávané látce - typickým příkladem je osoba nebo firma vystupující v pořadu pro spotřebitele, ačkoliv to může být i někdo, o kom byla jenom zběžná zmínka. "Osobami" mohou být i organizace. Stížnosti mohou být pojednávány též ve prospěch lidí, kteří již nežijí, a to stížnosti vztahující se k pořadům, které se vysílaly do pěti let po jejich smrti.

S ohledem na odstavec II. je klíčovým slovem "*unwarranted*" (význam: konaný bez dovolení nebo bez dostatečného důvodu, neoprávněný). Například tzv. "vstupování do dveří" může nebo nemusí být oprávněné podle daných okolností.

Komise nemá pravomoc trestat, kromě toho, že může vydat pokyn, aby BBC vysílala výtah z rozhodnutí komise o jakékoli stížnosti týkající se pořadů a aby tento výtah BBC publikovala v časopise *Radio Times*.

Komise je vytvořena v podstatě jako prostředek k zajištění nenákladné nápravy pro veřejnost u těch stížností, jejichž skutková podstata by nestačila k soudní akci. A skutečně - Komise se nesmí věnovat stížnosti, jestliže je ve Velké Británii předmětem soudního jednání. Neexistuje tu však jasná linie mezi nepoctivostí (unfairness) a pomluvou, takže je vždy možné, že stížnost je jakousi zkouškou pro soudní akci. Na rozdíl od Tiskové rady⁴, Komise od stěžovatelů nevyžaduje, aby se zřekli svých zákonných práv.

Kontaktním bodem v BBC pro záležitosti Komise je zástupce tajemníka BBC (Deputy Secretary).

⁴ Press Council - instituce, které mohou lidé ve Velké Británii podávat stížnosti na noviny a časopisy. Pozn. překladatele.

22. Vztahy s tiskem

1. OBECNĚ

Tisk je pro veřejnost hlavním zdrojem informací o BBC a pro BBC je hlavním zdrojem informací o jejím publiku. Dobré vztahy jsou tudíž podstatné.

2. PRÁCE S PROPAGAČNÍMI ODDĚLENÍMI (Working with Publicity Departments)

Propagační oddělení BBC provádějí speciální službu zajišťující spojení mezi programovými tvůrci a tiskem. Personál propagace je zde k tomu, aby pomohl producentům získat pozornost pro jejich pořady, má však také zkušenosti se zacházením s citlivými vedlejšími problémy, které se vyskytují v tak prominentním oboru, jakým vysílání je.

Producenti by měli být ve styku s patřičnými sekcemi propagace v souladu se strategií, kterou stanovil výkonný ředitel v každé oblasti produkce BBC. Je důležité zapojit propagační oddělení již v raném stadiu, až už jde o zveřejnění nového pořadu nebo seriálu nebo o zacházení s tiskem ve věci potenciálně kontroverzní záležitosti.

3. KONTROVERZNÍ TÉMATA (Controversial Issues)

Programový výstup BBC bude čas od času obsahovat pořady, o nichž se předem ví, že budou kontroverzní. Jiné pořady se mohou, bez předchozího varování, stát kontroverzními před nebo po vysílání. Producenti musejí zajistit po konzultaci se svými vedoucími, aby propagační oddělení byla plně informována o povaze sporu a o kontaktech s výrobními štáby, které mohou - bude-li to nutné - na vyžádání poskytnout rychlou informaci. V takových případech všechny kontakty s tiskem musejí procházet prostřednictvím příslušného vedoucího oddělení tisku a publicity. Nesmí zde být neautorizovaný únik informací o pořadech nebo neautorizované užití kopií pořadu. Zvláště mladší personál nebo personál pracující na částečný úvazek by měl být upozorněn na možnost pokusů získat přístup k programovému materiálu nebo k informacím o něm.

4. DOPISY A ČLÁNKY K PUBLIKACI (Letters and Articles For Publication)

Dopisy a články, které se zabývají pořady nebo zásadami BBC, zamýšlené k publikaci mimo BBC, musejí být schváleny příslušným vedoucím oddělení. Dopisy musejí být též schváleny příslušným vedoucím oddělení tisku a publicity. Ve věci umístění a publikace dopisů udržuje spojení s novinami Tiskový úřad BBC (The Corporate Press Office).

Překlad:

Milan Šmíd